

KOLENDAR

(Vestnik)

XLIII.

šolske Družbe sv. Cirila in Metoda

v Ljubljani

za navadno leto

1929.

Izdalo in založilo vodstvo.

Cena 15 Din

33564

V Ljubljani.

Tisk „Narodne tiskarne“.
(Odgovoren Fr. Jezeršek.)

1928.

II. C 33.564e

Rodoslov

našega kraljevskega doma.

Sve za krst častni
i svobodu zlatnu!
Geslo dinastije.

Nj. Veličanstvo kralj **Aleksander I.**, rojen na Cetinju dne 17. XII. (4. XII.) 1888; poročen dne 8. VI. 1922 z Njenim Veličanstvom **Marijo**, princezo rumunsko, rojeno dne 9. I. 1900.

Nj. Kralj. Visočanstvo kraljevič prestolonaslednik **Peter**, rojen dne 6. IX. 1923.

Tomislav, rojen 19. I. 1928.

Kraljeva roditelja: Nj. V. kralj **Peter I. Veliki, Osvoboditelj in Ujedinitelj**, † 16. VIII. 1921 in kneginja **Zorka**, † 4. III. 1890.

Kraljev brat: Nj. Kralj. Visočanstvo kraljevič **Gjorgje**, rojen na Cetinju dne 8. IX. 1887.

Kraljeva sestra: Nj. Visočanstvo princeza **Jelena**, rojena na Reki dne 5. XI. 1884, poročena v Petrogradu s knezom Jovanom Konstantinovičem dne 21. VIII. 1911.

Kraljev stric: Nj. Visočanstvo knez **Arsenije Karagjorgjevič**, brat Nj. V. kralja Petra, roj. dne 16. IV. 1859.

Kraljev bratranec: Nj. Visočanstvo knez **Pavle**, sin kneza Arsenija, rojen dne 27. IV. 1893., poročen z grško princezo **Olgo**, rojeno dne 29. V. 1903. Njun sin: knez **Aleksander**, rojen dne 13. VIII. 1924.

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

a) grb:

Dvoglavi beli oriel v poletu na rdečem ščitu; vrh obeh glav krona kraljevine; na prsih ima oriel ščit, na katerem so: srbski grb (bel križ na rdečem ščitu), hrvatski grb (25 polj, ki so menjaje se rdeča in srebrna) in slovenski grb (tri zlate šesterokrake zvezde nad belim polumesecem na modrem ščitu).

b) barve:

Državne: modra bela rdeča,
srbske: rdeča modra bela, hrvatske: rdeča bela modra,
slovenske: bela modra rdeča.

030024109

5.1.29.

D. i.

Leto 1929.

je navadno leto in ima 365 dni (med njimi 52 nedelj in 12 katoliških cerkvenih praznikov všteti leta 1911. odpravljene); začne se in konča s torkom.

Začetek leta 1929.

Občno in drž. leto se začne novega leta dan, 1. prosinca, katoliško cerkveno leto 1. adventno nedeljo 1. grudna 1928, pravoslavno cerkveno leto 14. prosinca 1929.

Godovinsko število.

Zlato število	11	Rimsko število	12
Epakta ali lunino kazalo	XIX	Nedeljska črka	F
Solnčni krog	6	Letni vladar: Luna.	

Odpravljene cerkveni prazniki.

1. Svečnica (2. II.), 2. Marijino oznanjenje (25. III.), 3. velikonočni ponedeljek, 4. binškošni ponedeljek, 5. mali šmarin (8. IX.), 6. sv. Štefan (26. XII.).

Državni prazniki.

1. **Ciril in Metod**, slovanska apostola: dne 24. vel. travna.
2. **Vidov dan**: dne 28. rožnika v spomin junakov, padlih za vero in domovino.
3. **Ujedinjenje SHS**: dne 1. grudna.
4. **Aleksandrov dan**: dne 17. grudna (rojst. dan kralja Aleksandra I.)

Znamenja luninih premen.

Mlaj ☉ Prvi krajec ☽ Ščip ☽ Zadnji krajec ☾

Mraki leta 1929.

Solnce bo popolnoma mrknilo 9. V. ob 5:30, pri nas nevidno. — Delni solnčni mrak 1. XI. bo pri nas viden; začetek ob 11:19, konec ob 14:51.

Luna ne bo mrknila.

PROSINEC ★ JANUAR

Srbsko: Јануар.
Hrvatsko: Siečanj.
Češko: Leden.

Luž.-srb.: Wulki róžk.
Poljsko: Styczeń.
Rusko: Янвaрь.

☾ 31 dni. ☽

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Tor. Novo leto. Obr. Gsp.	19 Bonifacij	Dragovit
2	Sred. Ime Jezusovo ☾	20 Danilo	Zlatan
3	Čet. Genovefa	21 Julijana	Slavimir
4	Pet. Tit, šk.	22 Anastazij	Dobromir
5	Sob. Telesfor, p. m.	23 10 muč. kretskih	Grozdana
K.: 0 treh Modrih. Mat. 2.			
6	Ned. Sv. trije Kralji.	24 Badnji dan	Darin
7	Pon. Zdravko, Val.	25 Božič	Svetoslav
8	Tor. Severin	26 Zbor Bogorodičin	Bogoljub
9	Sred. Julijan	27 Štefan, 1 muč.	Nikosava
10	Čet. Pavel, pušč.	28 20.000 muč	Dobroslav
11	Pet. Higin, p. m. ☼	29 Betleh. deca	Božidar
12	Sob. Arkadij, m.	30 Anizij	Bodigoj
K.: 12letni Jezus v templju. Luk. 2.			
13	Ned. 1. po razgl. G. Sv. dr.	31 Melanija	Bogomir
14	Pon. Srečko Nol., sp.	1/1 Novo leto 1929	Neda
15	Tor. Maver	2 Silvester, p.	Radoslav
16	Sred. Marcel	3 Malahija	Tmislava
17	Čet. Anton, pušč.	4 Evstahij	Zvonimir
18	Pet. Sv. Petra stol v R. ☽	5 Krstov dan	Vera
19	Sob. Kanut, kr.	6 Bogojavljenje	Hranimir
K.: 0 ženitnini v Kani Gal. Iv. 2.			
20	Ned. 2 po razgl. G.	7 Zbor Iv. Krst.	Živojin
21	Pon. Agna, d. m.	8 Jurij	Janja
22	Tor. Vinko	9 Polijevkto	Sviloj
23	Sred. Zaroka Marije D.	10 Gregor Niški	Voljica
24	Čet. Timotej	11 Teodozij	Milislava
25	Pet. Spreobr. sv. Pav. ☼	12 Tatijana	Kosava
26	Sob. Polikarp, šk. m.	13 Jermilo	Vsevlast
K.: 0 delavcih v vinogradu. Mat. 20.			
27	Ned. 70nica. Ivan Zlat.	14 Sava	Dušana
28	Pon. Roger in tov., m.	15 Pavel Tivejski	Dragomil
29	Tor. Fran S.	16 Verige sv. Petra	Gorislava
30	Sred. Martin, d. m.	17 Anton Veliki	Desislav
31	Čet. Peter Nol.	18 Makso	Divna

Dan zraste za 1 uro 1 min.

Dan je dolg 8 ur 25 min. do 9 ur 26 min.

Beleške.

SVEČAN ★ FEBRUAR

Srbsko : Фебруар.

Luž.-srb.: Maly różk

Hrvatsko: Veljača.

☞ 28 dni. ☛

Poljsko: Luty.

Češko: Unor.

Rusko: Февраль.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Pet.	Ignacij, šk. m. ☾	19 Makarij Egipt.	Budmil
2 Sob.	Svečnica	20 Jevtimij	Ljubomira
K.: O sejalcu in semenu. Luk. 8.			
3 Ned.	60nica. Blaž	21 Maksim	Bojmir
4 Pon.	Veronika	22 Timotej, ap.	Daroslav
5 Tor.	Dobroslava	23 Klemen	Jagoda
6 Šred.	Doroteja	24 Ksenija	Žalimir
7 Čet.	Romuald, op.	25 Gregor	Malina
8 Pet.	Ivan Mat., sp.	26 Ksenofont	Zvezdodrag
9 Sob.	Apolonija, d. m. ☉	27 Ivan Zlat	Blagoslava
K.: Jezus ozdravi slepca. Luk. 18.			
10 Ned.	50nica. Školastika	28 Efram Sirski	Vojmil
11 Pon.	Adolf, škof	29 Ignacij	Dobrana
12 Tor.	Pust. Evlalija	30 Trije jerarhi	Zvonimir
13 Šred.	† Pepelnica Katar.	31 Kir in Ivan	Vrativoj
14 Čet.	Zdravko, Valentin	1/2 Trifun	Cvetna
15 Pet.	Favstin, m.	2 Srečanje Gosp.	Ljuboslava
16 Sob.	Julijana, d. m.	3 Sim. in Ana	Strahomir
K.: Hudič izkuša Jezusa. Mat. 4.			
17 Ned.	1. postna. Donat ☽	4 Izidor Pel.	Vesela
18 Pon.	Simeon, šk. m.	5 Agata	Dobrana
19 Tor.	Julijan, m.	6 Vukol	Bratomil
20 Šred.	Kv. Elevterij	7 Partenij	Drago
21 Čet.	Maksimilijan	8 Sava II.	Miloslav
22 Pet.	Petra stol v A.	9 Nikifor	Gojslav
23 Sob.	Peter D., c. u. ☿	10 Haralamko	Čudomil
K.: Jez. izprem. na gori. Mat. 17.			
24 Ned.	2. postna. Matija	11 Jurij Krat	Divka
25 Pon.	Valburga	12 Melentij	Bludomir
26 Tor.	Aleksander	13 Martini, an	Nikna
27 Šred.	Leander	14 Ciril, sl. ap.	Inoslav
28 Čet.	Roman, op.	15 Onizim	Sodka

Dan zraste za 1 uro 30 min.

Dan je dolg 9 ur 28 min. do 10 ur 58 min.

Beleške.

Srbsko: Март.
Hrvatsko: Ožujak.
Češko: Březen.

☞ 31 dni. ☞

Luž.-srb.: Nalětnik.
Poljsko: Marzec.
Rusko: Мартъ.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1	Pet. Belko (Albin)	16 Pantelij	Belin
2	Sob. Simplicij	17 Teod. in Tiron	Milana
K.: Jezus izžene hudiča. Luk. 11.			
3	Ned. 3. post. Kunig. ☾	18 Lev D.	Mislav
4	Pon. Kazimir	19 Arhip	Sladoje
5	Tor. Evzebij, m.	20 Lev, šk.	Danica
6	Sred. Sredi posta	21 Timotej	Zvezda
7	Čet. Tomo A., c. u.	22 Evgen	Jelen
8	Pet. Ivan božji, sp.	23 Polikarp	Bodin
9	Sob. Frančiška, vd	24 Najd. glave Iv. K.	Danimir
K.: Jezus nasiti 5000 mož. Iv. 6.			
10	Ned. 4. postna. (sred.)	25 Tarazij	Stana
11	Pon. Heraklij ☼	26 Porfirij, šk.	Radoja
12	Tor. Gregor Vel., p.	27 Prokop	Božana
13	Sred. Rozina	28 Vazilij	Svetovid
14	Čet. Matilda	1/3 Evdoksija	Desimir
15	Pet. Klemen M. D., sp.	2 Teodot	Velislav
16	Sob. Radovan (Hilarij)	3 Evtropij	Ljubislava
K.: Judje hočejo Jez. kamenj. Iv. 8.			
17	Ned. 5. p. (tiha)	4 Gerazim	Budimir
18	Pon. Edo ☽	5 Konon	Slavoljub
19	Tor. Josip, ž. M. D.	6 42 mučenikov	Zlata
20	Sred. Niketa, m.	7 Vazilij	Vlada
21	Čet. Benedikt	8 Teofor	Tuga
22	Pet. Žal. M. b.	9 40 mučenikov	Slavo
23	Sob. Viktorin, m.	10 Kodrat	Dražislav
K.: Jez. prihod v Jeruz. Mat. 21.			
24	Ned. 6. postna. (cvetna)	11 Sofronij	Jaroslav
25	Pon. Oznan. M. D. ☼	12 Teofan	Predrag
26	Tor. Emanuel	13 Nicefor, sp.	Srdan
27	Sred. Rupko, šk.	14 Benedikt	Stanimir
28	Čet. Vel. četrtek	15 Agapij	Uma
29	Pet. † Vel. pet., Ciril	16 Savin	Branivoj
30	Sob. Vel. sob., Ange'a	17 Aleksij	Pribislav
K.: Jez. vstane od mrtvih. Mark. 16.			
31	Ned. Vel. noč.	18 Ciril	Mojmir

Začetek pomladi 21. t. m. Dan zraste za 1 uro 46 min.

Dan je dolg 11 ur 2 min. do 12 ur 48 min.

Beleške.

MALI TRAVEN ★ APRIL

Srbsko: АПРИЛ.
Hrvatsko: Travanj.
Češko: Duben.

↔ 30 dni. ↔

Luž.-srb.: Jutrownik.
Poljsko: Kwiecień.
Rusko: АПРѢЛЬ.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Pon.	Vel. poned.	19 Hrizant	Mutimir
2 Tor.	Fran. Pavl.	20 Jovan in Sergij	Gojmir
3 Sred.	Riko	21 Jakob	Žarko
4 Čet.	Izidor	22 Vazilij	Dušica
5 Pet.	Vinko	23 Nikon	Dabiživ
6 Sob.	Sikst	24 Caharija	Čudna
K.: Jez. se prik. pri zap. vratih. Iv. 20.			
7 Ned.	1. povel. (bela)	25 Blagovesti	Radivoj
8 Pon.	Dionizij	26 Gabrijel	Viljenica
9 Tor.	Marija Kt.	27 Matrona	Ljuban
10 Sred.	Ecehijel, prer.	28 Hilarijon	Srčanica
11 Čet.	Leon, p.	29 Marko	Řada
12 Pet.	Julij, p.	30 Ivan Lestv.	Sava
13 Sob.	Hermenegild, m.	31 Ipatij	Zdegoj
K.: O dobrem pastirju. Iv. 10.			
14 Ned.	2. pov. Tiburcij	1/4 Marija Egipt.	Jelača
15 Pon.	Helena	2 Tit	Gestrad
16 Tor.	Turibij, m.	3 Niket	Božislava
17 Sred.	Varstvo sv. Jož.	4 Jurij	Vitigoj
18 Čet.	Apolonij, m.	5 Teodul	Gradislava
19 Pet.	Krescencija, d. m.	6 Evtihij	Tihorad
20 Sob.	Sulpicij, m.	7 Jurij	Dragislav
K.: Jez. napove odhod. Iv. 16.			
21 Ned.	3. povel. Anzelm	8 Herodion	Dragomira
22 Pon.	Soter in Kaj	9 Evpsihij	Ljutomer
23 Tor.	Vojteh, šk. m.	10 Terencij, m.	Dobrica
24 Sred.	Jurij, m.	11 Antipa	Jurislav
25 Čet.	Marko, ev.	12 Vazilij	Tugomir
26 Pet.	Klet in Marc., p.	13 Artemon	Sekana
27 Sob.	Peregrin, sp.	14 Martin	Raduna
K.: Jez. obljubi sv. Duha. Iv. 16.			
28 Ned.	4. povelik. Vital	15 Cvetna	Slavica
29 Pon.	Peter, m.	16 Agapija	Tankoslava
30 Tor.	Katarina Sij.	17 Simeon	Samorad

Dan zraste za 1 uro 37 min.

Dan je dolg 12 ur 51 min. do 14 ur 28 min.

Beleške.

VELIKI TRAVEN ★ MAJ

Srbsko: Maj.
Hrvatsko: Svibanj.
Češko: Květen.

☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Róžovník.
Poljsko: Maj.
Rusko: Ма́й.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Sred.	Filip in Jak., ap.	18 Ivan prop.	Žiga Živana Solnčarica Valhun
2 Čet.	Atanazij ☾	19 Ivan staroz.	
3 Pet.	Najd. sv. križa	20 Teodor	
4 Sob.	Cvetko, Florijan	21 Januarij	
K.: 0 molitvi. Iv. 16.			
5 Ned.	5. pov. Pij V. p.	22 Uskrs. Vstaj. G.	Desirad Zdemir Prisnoslav Budislav Prvinica Dvorna Ljerka
6 Pon.	Ivan Ev.	23 Jurijev dan	
7 Tor.	Stanislav	24 Uskrsni tor.	
8 Sred.	Prik. sv. Mih. } Križevo	25 Marko, ev.	
9 Čet.	Vnebohod Krist. ☉	26 Vazilij	
10 Pet.	Antonin, šk.	27 Simeon	
11 Sob.	Mamert, šk.	28 Jason	
K.: 0 pričanju sv. Duha. Iv. 15.			
12 Ned.	6. povel. Pankr.	29 Vazilij Ostr.	Stojmir Jasna Svetolik Jaromira Mladena Dušoje Mladica
13 Pon.	Servacij, m.	30 Jakob, ap.	
14 Tor.	Bonifacij, m.	1/5 Jeremija	
15 Sred.	Zofija ☽	2 Atanazij	
16 Čet.	Ivan Nep., m.	3 Tim. in Mavro	
17 Pet.	Paskal	4 Pelagija	
18 Sob.	† Venancij, m.	5 Irena	
K.: 0 sv. Duhu in ljubezni. Iv. 14.			
19 Ned.	Binkošti. Duhovo	6 Job	Vitoslava Milodar Jelina Boža Milorad Cveta Zdestan
20 Pon.	Bink. pon. Bern.	7 Akadij	
21 Tor.	Srečko, sp.	8 Ivan, ev.	
22 Sred.	Kv., Milan	9 Izajja	
23 Čet.	Željko, Dezid. ☉	10 Simon, ap.	
24 Pet.	Marija, pom.	11 Cir. in M. Spas.	
25 Sob.	Urban, p.	12 Epifanij	
K.: Meni je dana vsa oblast. M. 28.			
26 Ned.	1. pob. Sv. Trojica	13 Glikerija	Dragica Volkašin Jaromir Dana Mjlica Bojslav
27 Pon.	Magdalena, d.	14 Izidor	
28 Tor.	Lev II., p.	15 Pahomij	
29 Sred.	Veljko, Maksim	16 Teodor Osv.	
30 Čet.	Telovo	17 Andronik	
31 Pet.	Angela, d. ☾	18 Teodot	

Dan zraste za 1 uro 15 min.

Dan je dolg 14 ur 31 min. do 15 ur 46 min.

Beležke.

ROŽNIK * JUNIJ

Srbsko : ЈУН.
Hrvatsko : Lipanj.
Češko : Cerven.

☾ 30 dni. ☽

Luž.-srb : Smažnik.
Poljsko : Czerwiec.
Rusko : Июнь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Sob.	Juvencij	19 Patricij	Radovan
K.: 0 veliki večerji. Luk. 14.			
2 Ned.	2. pob. Marcellin, m.	20 Štefan Pip.	Velimir
3 Pon.	Klotilda	21 Konst. in Hal.	Radoslava
4 Tor.	Kvirin, šk.	22 Vazilij	Dika
5 Sred.	Bonifacij, m.	23 Mihael	Dobromil
6 Čet.	Norbert, šk.	24 Simeon Stolp.	Miljutin
7 Pet.	Srce Jez. Lukrec. ●	25 Najd. gl. Iv. K.	Bogomil
8 Sob.	Medard, šk.	26 Karpo	Svetin
K.: 0 izgubljeni ovci. Luk. 15.			
9 Ned.	3 pob. Prim. in Fel.	27 Terapont	Dostana
10 Pon.	Marjeta, kr.	28 Nikita	Rusmir
11 Tor.	Barnaba, ap.	29 Teodor	Hrvoje
12 Sred.	Ivan Fak., sp.	30 Izak	Zorica
13 Čet.	Anton P.	31 Vnebohod	Zlatana
14 Pet.	Bazilij, c. u. ☽	1/6 Justin	Bislav
15 Sob.	Vid, m.	2 Nikefor	Dragimir
K.: 0 vel. ribj. lovu. Luk. 5.			
16 Ned.	4. pob. Fran Reg.	3 Lukijan	Tratomir
17 Pon.	Adolf, šk.	4 Mitrofan	Bodin
18 Tor.	Gervazij in Pr., m.	5 Peter Koriški	Bogdan
19 Sred.	Julijana, d.	6 Visarijon	Milava
20 Čet.	Silverlj	7 Teodot	Nenadej
21 Pet.	Vekoslav (A.), sp.	8 Stratilat	Miloš
22 Sob.	Ahacij, m. ☽	9 Ciril Al.	Gostimir
K.: 0 farizejski pravičnosti. M. 5.			
23 Ned.	5. pob. Zdenka	10 Duhovo	Višeslav
24 Pon.	Ivan Krst.	11 Duh. poned.	Janislav
25 Tor.	Prosper, m.	12 Duh. torek	Grlica
26 Sred.	Ivan in Pavel, m.	13 Akilina	Hrana
27 Čet.	Hema	14 Elizir	Ladislav
28 Pet.	Vidov dan. Lev II.	15 Vidov dan	Zorana
29 Sob.	Peter in Pavel	16 Tihon	Peroslav
K.: Jezus nositi 4000 mož. Mark. 8.			
30 Ned.	6. pob. Sp. sv. P. ☾	17 Emanuel	Predislav
Začetek oletja 21. t. m. — Dan zraste do 22. dne za 19 min. in se zopet skrči do konca meseca za 4 min. Dan je dolg 15 ur 48 min. do 16 ur 3 min.			

Beleške.

MALI SRPAN * JULIJ

Srbsko: Јул.
Hrvatsko: Srpanj.

☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Pražnik.
Poljsko: Lipiec.
Rusko: Юлий.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Pon.	Rešnja kri	18 Leontij	Bogoslav
2 Tor.	Obiskanje M. D.	19 Juda, ap.	Dragonama
3 Šred.	Heliodor	20 Naum	Nada
4 Čet.	Urh, šk.	21 Julijan	Belizar
5 Pet.	Ciril in Metod	22 Evstahij	Dobruška
6 Sob.	Izaija, pr. ☉	23 Agipina	Domogoj
K : 0 lažnjivih prerokih. Mat. 7.			
7 Ned.	7. pob. Viligoj, šk.	24 Rojstvo Ivana K.	Negoda
8 Pon.	Jelisava	25 Febronija	Milolika
9 Tor.	Anatolija, dev.	26 David Solunski	Hvalimir
10 Šred.	Ljuba, Amalija	27 Samson	Ljubica
11 Čet.	Pij I., p.	28 Cir. in Jov.	Medo
12 Pet.	Mohor in Fort, m.	29 Peter in Pavel	Draguška
13 Sob.	Marjeta, d. m. ☾	30 Zbor apostolov	Dragan
K. : 0 krivičnem hišniku. Luk. 16.			
14 Ned.	8. pob. Bonaventura	1/7 Kozma in Dam.	Svobodin
15 Pon.	Hinko	2 Obleka Marijina	Vladimir
16 Tor.	D. Marija Karm.	3 Hijacint	Bogdan
17 Šred.	Branko, Aleš	4 Andrej Kr.	Držislav
18 Čet.	Kamil	5 Atanazij	Miroslav
19 Pet.	Vinko Pavl, sp.	6 Sisoj Vel.	Radoš
20 Sob.	Elija, pr.	7 Toma	Česlav
K.: Jez. plaka nad Jeruz. Luk. 19.			
21 Ned.	9. pob. Olga ☉	8 Prokop	Zora
22 Pon.	Marija Magd.	9 Pankracij	Pribina
23 Tor.	Apolinar, šk.	10 45 mučenikov	Brana
24 Šred.	Kristina, d.	11 Olga	Ratimir
25 Čet.	Jakob, ap.	12 Proklo in Jul.	Boljedrag
26 Pet.	Ana	13 Zbor. Gabr. arh.	Jana
27 Sob.	Zlatko, Avrelj	14 Akila	Dušan
K.: 0 farizeju in cestinarju. Luk. 18.			
28 Ned.	10. pob. Zmagoslav	15 Vladimir Vel.	Svetomir
29 Pon.	Marta, d. ☾	16 Antinogen	Dobriča
30 Tor.	Abdon in Senen, m.	17 Marina	Vitodrag
31 Šred.	Vatroslav, Ignacij	18 Emilijan	Jelenica

Dan se skrči za 58 min.

Dan je dolg 16 ur 3 min. do 15 ur 5 min.

Beleške.

VELIKI SRPAN * AVGUST

Srbsko: АВУСТ.
Hrvatsko: Kolovoz.
Češko: Spen.

☞ 31 dni. ☜

Luž.-srb.: Žnjeńc.
Poljsko: Sierpień.
Rusko: АВУСТЪ.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Čet.	Peter v okovih	19 Lazar	Dedomir
2 Pet.	Porcijunkulę	20 Iljin dan	Bojan
3 Sob.	Najdba sv. Štefana	21 Simeon	Mfrača
K.: Jez. ozdravi gluhoň. Mark. 7.			
4 Ned.	11. pob. Dinko	22 Marija Magd.	Ljubačica
5 Pon.	M. D. snež. ☉	23 Trofim	Predobra
6 Tor.	Preobraženje Gosp.	24 Kristina	Vlastica
7 Šred.	Kajetan, sp.	25 Ana	Vidojka
8 Čet.	Cirijak, m.	26 Jermolaj	Godeslav
9 Pet.	Roman, m.	27 Pantelejmon	Našemir
10 Sob.	Lovro (Lovrenc), m.	28 Prohor	Jurica
K.: O usmilj. Samaritanu. Luk. 10.			
11 Ned.	12. pob. Suzana	29 Kalinik	Bolemir
12 Pon.	Klara, d. ☽	30 Sila	Dobrogost
13 Tor.	Hipolit in Kas., m.	31 Jevdokim	Davola
14 Šred.	† Evzebij, m.	1/8 Najd. Makab.	Dobrina
15 Čet.	Veliki šmarin	2 Štefan	Budinja
16 Pet.	Rok, sp.	3 Izak in Dalm.	Nemira
17 Sob.	Liberat, m.	4 7 dece v Efezu	Radigoj
K.: Jez. ozdravi 10 gobavcev. Luk. 17.			
18 Ned.	13. pob. Helena, kr.	5 Evsijnij	Branislava
19 Pon.	Ludovik, šk.	6 Preobraž. Gosp.	Ljudevít
20 Tor.	Bernard, op. ☉	7 Dometij	Žarka
21 Šred.	Ivana Fran., vd.	8 Emilijan	Mirjana
22 Čet.	Timotej	9 Matija	Ostrivoj
23 Pet.	Zdenko, Filip B.	10 Lovrenc	Bogovoljka
24 Sob.	Jernej, ap.	11 Evplo	Borivoj
K.: O božji previdnosti. Mat. 6.			
25 Ned.	14. pob. Ludovik	12 Fotij in Anikit	Dragorad
26 Pon.	Cefirin	13 Makso	Perunika
27 Tor.	Josip Kal., sp. ☾	14 Mihej	Zlatko
28 Šred.	Avguštin, c. u.	15 Vnebovzetje M. D.	Milogaj
29 Čet.	Obgl. Ivana Krst.	16 Joahim	Želided
30 Pet.	Roža Lim., d.	17 Miron	Milka
31 Sob.	Rajko, sp.	18 Flor	Mildrag

Dan se skrči za 1 uro 34 min.

Dan je dolg 15 ur 2 min. do 13 ur 28 min.

Beleške.

KIMAVEC * SEPTEMBER

Srbsko : Септембар.

Luž.-srb.: Požnjeńc.

Hrvatsko: Rujan.

↔ 30 dni. ↔

Poljsko: Wrzesień.

Češko: Září.

Rusko: Септябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena	
K.: O najmlj. mladeniču. Luk. 7.				
1	Ned. 15. pob. Egidij	19	Andrej	Mladin
2	Pon. Štefan, kr.	20	Samuel	Miljeva
3	Tor. Mansvet, šk. ☉	21	Tadej, ap.	Lepa
4	Sred. Rozalija, d.	22	Agatonik	Nedamisel
5	Čet. Lovrenc Just.	23	Lupo in Ir.	Nedeljka
6	Pet. Hermogen, m.	24	Evtihij	Radonica
7	Sob. Bronislava, n.	25	Bartol, ap.	Mrena
K.: Jez. ozdravi vodeničnega. Luk. 14.				
8	Ned. 16. pob. Mali šmarin	26	Adrijan	Gostinja
9	Pon. Korbinijan	27	Pimen	Vsemir
10	Tor. Nikolaj Tol., sp. ☽	28	Mojzes Etiop.	Rakita
11	Sred. Prot in Hijacint	29	Obgl. Iv. Krst.	Slaven
12	Čet. Ime Marijino	30	Aleksander	Večedrag
13	Pet. Virgilij, šk.	31	Pas Bogorodičin	Zremil
14	Sob. Poviš. sv. križa	1/9	Simeon	Znanoslav
K.: O največji zapov. M. 22.				
15	Ned. 17. pob. M. D. 7 žal.	2	Mamant	Svegoj
16	Pon. Ljudmila	3	Janič II.	Sodimir
17	Tor. Rane sv. Franč.	4	Vavila	Prvan
18	Sred. Kv. Josip Kup., sp.	5	Caharija	Sokolica
19	Čet. Januarij, m. ☉	6	Evdoksij	Vitodrag
20	Pet. Evstahij in tov., m.	7	Sozont	Morana
21	Sob. Matej, ap. ev.	8	Rojstvo M. D.	Blagoslav
K.: Jez. ozdravi mrtvoudnega. M. 9.				
22	Ned. 18. pob. Mavricij	9	Joahim in Ana	Celimir
23	Pon. Tekla, d.	10	Menod	Slavna
24	Tor. M. D. rešiteljica uj.	11	Avtonom	Sadivoj
25	Sred. Kleofa	12	Teodor Aleks.	Uroš
26	Čet. Ciprijan ☾	13	Kornelij	Stojzlava
27	Pet. Kozma in Dam.	14	Poviš. sv. križa	Radomira
28	Sob. Večeslav, kr. m.	15	Nikita	Vidica
K.: O kraljevi ženitnini. Mat. 22.				
29	Ned. 19. pob. Mihael	16	Evfemija	Stojan
30	Pon. Jerko	17	Zofija	Jekica

Začetek jeseni 23. t. m. — Dan se skrči za 1 uro 40 min.

Dan je dolg 13 ur 25 min. do 11 ur 45 min.

Beležke.

VINOTOK ★ OKTOBER

Srbsko: Октобар.
Luž.-srb.: Winowc.

Hrvatsko: Listopad.
☾ 31 dni. ☽ Poljsko: Październik.

Češko: Říjen.
Rusko: Октябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
1 Tor.	Remigij, op.	18 Evmenij	Semislava
2 Šred.	Angeli varhi ☉	19 Trofilm in tov.	Miran
3 Čet.	Kandid, sp.	20 Evstatiј	Vitomir
4 Pet.	Fran Ser., sp.	21 Kodrat	Tegodrag
5 Sob.	Placid in tov., m.	22 Foka, m.	Dumnuka
K.: Jez ozdravi kraljič. sina. Iv. 4.			
6 Ned.	20. pob. Rožnoven.	23 Spočet. sv. Iv. p.	Brunoslav
7 Pon.	Justina, d	24 Tekla	Dragonika
8 Tor.	Brigita, vd.	25 Evfrozima	Dragosta
9 Šred.	Dionizij, m.	26 Smrt Ivana, cv.	Svetina
10 Čet.	Fran B. ☾	27 Kalistrat	Stremil
11 Pet.	Nikazij, m.	28 Večeslav	Negoslava
12 Sob.	Maksimilijan, šk.	29 Mihajlovo	Drugislav
K.: O kraljevem računu. Mat. 18.			
13 Ned.	21. pob. Slavoljub	30 Gregor Arm.	Rosica
14 Pon.	Kalist, p.	1/10 Pokrovit. M. D.	Sestrena
15 Tor.	Terezija, d.	2 Ciprijan	Radislav
16 Šred.	Gal, op.	3 Dionizij	Velena
17 Čet.	Jadviga	4 Jeroteј	Mira
18 Pet.	Luka, ev. ☉	5 Haritina	Travica
19 Sob.	Peter Alk., sp.	6 Toma, ap.	Stojgoј
K.: O davčnem denarju. Mat. 22.			
20 Ned.	22. pob. Ivan Kanc.	7 Sergij	Raša
21 Pon.	Uršula d.	8 Pelagija	Stojslav
22 Tor.	Kordula, d. m.	9 Štefan	Zorislav
23 Šred.	Ivan Kap., sp.	10 Evlamplj	Živka
24 Čet.	Rafael, v. a.	11 Filip	Blagota
25 Pet.	Krizant in Dar. ☾	12 Probo in tov.	Zlatija
26 Sob.	Evarist, p. m.	13 Karpo	Vranica
K.: O Jajrovi hčeri. Mat. 9.			
27 Ned.	23. pob. Kr. kr.	14 Petka	Srebra
28 Pon.	Simon in Juda	15 Lukijan	Mila
29 Tor.	Praznik naše svob.	16 Longin	Gradimir
30 Šred.	Kladvij, m.	17 Ozija	Vladika
31 Čet.	† Volkoslav, Volb.	18 Luka, ev.	Gorazd

Dan se skrči za 1 uro 43 min.

Dan je dolg 11 ur 42 min. do 9 ur 59 min.

Beležke.

LISTOPAD * NOVEMBER

Srbsko: Новембар.

Luž.-srb.: Nazymnik.

Hrvatsko: Studeni.

☞ 30 dni. ☛

Poljsko: Listopad.

Češko: Listopad.

Rusko: Ноябрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena	
1 Pet.	Vsi sveti ☉	19 Prohor	Ljubomil Zdanila	
2 Sob.	Verne duše	20 Artemij		
K.: O žolničku Jez. Mat. 8.				
3 Ned.	24. pob. Zahvalna	21 Hilarij	Bogomil Dragomir Savina Ratislav Zdenko Nežir Sebislav	
4 Pon.	Dragotin	22 Averkij		
5 Tor.	Mirko, Filomela	23 Jakob, ap.		
6 Šred.	Lenart, sp.	24 Areta		
7 Čet.	Prosdocim, m.	25 Markijan		
8 Pet.	Bogomir	26 Dimitrij		
9 Sob.	Božidar, m. ☽	27 Nestor		
K.: O dobrem semenu. M. 13.				
10 Ned.	25. pob. Andrej Av.	28 Arsenij		Golobica Višnjica Davorin Nevenka Borislava Voščica Večerin
11 Pon.	Martin, šk.	29 Avramij		
12 Tor.	Martin, p. m.	30 Štefan Mil.		
13 Šred.	Stanislav K.	31 Stahij		
14 Čet.	Bogdan	1/11 Kozma in Dam.		
15 Pet.	Lavoslav, kr.	2 Akindin		
16 Sob.	Ivan Trogirski	3 Akepsin		
K.: O gorčičnem zrnu. M. 13.				
17 Ned.	26. pob. Gregor ☉	4 Joanikij	Ljubava Oliva Imica Vladiboj Grmislav Jezdimir Ravijola	
18 Pon.	Odon, op.	5 Gataktion		
19 Tor.	Jelisava, Elizabeta	6 Pavel		
20 Šred.	Srečko V.	7 Jeronim		
21 Čet.	Dar. M. D.	8 Zbor Mih. arh.		
22 Pet.	Cecilija, d. m.	9 Onisifor		
23 Sob.	Milivoj, Klemen ☾	10 Erasto		
K.: O grozoti razdejanja. Mat. 24.				
24 Ned.	27. pob. Ivan Kriški	11 Štefan Deč.	Jeca Kolomir Zdedrag Vedrana Lelija Skoromir Hrabroslav	
25 Pon.	Katarina	12 Ivan Mil.		
26 Tor.	Silvester, op.	13 Ivan Zlat.		
27 Šred.	Virgilij, šk.	14 Filip		
28 Čet.	Sosten, m.	15 Gurij		
29 Pet.	Saturnin, m.	16 Matej, ap.		
30 Sob.	Andrej, ap.	17 Gregor		

Dan se skrči za 1 uro 16 min.

Dan je dolg 9 ur 57 min. do 8 ur 41 min.

Beležke.

GRUDEN * DECEMBER

Srbsko: Децембар.

Luž.-srb.: Hodownik.

Hrvatsko: Prosinac. ☽ 31 dni. ☽

Poljsko: Grudzień.

Češko: Prosinec.

Rusko: Декабрь.

Dnevi	Za rimske katoličane	Za pravoslavne	Narodna imena
K.: O poslednji sodbi. Luk. 21.			
1 Ned.	1. adv. Ujed. SHS ☿	18 Državni praznik	Božena
2 Pon.	Bibijana, m.	19 Abdija	Tihomir
3 Tor.	Fran Ks., sp.	20 Gregor Dekap.	Sveljub
4 Sred.	Barbara, d. m.	21 Darovanje M. D.	Velika
5 Čet.	Sava, op.	22 Filemon	Stojana
6 Pet.	Nikolaj, šk.	23 Aleksander	Vladovita
7 Sob.	Ambrož	24 Katarina	Veselin
K.: Ivan Krst. v ječi. Mat. 11.			
8 Ned.	2 adv. Brezm. sp. M. D.	25 Klemen	Rodana
9 Pon.	Levkadija ☽	26 Alimpij	Savica
10 Tor.	Melhidaj, p.	27 Jakob Perz.	Dražič
11 Sred.	Damaz, p.	28 Štefan	Gojica
12 Čet.	Maksencij	29 Paramon	Širolav
13 Pet.	Lucija, d. m.	30 Andrej, ap.	Vitača
14 Sob.	Dušan, Spiridijon	1/2 Naum	Vojmir
K.: Ivan K. pričuje o Kristu. Iv. 1.			
15 Ned.	3. adv. Kristina, d.	2 Uroš	Cvetana
16 Pon.	Evzebij, šk. ☽	3 Zofronij	Jaronega
17 Tor.	Aleksandrov dan	4 Državni praznik	Strojslav
18 Sred.	Kv. Gracijan, m.	5 Sava	Ljubonega
19 Čet.	Nemezij, m.	6 Nikolaj	Uglješa
20 Pet.	Liberat, m.	7 Ambrož	Boživoj
21 Sob.	Tomo, ap.	8 Patapij	Tomislav
K.: Ivan K. poklican v proroke. L. 3.			
22 Ned.	4. adv. Zenon, m.	9 Spnč. M. D.	Zvezdana
23 Pon.	Viktorija ☽	10 Ivan Desp.	Ozrislav
24 Tor.	† Adam in Eva	11 Danilo	Dunja
25 Sred.	Božič. Rojstvo Gosp.	12 Spiridijon	Žitigoj
26 Čet.	Štefan, m.	13 Evstahij	Zlatka
27 Pet.	Ivan, ev.	14 Tirzo	Pelislav
28 Sob.	Nedolžni otročiči	15 Eleverij	Zorica
K.: Simeon in Ana ozn. Gosp. L. 2.			
29 Ned.	Ned. po bož. Tomo	16 Agej	Vrhoslav
30 Pon.	David, kr.	17 Danilo	Branimir
31 Tor.	Silvester, p. ●	18 Sebastijan	Blažena
Začetek zime 22. t. m. — Dan se skrči do dne 21. za 19 min. in zopet zraste do konca meseca za 5 min. Dan je dolg 8 ur 39 min. do 8 ur 25 min.			

Beleške.

Pristojbine:

I. Poštne.

A. Tuzemski promet.

Izza 1. VI. 1925 so v veljavi tele pristojbine:

1. **Pisma** do 20 gr 1 Din; za vsakih 20 g 50 p več.
2. **Dopisnica** — navadna 50 p, z odgovorom 100 p.
3. **Tiskovine** do 50 g 25 p; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 2 kg; pošiljajo se odprte. Tiskovine za slepce do 500 g 10 p; za vsakih 500 g 10 p več; največja teža 3 kg; odprto.
4. **Vzorci brez vrednosti** do 100 g 50 p; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 500 g; zaviti pregledno.
5. **Poslovni papirji** do 200 g 1 Din; za vsakih 50 g 25 p več; največja teža 2 kg; odprto.
6. **Mešane pošiljke** — kakor za vzorce; če so pa poslovni papirji vmes, kakor za poslovne papirje.
7. **Priporočnina** 3 Din.
8. **Ekspresnina** 3 Din.
9. **Pristojbina za pokaz** 50 p.
10. **Povratnica**, zahtevana pri predaji 3 Din, po predaji 6 Din.
11. **Poizvednica** 3 Din.
12. Za **preklic pošiljke**, izpremembo naslova, znižanje ali črtanje odkupnine se plača pristojbina za priporočeno pismo, oziroma tudi še za brzojavko.
13. **Poštne nakaznice** (komad 25 p) — *a)* navadne: nakaznica do 25 Din 1 Din, do 50 Din 150 p, do 100 Din 200 p, do 300 Din 300 p, do 500 Din 400 p, do 1000 Din 500 p, do 2000 Din 600 p, do 3000 Din 700 p, do 4000 Din 800 p, do 5000 Din 1000 p; izplačnina do 50 Din 50 p, do 1000 Din 100 p, do 5000 Din 200 p. *b)* brzojavne: nakaznina, kakor pri navadnih nakaznicah; izplačnine ni nobene; brzojavna pristojbina, ekspresnina 3 Din. Pristojbine se plačajo pri predaji. Izplačilno potrdilo 3 Din.
14. **Vrednostna (denarna) pisma** — pristojbina: *a)* težna do 20 g 400 p, do 40 g 450 p, do 60 g 500 p, do 80 g 550 p, za vsakih 20 g 50 p več; *b)* vrednostna do 100 Din 1 Din, do 500 Din 2 Din, do 1000 Din 5 Din, do 5000 Din 10 Din; za vsakih 1000 Din ali del te vrednosti še po 1 Din več; dostavnina 3 Din; obvestnina 50 p; ekspresnina 3 Din.
15. **Zavitki (paketi)** — pristojbina: *a)* težna do 1 kg 6 Din, do 5 kg 10 Din, do 10 kg 20 Din, do 15 kg 30 Din, do 20 kg 40 Din; za obsežnejši paket ali paket, ki zahteva večjo opreznost, se plača dvakratna težna pristojbina; *b)* vrednostna: do 100 Din 1 Din, do 500 Din 2 Din, do 1000 Din 5 Din, do 5000 Din 10 Din, potem za vsakih 1000 Din ali del te vrednosti po 1 Din več; dostavnina 5 Din; obvestnina 50 p; nakaznina za odkupnino do 25 Din 1 Din, do 50 Din 150 p, do 100 Din 200 p, do 300 Din 300 p, do 500 Din 400 p, do 1000 Din 500 p, do 2000 Din 600 p, do 3000 Din 700 p, do 4000 Din 800 p, do 5000 Din 1000 p. Največja teža 20 kg; vrednost neomejena.

B. Inozemski promet.

1. **Pisma:** do 20 g 3 Din; za vsakih 20 g 150 p več.
2. **Dopisnice:** navadne 150 p, z odg. 300 p.
3. **Tiskovine:** do 50 g 50 p; za vsakih 50 g 50 p več; za tiskovine v Čehoslovaško veljajo pristojbine za tuzemstvo. Za slepce: do 500 g 20 p; za vsakih 500 g 20 p več.
4. **Vzorci brez vrednosti:** do 100 g 1 Din; za vsakih 50 g 50 p več.
5. **Poslovni papirji:** do 300 g 3 Din; za vsakih 50 g 50 p več.
6. **Mešane pošiljke:** kakor za vzorce; če so poslovni papirji vmes, kakor za poslovne papirje.
7. **Priporočnina:** 3 Din.
8. **Ekspresnina:** 6 Din.
9. **Povratnica:** pri predaji 3 Din, po predaji 6 Din.
10. **Poizvednica:** 6 Din.
11. **Preklic pošiljke,** izprememba naslova: 6 Din.
12. **List za odgovor:** 8 Din.
13. **Pristojbina za ocarinjenje** pisemskih pošiljk: 3 Din.
14. **Vrednostna pisma:** promet sedaj dovoljen z Albanijo, Avstrijo, Belgijo, Bolgarijo, Čehoslovaško, Egiptom, Francijo, Gdanskim, Italijo, Madžarsko, Nemčijo, Poljsko, Romunijo, Švedsko, Švico, Turčijo in Veliko Britanijo; teža 2 kg, vrednost 1000 Din; težna pristojbina kakor za priporočene pošiljke iste teže, vrednostna 5 Din.
15. **Zavitki (paketi)** — pojasnila o pošiljlatvi se dobe pri vsaki pošti.

II. Brzobjavne.

Za brzobjavko v notranjem prometu se plača redne besedne pristojbine 50 p, najmanj 5 Din; vsaka brzobjavna golica velja 50 p. Brzobjavka s potnino: pristojbina za sporočilo potnine 4 Din; za kilometer po dnevu 10 Din, ponoči 20 Din, največ do 10 km.

Najvažnejše o brzobjavkah v **evropskem inozemstvu:** pri vsaki brzobjavki se računa ena beseda več; najmanjša pristojbina znaša 1 frank = 11. Din.

Lestvice za pristojbino kolkov ali štempljev.

I. Kolek za menice.

Od vseh vrst menic, ne glede na to, ali so izdane v državi ali v inozemstvu:

do	300 Din	.	.	.	.	.	.	.	.	Din	0:60
preko	300 Din	do	600 Din	.	.	.	.	.	.	Din	1:20
"	600	"	"	1.200	"	.	.	.	.	"	2:—
"	1.200	"	"	2.000	"	.	.	.	.	"	4:—
"	2.000	"	"	3.200	"	.	.	.	.	"	6:20
"	3.200	"	"	5.000	"	.	.	.	.	"	9:80
"	5.000	"	"	6.800	"	.	.	.	.	"	13:20

preko	6.800	Din do	10.400	Din	Din	19—
"	10.400	" "	14.000	"	"	25—
"	14.000	" "	20.000	"	"	34—
"	20.000	" "	26.000	"	"	43—
"	26.000	" "	32.000	"	"	52—
"	32.000	" "	38.000	"	"	61—
"	38.000	" "	44.000	"	"	70—
"	44.000	" "	50.000	"	"	79—
"	50.000	" "	60.000	"	"	94—
"	60.000	" "	70.000	"	"	109—
"	70.000	" "	80.000	"	"	124—
"	80.000	" "	90.000	"	"	139—
"	90.000	" "	100.000	"	"	154—
"	100.000	" "	125.000	"	"	192—
"	125.000	" "	150.000	"	"	230—
"	150.000	" "	175.000	"	"	268—
"	175.000	" "	200.000	"	"	306—
"	200.000	" "	250.000	"	"	382—
"	250.000	" "	300.000	"	"	458—
"	300.000	" "	350.000	"	"	534—
"	350.000	" "	400.000	"	"	610—
"	400.000	" "	500.000	"	"	760—

preko 500.000 Din od vsakih 1000 Din še po 1 Din. Znesek izpod 1000 Din se jemlje za popolnih 1000 Din.

II. Kolek za pobotnice. Od vsakega zneska . . . . . $\frac{1}{2}$ 0/0

III. Kolek za pogodbe.

a) Pristojbina za kupne in najemne pogodbe (izza 1. VIII. 1922):

Za premičnine	2 0/0
Za nepremičnine	6 0/0

b) Pristojbina za druge pogodbe:

—	Din do	5 Din	Din	—05	
preko	5	" "	10	" "	—10
"	10	" "	15	" "	—15
"	15	" "	25	" "	—25
"	25	" "	50	" "	—50
"	50	" "	75	" "	—75
"	75	" "	100	" "	1—
"	100	" "	200	" "	2—
"	200	" "	300	" "	3—
"	300	" "	400	" "	4—
"	400	" "	500	" "	5—
"	500	" "	600	" "	6—

in za nadaljnjih vsakih 400 Din po 2 Din več.

IV. Kolek za račune.

do	100 Din	10 par
preko	100 "	20 "

Ksaver Meško:

Korotan.

*Na gori stojim, v dolino, v daljave strmim.
Dežela pod mano kakor nevesta cvetoča:
polje, senožeti zelene, vmes reka deroča,
iz hiš ob reki belkast vije se dim,
počasí ga pije tiha, modra višava;
tam dalje se širi z lesi posuta planjava,
nad njo kljubovalno dviga visoko v nebo
ogromna gora plešasto, trdo glavó;
pod goro svetlika jezera blesteča se plan:
prelesten biser v krasoto krajine vkovan;
kot v sanjah poslušam gorske vodé žuboreče
in gozde planinske svečano-tajno šumeče,
kako ves radósten si poje in uka pastir,
kot blagoslov božji gre spev čez planinski mir;
vmes zvončki živince cingljajo kakor pri maši —
saj božje svetišče je tudi v prirodi, na paši.*

*O zemljica sladka, ti sveti naš Korotan,
tak drag si mi, kot drag mi je beli dan,
tak drag, kot nad mano sinje božje nebo,
tak drag, kot mi bilo je rodne mamke oko...*

Kompoljski :

Udarec s kolom.

Čudno. Minulo pomlad je naenkrat završelo v slovenski javnosti. Zganila se je tista slovenska javnost, katera je podobna človeku, ki že leta in leta lepo ždi v svoji sobici ter se prepira z domačimi, kako si sobico uredi, a je napram vsem zunanjim dogodkom tako ravnodušen, da se mu niti ne zljubi pogledati skozi okno, da bi videl, kako mu sosed ogroža dom. In ta javnost, kateri v njeni zaverovanosti z lastnimi notranjimi brigami in težkočami pogled ne seže preko mejnih kolov ter je gluha in slepa za razne zelo značilne dogodke krog sebe doma in v tujini, je zdajci enodušno in glasno protestirala. Protestirala pa ni proti lastnemu bratu, kakor je že običajno, ampak proti tujcu, ki se je pojavil nenadoma in izpregovoril važno besedo pri urejevanju naše sobice, našega doma.

Kaj se je vendar zgodilo, da se je dogodilo to čudo po tolikih letih? V javnost so prodrle vesti, da so ostali naši stari neprijatelji še vedno stari lisjaki kljub novim in drugačnim razmeram. Mi smo seveda mislili v svoji veliki naivnosti, da so se že prilagodili novim časom in prilikam. Pa se je naenkrat jasno pokazalo, da smo v veliki zmoti. Zakaj oni niso prav nič izpremenili svoje čudi, ampak so ostali prav taki, kakor so bili ter uporabljajo proti nam prav tiste metode kakor so jih uporabljali nekda v onih časih, o katerih smo mislili, da se ne povrnejo nikoli več.

Pa evo dokazov: Nemški tovarnar je zmagal pri občinskih volitvah v slovenskem Šoštanju s slovenskimi delavci tako, kakor je sam hotel. Starodavni Ptuj ima v mestnem zastopstvu močno nemško pozicijo. V slovenski okolici slovenskega Celja

se izjavljajo slovenski starši pod pritiskom nemških mogotcev za nemško šolo. Nemški značaj Maribora naj dokazuje staro cerkveno pokopališče; zato se ne sme opustiti, čeprav je to sklenil nemškonacionalni občinski svet že l. 1914. in oskrbel drugo pokopališče. Ker je pravih mariborskih Nemcev premalo, zato se pobirajo protestni podpisi pri Slovencih s pretvezo, da gre samo za čin pietete do mrtvih. Naš državni uslužbenec, okrožni zdravnik **dr. Camillo Morocutti** v obmejnem Št. Ilju obrekuje in blati naš narod in državno upravo pred svetovnim forumom v berlinski »Germaniji«. In tako bi lahko našteali dolgo dolgo vrsto podobnih dokazov. Pa naj za sedaj zadostujejo samo najznačilnejši, gori navedeni.

Pa saj vse to vendar ni nič posebnega. Nič posebnega namreč ni za onega, ki ima odprte oči in malo globlje zasleduje razvoj dogodkov doma in tudi tam zunaj preko mejnih kolov. Vse to je le naravna posledica, ki je morala priti prav tako, kakor bodo morale docela logično priti še druge zle posledice zaradi naše splošne brezbržnosti v tem pogledu in kakor morajo priti vsled dobro premišljenega in po določenem načrtu se vršečega narodnoobrambnega in napadalnega dela naših nasprotnikov.

Zakaj na svojo veliko sramoto moramo priznati odkrito, da je zavladalo po preobratu v naši javnosti skoraj **popolno mrtvilo za narodnoobrambno in prerojevalno delo v naših obmejnih krajih**. Zato se mislečega človeka poloteva težka skrb za bodočnost teh krajev in ljudi, za katere smo žrtvovali v prejšnji dobi velik del svoje energije in ne malo tudi gmotnih sredstev. Mi držimo v tem oziru roke križem, zapiramo oči in si mašimo ušesa. Ne tako tujec. Dasi poražen in prvi hip nad nepričakovanim zaključkom svetovne vojne zbežan se je hitro našel in zavedel, da ga more zopet postaviti na noge le dobro premišljeno in po načrtu izvedeno podrobno

delo. In takega dela se je lotil, ga izvajal in ga še izvaja lepo na tihem brez hrupa. Sedaj pa prihaja polagoma na dan uspeh tega dela. In mi se mu čudom čudimo zato, ker smo držali roke križem, ker smo bili slepi in gluhi. Namesto, da bi se čudili svoji lastni brezbriznosti in brezdeltu, se čudimo naravnemu uspehu organiziranega dela ter — protestiramo. Vsi, še tako ostri protesti pa navadno ostanejo le na papirju, medtem ko se le iz smotrenega dela poraja uspeh, le iz žrtev vzklije seme, ki more in mora donašati prej ali slej pravi sad. Ako ne osvobodimo sužnja gnotno in duševno, ostane v svojem jedru še vedno suženj, pa čeprav lije na njega zlata svoboda. Jetniku po dolgoletni ječi ne zadostuje, da mu snameš okove ter rečeš, da naj hodi. Ne. Treba mu je pokazati pot, po kateri naj gre, da pride do smotra, do samostojnosti v delu in mišljenju. Pa še več. Na ne lahki in dolgi poti po tolikoletnem trpljenju mu je potreba nuditi oporo, da ne omaga sredi pota, preden se mu povrne izgubljena moč.

Sedaj pa roko na srce ter odgovorimo. **Kaj in koliko smo mi storili** v tem oziru **po prevratu?** Kaj in koliko storimo sedaj? Šele, kadar nas **udarijo dogodki s kolom po glavi**, se nam za kratek hip odpro oči, da pogledamo in — protestiramo. Potem pa zopet mirno ždimo, se sami med seboj prepiramo ter docela pozabljamo na delo za obrambo domače grude, na delo za prerujenje lastnega človeka.

In tak udarec s kolom so nam zadali dogodki minule pomladi. Ta udarec je prišel tako nepričakovano in je bil tako silen, da je nas res vzdramil. Vzdramil za koliko časa?

Človeku se zdi, kakor da se vračajo nekdanji časi, ko nam je gospodaril na lastni zemlji oholi tujec, in smo se morali trdo ter često neuspešno boriti za vsako mrvico pravice, ki je nam šla po božji in človeški postavi. Da se vračajo časi, ko

je peščica priseljenih tujcev gospodarila slovenski masi ter je morala lastna naša deca obiskovati nemške ponemčevalnice zaradi kruhka staršev. Da se vračajo časi, ko je tujec zaslužnil našega človeka gospodarsko, telesno in duševno. Da se vračajo časi, ko se je gradil z našimi ljudmi nemški most do Adrije...

In mi protestiramo, samo protestiramo javno po časopisju kakor nekdam v onih črnih sužnjih dneh. Prav za prav niti ne tako, kakor tedaj, kajti takrat je iz naših protestov vzniklo delo, podrobno in vsaj kolikor toliko organizirano, zistematično delo, ki mora roditi uspeh. In ga je tudi rodilo. Takrat so našim protestom sledile tudi gmotne žrtve, ker smo se zavedali, da so same še tolikanj lepe besede mrtve, ako jih ne izpremenita delo in žrtve v dejstva.

In sedaj?! Sedaj se povzpneмо kvečjemu še do javnih časopisnih protestov. Pa še za te moramo dobiti prej udarec s kolom.

Šli bi preko okvirja tega članka, ako bi se hoteli podrobno baviti s tem, kako je zmagal nemški tovarnar pri občinskih volitvah v Šoštanju s slovenskimi delavci. Prav tako ne nameravamo razmotrivati, kaj je privedlo slovenske starše v celjski okolici, da zahtevajo za svoje otroke nemško šolo. Dejstva so danes tu in govorijo sama dovolj glasno. Danes Šoštanj, Celje, Ptuj, Maribor. Jutri se pa pokažejo isti znaki v drugih naših krajih ob meji in tudi že v zaledju. Saj imamo ob naši meji in drugod še vse polno Šoštanjev in Celj! Če bi bilo kaj takega možno v teh dveh krajih, zakaj bi bilo neki izključeno drugod? Vzroki leže na dlani in so nam dobro znani. Saj jih poznamo še iz prejšnje dobe, iz dobe suženjstva. Na strani nasprotnikov je to uspeh podrobnega in zistematičnega dela. Na naši strani pa je krivda v brezdelni ravnodušnosti in v splošnem mrtvilu za narodnoobrambno in prerojevalno delo ob naši meji.

Koga zadene glavna krivda? V prvi vrsti so krivi krajevni činitelji, ker se niso zmenili za to, da bi po fizični svobodi kazali našim ljudem pot k duševni svobodi. V drugi vrsti pa je kriva vsa naša javnost, ker se ni prav nič pobrigala za to, da bi nudila bivšim zaslužnjencem oporo in pomoč vsaj tako dolgo, da bi jih privedla do samostojnosti v delu in mišljenju. Največ jih je pa med nami, ki ne vidijo teh dveh krivcev, ker jih videti nočejo. Ti kratkomalo vidijo samo tretjega krivca, in ta je po njihovem mnenju — država. Tako naziranje je silno prilično in udobno; kajti naravnost oddahnem se, če mi vest in razum kaj očitata, pa morem ta trpki očitek zvaliti na drugega. Na ta način se najlaže odkrižam sitne vesti in logičnega razuma. Vsi ti pa ne pomislijo, da država smo mi sami in nihče drugi. Torej kdo nosi krivdo?!

Toda končno je vse to naša notranja domača zadeva, katera se še vedno lahko vsaj deloma uredi in zamujeno še kolikor toliko tudi popravi, ako imamo vsaj nekaj dobre volje in požrtvovalnosti. Drugačna pa je zadeva z dr. Morocuttijem, ki nas ni oblatil v kakem brezpomembnem zakotnem lističu doma ali tam zunaj pri sosedih, ampak je nas postavil na sramotni oder v listu, katerega upošteva svetovni forum, ker je kolikor toliko vladno glasilo še vedno močne 60-milijonske države. In če zagleda v takem listu beli dan občiren članek, podpisan s polnim naslovom po predsedniku nemške manjšine v Sloveniji za ligo narodov, to potem nekaj zaleže. Zaleže tam zunaj tem bolj, ker si je znal v povojni dobi ravno dr. Morocutti pridobiti s spretnim manevriranjem v zunanjem svetu (in še celo pri nas samih!) sloves stvarnega in nepristranskega zastopnika manjšin, kateremu je pred vsem pri srcu glavni smoter lige narodov, t. j. omogočitev mirnega sožitja in razvoja vseh narodnih manjšin, katere žive v okrilju nacionalnih držav. Zato ne pride nepoznavalcu razmer na misel, da bi mogel

tak mož potvarjati dejstva, ampak vzame vse za suho zlato. Zato pa ostane kleveta, ki je padla na svetovnem fórumu na naš narod in državo, ne kot kleveta, ampak kot gola resnica.

Članek dr. Morocuttija je pisan zelo spretno. Navaja uradne navedbe glede ureditve manjšinjskega šolstva v naši državi, potem se pa bavi izključno samo z razmerami v Sloveniji. Saj nosi članek pomemben naslov »Das deutsche Schulleben in Slovenien«. Barbarški Slovenci smo takoj po preobratu po uradnih podatkih brutalno uničili nad 100 cvetočih nemških osnovnih šol ter pogнали nad 200 nemških učiteljev s trebuchom za kruhom preko meje. Nemcem nismo pustili niti ene meščanske, strokovne ali srednje šole; dasi so imeli pred prevratom na teritoriju sedanje Slovenije poleg številnih osnovnih šol, otroških vrtcev, strokovnih in meščanskih šol tudi 5 gimnazij, 2 realki in kar 3 učiteljišča. In vse to razkošje samo za 50.000 raztreseno živečih Nemcev!

Seveda ob tej priliki previdno zamolči »objektivni« predsednik lige, da prebiva na tem ozemlju kompaktno naseljenih 1.500.000 Slovencev, katerim ni dala mačeha Avstrija niti ene strokovne, meščanske ali srednje šole. Torej 50.000 raztreseno živečih Nemcev je imelo razen drugih dobrot 10 srednjih šol, 1.500.000 zdržema naseljenih Slovencev pa —nič! Pisec se je dobro zavedal, zakaj je to zamolčal. Pravičen svet bi potem uvidel, kako krivično so postopali napram manjšinam Nemci, in kakšno je bilo v jedru to »cvetoče« nemško šolstvo. Vse je služilo svojemu ponemčevalnemu namenu od otroškega vrtca pa tja do visoke šole.

Za nepristranskega poročevalca in zastopnika lige narodov se prav tu sama vsiljuje paralela med slovenskim šolstvom na Koroškem, kjer prebiva še 100.000 zdržema naseljenih Slovencev in med šolstvom 50.000 raztreseno naseljenih Nemcev v Sloveniji. Tam nimajo Slovenci niti ene slovenske

osnovne šole in niti ene vzporednice, da o strokovnem, meščanskem in srednjem slovenskem šolstvu niti ne govorimo. Naša uprava pa nudi za vsakih 30 nemških otrok že poseben nemški razred, oziroma šolo!

Seveda so vsa ta dejstva dr. Morocuttiju prav tako dobro znana kakor nam. A on gre preko njih, ker je pač hotel nas pokazati svetu kot brezobzirne barbare, pod katerimi ječi in vzdihuje nedolžno nemško jagnje. Torej gospod doktor gre preko takih dejstev, pa čeprav mu leže na dlani. Pač pa večkrat primerja Slovenijo z južno Tirolsko in Slovence s fašisti seveda v taki obliki, da Slovenci še prekašamo fašiste v brezobzirnem uničevanju nekdanj cvetočega nemškega kulturnega življenja. Zakaj fašisti so začeli z zatiranjem nemštva šele zadnja leta, med tem ko smo mi vse to delo opravili takoj v začetku in sicer prav temeljito. Da žive tirolski Nemci zdržema naseljeni, naši so pa raztreseni, ne igra tu prav nobene vloge. Sploh pa bi bilo treba enkrat javno pribiti, kakšnega pokolenja je prav za prav tistih 50.000 Nemcev pri nas, na katere se vedno sklicuje dr. Morocutti. Uverjem smo, da bi se to število prav izdatno znižalo, ako bi jih razpredelili z ozirom na čistokrvnost. Saj dovolj jasno osvetljuje dejansko razmerje dejstvo, da izdajajo Nemci ob priliki volitev v narodno skupščino slovensko pisane letake in brošure za svoje nemške volilce!

Iz vsega članka dr. Morocuttija se vidi, da bi on rad vzbudil v vesoljnem nemštvu in pred svetovnim forumom za naše Nemce ono zanimanje, kakor ga danes uživajo tirolski Nemci, da bi pač napravil iz Slovenije drugo južno Tirolsko. Toda s takimi potvarami to ne pojde. Resnica je prva. Laž in potvara se še nikjer nista obnesli, vsaj za daljšo dobo ne.

Pisec opisuje nadalje na prav ginljiv način vse nemške kulturne naprave, ki so ob prevratu izginile

pod brezobzirnim razdejanjem Slovencev. Marsikateri brumni nemški duši so prišle gotovo solze v oči in se je prekrizala pred slovenskimi kanibali, ko je čitala te primere uničevanja prastare in edinstvene nemške kulture v Sloveniji. A kakšno je bilo v jedru vse to nemško tolikanj »cvetoče« kulturalno življenje pri nas pod bivšo Avstrijo, zlasti še zadnja leta, ko je divjal brezobziren narodnostni boj, to ni znano samo nam, ampak prav tako dobro tudi dr. Morocuttiju, kajti vse kulturalno pobarvane nemške institucije so imele isti glavni in skupni smoter, namreč: propagando za prodirajoče nemštvo proti Adriji. Ker niso služile vse te institucije kulturi, ampak v prvi vrsti le nemški bahariji na zunaj, na znotraj pa izzivanju slovenskega življa, zato se je vršilo v njih — ako izvzamemo par starih posameznih institucij v prejšnji dobi mirnega sožitja obeh narodnosti — bore malo res kulturalnega dela. Kar spominimo se na delo raznih »Kasino-, Theater-, Sport-, Musik- in Gesangsvereinov«, pa vemo, pri čem smo.

Proti koncu nam milostno ponuja pisec, ko je javno oblatil nas in našo državo pred svetom, z visoko gesto roko v spravo. To pa seveda samo pod enim pogojem: da zopet vzpostavimo »status quo ante«, torej da dobij naših 50.000 raztreseno živečih Nemcev zopet svoje osnovne, strokovne, meščanske in srednje šole. Razume se, da morajo imeti vse te šole le svojo nemško upravo in samo nemško učiteljstvo. Tudi nadzorstvo mora biti v res pravih nemških rokah. Škoda, da dr. Morocutti ni povedal kar naravnost, da morajo biti vsi ti Nemci iz tujine. Res, sila skromni in obzirni so ti naši Nemci! Vse delo hočejo opraviti sami s svojimi ljudmi. Nam in naši državi ne preostaja prav nič drugega, kakor da vse te šole vzdržuje in plačuje njihovo osebje, ne v svoji valuti, ampak vsaj v markah, če že ne v dolarjih! Torej: ko bomo vse to storili, potem se šele smemo približati gospodi nemške manjšine in ponižno vprašati njo in njihovega zastopnika v ligi

narodov, dr. Morocuttija, ako imajo v svoji veliki skromnosti še kakšno željico, da jim jo izpolnimo.

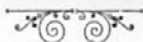
Mi bi šli kljub vsem zavijanjem in potvarjanjem dejstev v članku dr. Morocuttija mirno preko vsega tega. Saj vidimo dovolj jasno, da se voditelji naših Nemcev niso prav ničesar naučili v dolgi in trdi šoli svetovne vojne. Danes se še vedno postavljajo v mogočno pozo »Herrenvolka« prav tako, kakor so se postavljali nekdej, ko še niso doživeli trpkih izkušenj in popolnega poloma svojih nenaravnih, nečloveških in krivičnih stremljenj. A cela zadeva ima še drugo prav resno ozadje.

Morocuttijev članek je namreč samo majhen drobec izmed velikopotezno zasnovane in prav podrobno izvedene propagande naših Nemcev v tujini proti našemu narodu in državi. Ti ljudje namreč zbirajo vse gradivo ter ga pošiljajo svoji vrhovni centrali za nemške manjšine, živeče izven lastne države. Kakšno je to gradivo, si lahko mislimo. Kajti, ako piše dr. Morocutti, ki je v naši državni službi in ki uživa sloves nepristranskega motrilca razmer, v takem tonu in s takim potvarjanjem, potem si lahko napravimo sodbo, kako šele poročajo drugi privatni in manj razsodni številni nemški poročevalci. In vse to gradivo se vestno zbira ter uporablja v propagandne svrhe proti nam ne samo med Nemci samimi, ampak celo pred svetovnim forumom, kateremu niso znane prilike pri nas.

In mi se za vse to ne zmenimo, kakor da bi se ne tikalo nas, kakor bi ne šlo pri tem za ugled in bodočnost našega naroda in države. Niti z mezin-cem ne ganemo, da bi vodili vsaj kolikor toliko evidence nad tem početjem svojih starih neprijateljev doma in v tujini. Lažnjivo njihovo propagando bi bilo treba pred tujim svetom razkrinkati z resničnimi podatki in dejstvi. Pa kako bomo to storili, če še ne moremo sami svoje lastne javnosti seznaniti z razdiralnim delom nasprotnikov! Ako splohi kaj izve naša javnost o vsem tem, dozna le slučajno

po posameznikih. Saj nimamo nikogar, ki bi se bavil s takimi stvarmi, ki bi zbiral vse tozadevno gradivo, ki bi organiziral in vodil propagando doma in v tujini v tem smislu. Tu se kaže vsa naša velika mizerija. Ravnodušno in brezбриžno stojimo s prekrižanimi rokami ob strani in čakamo. Čas pa hiti nevdržno naprej in oblikuje bodočnost našemu narodu in državi, ki bo pač taka, kakršno si ustvarimo sami v sedanjosti. Ako pa ta bodočnost ne bo taka, kakor bi lahko bila, ne bodo nosila glavne krivde bodoča pokolenja, ampak jo bo nosil sedanji rod.

Mara Lamutova:

Zakrita bajna je dežela . . .

Kot mati k detetu se skloni,
da čuje mu utrip srca,
enako se nebo sklonilo
je k tebi, rodni Kras,
da Tvojim čudom prisluškuje,
življenju večno skritim,
da čuje le za hip —
pravečnega srca utrip.

Oblaki, ki so čuda poslušali,
so nad teboj obstali,
vpodobljeni v apneni skali,
skalovje tvoje so oblaki
na nedrih tvojega srca . . .

Odjadrajte oblaki in megle,
da Krasu vidimo v srce!

Če bi se gornja plast,
ki daje zemlji slabo rast,
ki žene brinje in osat,
odkrušila od srčne srede,
tedaj bi čuda se razkrila
in bajna vzevela bi dežela:
odkrila bi se jezera in sela,
odkrile reke in potoki.

v njih švigale bi ribice človeške,
bleščali kapnikov otoki ...

Ponosni stalagmiti
kipeli bi v nebo,
od njih odseval
bi solnčni svit
v stotere mavrice razlit.

Začudena bi ptica sela
na kapnik vitek in svetel,
začudeno bi gostolela:
«Oj, solnčni Kras, predraga zemlja,
zakaj si v nedrih bisere nosila,
zakaj pred svetom jih zakrila?» —

Labodke trudne, bele skale,
povsod zaman so vas oči iskale:
ne zmore vas snežena stepa,
ne daljni svet puščav,
ne rodovitna pusta,
nikjer drugod ne vidim
ponosnih kraških goličav.

Kako bi moglo mi srce
na tujih tleh živeti,
kako na tujih tleh umreti? —

A pesem, čuj, odmeva
od golih sužnjev — skal,
odmeva — kot bi peli
pogrebci žalosten koral ...

Dolžnost

vsakemu Slovcu bodi: da je **član Družbe sv. Cirila in Metoda**. Člani so:

1. **pokrovitelji**, plačujoči 100 Din,
2. **ustanovniki** plačujoči 50 Din,
3. **letniki**, po 5 Din na leto,
4. **podporniki** vsaj 3 Din na leto.

V Družbo se vpisuje pri bližnji podružnici.

Ksaver Meško:

Cesta.

Dvoje opazujem zelo rad: oblake na nebu in ceste na zemlji.

Oblake — saj so tako nemirni, tako se menjajoči kakor življenja nestalna, vedno valoveča, zmemrom se menjajoča usoda; napihujejo se in izginjajo kakor bežna človeška sreča. Prihajajo in izginjajo brez sledu na nebu kakor mi neznatni ljudje na zemlji. Nič so, kakor je nič vse to naše kratko, čez hipe v večnost toneče življenje. Zanimivo za trenutek, pomembno morda za kako leto, a ga že več ni, za brisan, bledeč spomin, morda še manj, morda še tega ne.

In ceste. Prijateljica nam je cesta in tolažnica, nasprotnica in sovražnica, življenje samo in pozornica, na kateri se življenje odigrava.

Prijateljica, z mehko roko božajoča tolažnica, kadar smemo svobodni, težečih vsakdanjih skrbi in težav oproščeni, veseli kreniti po njej, kamor nam srce želi, kamor oko in duša s hrepenenjem pred nami hiti. Ni je radosti in ne tako tople tihe sreče kakor biti svoboden popotnik brez okovov in verig dnevnih domačih skrbi.

Nasprotnica in sovražnica nam je cesta, kadar smo priklenjeni na dom, na službo in delo, na dolžnosti in neprilike, priklenjeni na ljudi, ki bi jim tako neskončno radi ubežali. Vabi nas dalja s tisoči glasi, tisoč rok nam sega iz lepote daljnega sveta naproti, a moramo zatisniti ušesa, da ne slišimo sladkovabečih klicev, zapreti moramo oči, da ne vidimo mehkih, v ljubezni se nam naproti prožečih rok, zakleniti moramo zelo skrbno vse duri srca, da ga povsem ne omami hrepenenje po dalji, po samoti, ali po življenju v lepših razmerah, v prijetnejših krajih, med ljubeznivejšimi ljudmi. Cesta se tako

koketno beli in blišči pred nami — mlado dekle, ki beži pred nami, pa se venomer vabljivo ozira, gremo li za njo. Stojimo ob njej, gremo v mislih, s hrepenenjem po njej; šli bi po njej daleč, daleč, kjer ne bi bilo nič ljudi; zakaj čudežno lep je svet božji, a ljudje na njem niso lepi... A smo priklenjeni na svoje mesto, v ječi smo, oviti in obteženi z nepretrgljivimi verigami dolžnosti, pehanja in borenja za košček vsakdanjega kruha. Sužnji smo ljudi, ne moremo se oprostiti, ne veselo zastaviti koraka v lepe dalje, ne svobodno pohiteti od tod — ah, zasovražimo ob takih trenutkih te lepe ceste, ki se tako smehljuje razgrinjajo pred nami kakor zasmehujoče našo nemoč, naše jetništvo, naše suženjstvo...

Življenje samo je cesta. Kako hiti nekatera po najkrasnejši pokrajini, lepa in ravna, in ne ve ničesar o ovinkih in težavah. Druga je polna ovinkov in rid, s težavo se vije skozi in čez sto in sto zaprek in ovir, čez hribe in gore se trudi. Tretja je vsa grudasta in jamasta, kamenja in blata polna, da je hoja po njej bridko trpljenje, ko je popotnik v vedni nevarnosti, da se spotakne in pade, si zlomi roko ali nogo, ali se vsaj oškropi in oblati, da ni za med svet — resnično, življenje, eno lepo in brez skrbi, drugo v težavah, trudu in večnem delu, tretje polno in prepolno trpljenja, težav in bridkosti.

Koliko se jih rani na teh težkih potih, koliko se jih zruši in razbije! In koliko jih oškropi blato teh poti. In je to blato za človeka dostikrat hujše gorje, nego če bi se bil povsem razbil ob zaprekah in kamenju. Koliko pa jih je med nami, ki stopajo po javnih cestah — v težkem delu in trudu, ko bi lahko mirno sedeli kje v zatišju — in niso bili oškropljeni z blatom zavisti in nizkotnosti? Blata pravih počestnih luž se človek očisti, ker mu omadežujejo samo obleko; blata z življenja cest se ne očistimo izlahka, nikoli morda, ker je oškropilo in omadeževalo našo dušo...

In pozornica je cesta. Kako pisano življenje se odigrava na njej! Užitek je, opazovati otroka pri igri na cesti. Ko se ure in ure ukvarja in trudi z eno in isto stvarjo, da presipava pesek, stavi hišice iz blata in koščkov lesa in jih spet podira — naposled pa poruši sam ali mu poruši tovariš vse, kar je sezidal vse popoldne: prav kakor si v življenju lahko v enem trenutku porušimo vse življensko delo ali nam ga porušijo drugi.

Kako zanimivo opazovati ljudi, ki prihajajo in odhajajo po cesti, govoriti z njimi. Grem nekoč po cesti od doma gori, sreča me majhen fantič z dvema še manjšima deklicama, sestricama. Otroci drvarja so, ki s tovariši tu v gozdovih dela, pred nedavnim so prišli sem. — »Ti, koliko pa si star?« vprašam fantka. — »Sedem let.« — »Kaj pa ne prideš v šolo?« — »Gremo na jesen na Koroško. Tam bom hodil. V nemško šolo.« — Govori glasno, odločno, brez zadrege in strahu. In ves obraz mu sije v radosti, da bo hodil — v nemško šolo.

Dva dni pozneje jih vidim skozi okno, ko gredo po cesti mimo. Fant na sredi, deklici na vsaki strani. Za roko drži vsako. Nenadoma postoji, izpusti roki, z veliko vnemo nekaj pripoveduje. Deklici stojita ob njem, strmita vanj kakor začarani. Kaj jima pač pripoveduje, da je s tako silo zagrabil njuni mladi duši?

Gresta po cesti mimo mojega doma fant in dekle. Tesno drug ob drugem. Fant govori poltiho, dekle se toplo in srečno smeji. »Kako bosta hodila po tej poti čez deset, dvajset let?« mislim sam pri sebi. Ali tudi tako tesno drug ob drugem? Ali tudi tako srečna, tako vroče in hrepeneče se smejoča?«

Kdaj, večkrat na leto, pride po cesti zanemarnjen popotnik, večer romar, pijanček in berač. Pride v hišo k meni. Smehlja se, naglo mi pripoveduje sto in sto reči, prinaša pozdrave od tod in tam. Poslušam ga potrpežljivo, dasi vem, da je vsaj pol, kar govori, zlagano. Čez čas se spomni — mislil je

na to sicer že ves čas, le reči si ni upal takoj: »Žeja me daje. Tak hrib! Ali bi prinesli...« Sem vedel, videl, da pride na koncu to... Eno leto, dve leti prihaja. Potem ga ni več. Kje je legel, kje umrl?

Gre po cesti mimo starec, starka. Počasi, sključena, vsa vase pogreznjena. Kaj mislita? Ali, kako sta hodila po tej cesti pred petdesetimi, šestdesetimi leti? Ali, kdaj da ne bosta hodila več tod, kdaj ju bodo prinesli in položili ob cerkvi, da si odpočijeta od vseh cest in potov?

Samotni hodijo ljudje povečini po cesti; tu tam po dva, po trije. Ob dveh priložnostih v množicah. Ob koncu potovanja tega in onega, ob pogrebu. Potrti stopajo nekateri, drugi pokonci, ravnodušni, veseli. Lepota in gnusoba je v smrti... In s Kurentom, godcem in šaljivcem. Največ spremljevalcev ima na cesti ta. Najpriljubljenejši, a tudi najsrečnejši na življenja cesti je pri nas — Kurent...

Mara Lamutova:

Utrinek.

Judež vsak poišče
svojega si Krista,
glej, da bo o tem poglavju
knjiga Ti življenja čista!

Dr. I. Lah :

V spomin † dr. Leva Brunčka.

Ob njegovi nenadni smrti sem se spomnil dveh stvari: pred par leti mi je prišel v roko velik rokopis z naslovom »Velika Nemčija preko slej.« Spisal dr. Lev Brunčko. Prečital sem z

Dr. Lev Brunčko.

zanimanjem delo, ki je obsegalo ogromno gradivo iz predvojnne in povojne dobe. Tu so bili dokumenti nemškega »Dranga«, izjave politikov in diplomatov, statistični podatki, naše predvojne izgube in nem-

ški uspehi na severni meji, vsenemški cilji in načrti, glasovi listov in proklamacij po svetovni vojni, nove priprave za doseg starejših namenov, najnovejši podatki o nemškem manjšinskem delu, naš položaj na Koroškem itd. itd. Skratka delo, ki je zahtevalo nekaj let truda in zbiranja. To delo je ležalo pred menoj in ob njem prijateljevo pismo, naj mu dobim založnika. Bože ti moj! Založnika! Našel bi ga morda za roman najslabše vrste — a za delo, ki kaže našo narodno bol, naš položaj in tujo nevarnost, za tako delo danes ni založnika, ker ni zanj čitatelja in sploh — zanimanja. Vprašal sem na par odličnih mestih, pa so zmignili z rameni. »Ne moremo! Kaj hočemo s knjigami, ki se ne čitajo.« — »Prosim vas, knjiga je pravi kulturni dokument.« — »To je res, poznamo avtorja, ampak ni denarja, književni trg je brez kupcev, ne moremo.« — »Saj to je pravzaprav knjiga o nas, to je gradivo za našo obrambo, saj rabimo to, n. pr. v Ženevi ali drugod, kadar zagovarjamo pred svetom naše zahteve.« — »Seveda, ampak kdo naj jo izda?« — Sporočil sem dr. Brunčku te pomisleke in mu svetoval, naj priobči v kakem listu posamezna poglavja, ker bi bilo škoda, da bi ostalo vse to neznano, pozabljeno. Tudi bi bilo po par letih delo zastarelo in je torej boljše, da zagleda vsaj na ta način beli dan.

Zadovoljil se je tudi s tem, a iz pisem sem videl, si kako ljubeznivo je gradil svoj spis in koliko si je obetal od njega. In sedaj bi bil moral za ves svoj trud prositi še miloščine, da bi mu sploh kje natisnili. Uvidel sem s tem velik kos tragike, ne samo njegove, tudi naše in marsikaterega iz nas. To je bila prva stvar, na katero sem se spomnil ob njegovi smrti.

In potem sem se spomnil naših praških dni. L. 1905. se je zelo pomnožila naša praška dijaška kolonija. Iz Ljubljane, Celja in Maribora je prišel nov naraščaj, vzgojen pod vplivom »Omladine« in gesel narodno radikalnega dijaštva. Bilo je

to po našem velikem dijaškem kongresu v Trstu, kjer je mladina s predavanji in referati o samoizobrazbi in narodnem prosvetnem in manjšinskem delu polagala temelje novemu nacionalnemu programu. Že leto pred tem smo v praški »Iliriji« ustanovili »Znanstveni klub«, ki je prirejal v društvu predavanja. Po počitnicah smo ustanovili »Adrijo« in v nji so razvijali svoje sile naši mladi, ki so prinesli s seboj toliko dobre volje do dela in zmage. Med njimi je bil tudi Lev Brunčko. Nadarjen, simpatičen dečko iz onih Slovenskih Goric, ki so nam dale že toliko delavcev na naši narodni njivi in toliko borcev na naših ogroženih postojankah. Bilo nas je komaj trideset, ali »bili smo ljudi«. Ustanovili smo poseben »Manjšinski odsek«, ki je imel nalogo študirati češko manjšinsko delo, pregledati podrobno delovanje češke Šolske Matice, prirejati o tem predavanja, zbirati statistiko in z vsemi močmi podpirati delo v domovini s spisi za »Slovenski Branik« in podatki za Ciril Metodovo družbo. Naši mladiči so se lotili stvari z vnemo, ki je rodila kmalu lepe sadove in v par letih so nas že prekašali s svojimi referati, statističnimi tabelami itd. Izmed vseh sta se najlepše razvila sedanji tajnik C. M. Družbe inž. Mačkovišek in Lev Brunčko. Dočim je prvi kot tehnik prodril v skrivnosti narodnih števil, je drugi kot pravnik in dober poznavalec severne meje posvetil vso pozornost nemškim napadalnim društvom in vsak teden smo imeli priliko poslušati predavanja iz te ali one stroke manjšinskega dela. Naša »Omladina«, »Slovenski Branik« in tudi drugi listi so bili deležni bogatih prispevkov iz naše praške delavnice. Razumljivo je, da smo pri svoji mladostni bojevitosti tu in tam katero rekli tudi čez odbor C. M. D., ki se nam je zdel vse prepočasen in premalo podjeten. Zato smo mu večkrat pošiljali svoje predloge, skrbeli smo, da je dobil za božič lepe razglednice iz zbirke češke Šolske Matice in z raznimi nasveti sku-

šali pomnožiti družbeno delo. Doma na počitnicah so bili ti naši fantje marljivi delavci pri podružnicah C. M. D. — na skupščino pa smo prišli od vseh strani in smo v Bohinjski Bistrici l. 1907. in v Ptujju l. 1908. imeli že važno besedo. Takrat, ko se nam je zdelo vsako drugo odrešenje še daleč, smo videli v tem obrambnem boju edino rešitev in smo smatrali za svojo prvo dolžnost, da z vsemi mladimi silami delamo na braniku domovine, da zadržimo sovražnika na meji, dokler ne napoči naš čas. Lev Brunčko je bil med najmarljivejšimi delavci te mlade generacije in je obetal, da bo mož na svojem mestu, ko se vrne v domovino.

Bili so to lepi, nadepolni časi, ki se jih vsi radi spominjamo. Spomnil sem se nanje ob tej nenadni smrti in poleg lepih spominov mi je prišlo na misel nekaj vprašanj: kako bi bilo danes, da se ni zgodilo to, kar nam je prineslo svobodo? Kako bi se danes borili že za vsako ped svoje zemlje! Kje bi bili naši mejniki? Ali bi bili vzdržali proti strašnemu pritisku? In kako je danes? Ali še mladina študira naše manjšinsko vprašanje, zbira gradivo, sestavlja statistične tabele? Ali se zaveda, da moramo še vedno braniti svojo last na severu in jugu? Ali vrši svojo dolžnost, kot smo jo vršili mi pred vojno?

In zopet vidim pred seboj rokopis: »Velika Nemčija prej ko slej.« In na jugu doni: Velika Italija prej ko slej ... Ali bo velika Jugoslavija prej ko slej znala braniti svojo last in čast sredi teh dveh še vedno rastočih sil in varovati vsaj to, kar smo rešili iz svetovnega krvavega potopa? Ali ne trepeče naša zemlja v opasnosti, ki ji preti? Ali smo pripravljeni na vse in vzdržujemo v narodu zavest, da je treba rešiti vsakega slovenskega človeka in vzgojiti vsakega slovenskega otroka tako, da bo vedel, kaj se pravi biti »seme izkrvavljenega naroda« in da bo vzdržal v vseh težkih časih, ki mu prihajajo. To je slej ko prej — ukaz domovine, ki ga je čutil tudi naš prijatelj dr. Lev.

Dr. Lev Brunčko se je narodil kot sin kmečkih staršev 27. okt. 1884. na Janževem vrhu v prevaljskem srezu. Gimnazijo je dovršil v Mariboru, pravne študije pa na pravni fakulteti v Pragi, kjer je bil leta 1911. promoviran. Že kot visokošolec se je udeleževal v narodnoobrambnem delu; posebno veliko je deloval kot publicist. Bil je stalen sotrudnik »Omladine« in »Slov. Branika«; pisal je v naše in češke almanaha. Po pravnih študijah je služboval v raznih krajih na Štajerskem kot koncipijent in se povsod odlikoval v narodnostnem in prosvetnem gibanju, zlasti v Ptujju in Celju. V Ptujju je bil o priliki spopada z Nemci napaden in pozneje aretiran. Med svetovno vojno se je boril na italijanski fronti, po prevratu pa je služil do sredi leta 1919. v naši vojski. Zatem se je posvetil upravni službi ter je služboval do konca leta 1927. pri sreskem poglavarstvu v Celju. Z novim letom 1928. je bil imenovan sreskim poglavarjem v Ljutomeru, kjer ga je po jedva polletnem službovanju dohitela smrt vsled srčne kapi 6. jul. 1928. Ob smrti je bil imenovan vladnim svetnikom. Po vojni je spisal obširno narodnoobrambno delo »Velika Nemčija slej ko prej«, ki čaka natiska menda v predalih Družbe sv. Mohorja (gl. gornji članek). Pisal je tudi članke za Ciril Metodov koledar in razne liste. Zlasti je zanimal njegov »Krst mlade Jugoslavije«.

Dr. Lev Brunčko je bil jako simpatičen mož, ki si je znal povsod pridobiti popoln ugled; zaradi svoje konciliantnosti je bil v vseh slojih jako priljubljen. O tem je priča njegov pogreb v Ljutomeru, katerega so se udeležili njegovi tovariši in znanci iz raznih krajev in na katerega so prihiteli ljudje in številne deputacije iz ljutomerske okolice. Z velikimi častmi je bil pokopan 7. jul. 1928. Lahka Ti slovenska zemlja, ki si jo tako srčno ljubil.

A. Sič:

Čuvajmo starine!

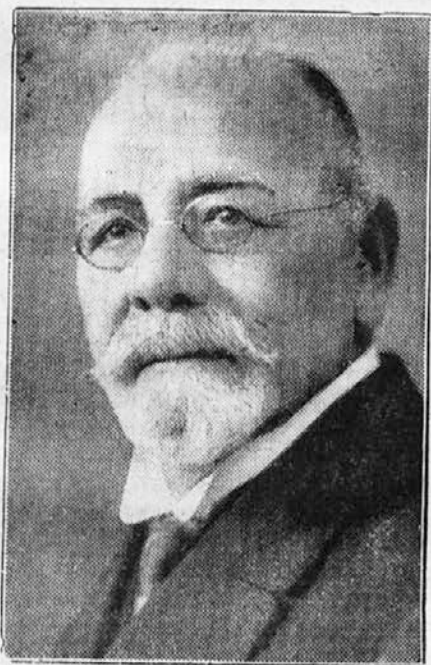
Ko sem po kmetih nabiral slovenske narodne motive, sem se često mogel prepričati, da naše ljudstvo vse premalo ceni stara dela, ki so jih z veliko ljubeznijo in vnemo izdelovali naši predniki. Temu je kriva nova moda, katere se navzamejo po kmetih prav tako, kakor po mestih. Počasi, a sigurno prodira do zadnje gorske vasi in izpodriva vse, kar je starega. Odkar imamo prometna sredstva izboljšana in pomnožena, moremo ta pojav opazati od dne do dne bolj. In če ne utegne kmet v mesto, pride meščan do njega. Je vse polno krošnjarjev, ki obiskujejo redno najbolj oddaljene vasi, da razpečajo nove tovarniške izdelke in izpodrivajo s tem domače, stare.

Kmečke gospodinje kar tekmujejo med seboj, katera si bo prej nabavila za sobo ali kuhinjo kako modno reč. Tako n. pr. so prav hitro izginili lepo izrezljani, včasih tudi z narodnimi motivi okrašeni žličniki. Krošnjar je prinesel v vas žičast ali pločevinast žličnik, ki je bil našim gospodinjam posebno všeč. Temu se je moral umakniti stari, ki je bil lepo izrezljan in včasi tudi ozaljšan z raznimi okraski. Romal je kratkomalo v ogenj ali v podstrešje. Nobeni gospodnji pa ni prišlo na misel, da se da star žličnik krasno uporabljati za dekoracijo, ako se postavi vanj lonček s cvetico.

Novim, tovarniškim izdelkom se umikajo tudi stare podobe, staro pohištvo in sploh vse, kar ni modernega. Stare, na steklo slikane podobe nadomeščajo z novimi barvotiski, ki so včasih pod vso kritiko. Stare, lepo izrezljane stole znesejo v podstrešje, na njih mesto pa postavljajo novomodne, politirane, izdelane iz okrivljenega lesa. Ti se pri-

legajo stari, veličastni javorovi mizi s struženimi nogami, kakor — oprostite — kravi sedlo.

Prav tako ginevajo iz kmečkih sob krasno izdelane stare skrinje, ki so tvarjale svoj čas bistven del prababične bale. Ta lepo izrezljan ali poslikan inventar stoji in trohni poleg druge stare šare v ka-

Gabrijel Jelovšek

kem temnem kotu prostranega podstrešja. Dokler je za rabo, uporabljajo skrinjo za žitnico; ko jo uniči zob časa, pa mečejo vanjo stare cunje, obutev in drugo šaro.

Cinasto posodo, ki je v skledniku krasila dolgo vrsto let kmečko sobo, so prodali za par soldov

kar po teži kot cin. Ohranila si jo je le redko kaka hiša. Kar je niso prodali in tako rekoč »razmetali« iz lastnega nagiba, so jo morali oddati med svetovno vojno kot kovino. Nek avstrijski častnik je v tem oziru izropal skoro vso škofjeloško okolico. Ako mu je niso hoteli oddati zlepa, si jo je prisvojil zgrda. Polne vozove raznega narodnega blaga je odposlal v nemško Avstrijo in v Nemčijo ter delal s tem mastne kupčije. Prizanesel ni nobeni reči. Stikal je po hišah in odnesel vse, kar mu je prišlo pod roko; je pač »rekviriral«.

Iz kmečkih sob so izginile tudi stare, zelene peči z globokimi, loncem podobnimi pečnicami. V teh so si svojčas otroci pozimi kaj radi pekli jabolka. Posamične take pečnice so tuptam še ostale ohranjene, ker so jih porabljali kot cvetlične lončke. Ostale dele pa so razbili in razmetali po vaški poti. Teh vrst peči lončarji sedaj sploh ne izdelujejo več. Umakniti so se morale modernim izdelkom.

V podstrešju kmečke hiše najdeš poleg zgoraj omenjenih predmetov še vse polno drugega starega pohištva: krasno izdelane zibelke z lepimi slikanimi okraski, kolovrate z umetno izrazljanimi preslicami; tuptam dobiš tudi še kak štober s staro železno leščerbo i. dr.

Tudi narodni noši mlajša generacija ni prizanesla. Prodali so jo prekupčevalcem kompletno ali v posamičnih delih. Posebno radi so pokupovali zlate avbe. Ni pa jim bilo za krasne vezenine na avbnih čelih (formih), marveč le za zlato in srebro, s katerim so bila čela vezena. V drugi polovici prejšnjega stoletja so ti prekupčevalci čela kratkomalo sežigali in si obdržali le žlahtno kovino vezenin. Plačali so za taka čela seveda le nezkatne zneske, par desetih. In s tem je bilo pri nas uničene ogromno narodne umetnosti, ki so jo gojile naše prednice z nepopisnim trudom in veseljem. V poznejšem času so avbe pokupovali starinarji, da so jih za visoke cene zopet prodajali dalje.

Tudi knjige, stari, redki, z bohoričico tiskani izvodi so izginili. Nekaj so jih sežgali in otroci raztrgali, nekaj jih je šlo na prodaj kot papir. Prizanesli niso niti nabožnim slikam po naših cerkvah. Iz oltarjev so potrgali stare oljnate slike in jih nado-

Dr. Radoslav Pipuš.

mestili z novimi, včasih dokaj manj vrednimi. S starimi slikami so pogrinjali tlak v cerkvi ali v mežnji in le tuptam jih je po srečnem naključju otel strokovnjak. Mnogo starega cerkvenega orodja: kadihnic, svečnikov, svetnikov in celo retabel oltarje in drugo so znosili kot nerabno starino v podstrešje.

Lesene stvari je cerkovnik pokuril na veliko soboto. Originalne freske po cerkvah in poljskih znamenjih so prebelili in na ta način, če že ne uničili, pa vsaj zelo poškodovali. Šele v novejšem času so jih zopet odkrili, ko so se slučajno pokazale izpod beleža. Pa kdo bi zameril tedanji duhovščini, da ni zabranjevala takega uničevanja. Saj sama ni bila poučena o vrednosti starih slik, nasprotno, bilo ji je celo ukazano uničevati. Eduard vitez Strahl piše v svoji brošurici »Die Kunstzustände Krains in den vorigen Jahrhunderten« na strani 5, da je škofijski vizitator Fra Sixtus Carcanus že l. 1621. v svojem poročilu nujno priporočal, naj odstranijo iz cerkvenih podružnic »neprimerne« slike, klopi i. dr. Stvar se je v tem oziru zboljšala šele pred par desetletij, ko je v ljubljanskem semenišču o cerkveni umetnosti i. dr. predaval kanonik Flis, in ko je po kmetih tudi ljudska šola zastavila tu svoj vpliv. Vendar pa je še pretežna večina ljudi, katerim je težko dopovedati, da imajo tudi starine svojo vrednost. Ne glede na denarno vrednost nam veli spoštovanje do naših prednikov, da čuvamo njihove umetne izdelke.

Stari predmeti naj ostanejo pri hiši. Če pa zahteva potreba, da morajo od hiše, naj se prodajo muzeju in ne zasebnikom, zlasti ne tujcem. V muzeju so ti predmeti varno shranjeni in dostopni vsakomur, med tem ko je zasebnim zbirkam omejen dostop in dvomljiva njihova varnost. Nabiralci starin so večinoma dobička željni prekupovalci, ki skušajo za visoke cene prodati nabrano blago. Mnogo naših starin je na ta način odšlo na tuje in je za nas izgubljeno; nekaj pa je še ostalo. Ohranimo vsaj to, kar še še v naših rokah! Čuvajmo starine!

F. J.

Iz ptujske kronike.

Bilo je na dan pričetka svetovne vojne. Okoli pol-dneva si videl švigati stražnike po Ptujju od hiše do hiše. Nekak zločest nasmeh se jim je vil okoli ust. Hodili so namreč pozivat ljudi na dostojen sprejem »des hochverräterischen Pfaffen von St. Veit« (veleizdajalskega popa iz Št. Vida). Naglo se je ulica napolnila s fanatizirano kliko, ki je stvorila špalir ter zbijala surove šale na to, kar bi imelo priti.

Kar se pojavita dva orožnika, med njima pa uklenjen šentviški kaplan, minorit o. Žirovnik. Zorili so divji kriki: »Haut's den verfluchten windischen Pfaffen! Nieder mit dem Hochverräter!« (Pobijte prokletega slovenskega popa! Doli veleizdajalec!) itd.

Nanj je pričelo deževati kamenje, milostljive so mu pljuvale v lice, drugi so ga suvali z nogami in bili v obraz, s katerega je kapljala mučeniška kri na teptano slovensko zemljo. Slednjič je siromak padel kakor Krist pod križem.

Sele sedaj sta se orožnika pobrigala za ubogega trpina, ga dvignila in vlekla v zapor.

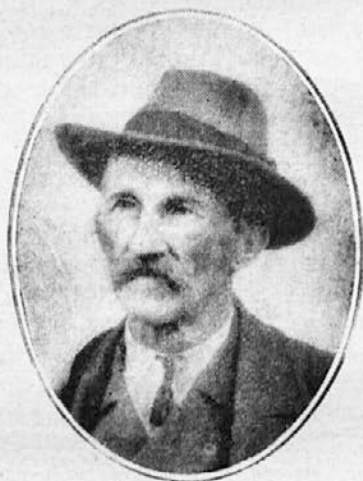
To je storila prav tista klika, ki je šest let prej navalila na skupščinarje DCM in pred katero so gotovi ljudje kapitulirali 14 let pozneje.

O veselih in žalostnih prilikah
darujmo
za Družbo sv. Cirila in Metoda!

J. Špicar :

Matija Prosekar.

Ko smo na jesenski razstavi pri prvi reviji narodnih noš septembra leta 1921. ob zvokih godbe korakali v sprevedu po ljubljanskem velesejmu, nas je pozdravil prisrčen vzklik: Živeli, Korošci! Bil je moj stari prijatelj in somišljenik Matija Prosekar. Dolgo se že nisva videla, zato

Matija Prosekar.

sem bil njegovega pozdrava tembolj vesel. Stisnila sva si roki in spreved je krenil dalje. Ko smo šli drugič mimo njega, je zopet vzkliknil in se zadovoljno smejal, ker smo bili tudi Korošci zastopani z narodno nošo na tem prazniku. Kakor prej ob

vsaki priliki, je tudi sedaj prihitel v slovensko prestolico, da si okrepča dušo in srce za bodočnost.

Matija Prosekar, p. d. Razaj, je bil kmet na Plešivcu v fari in občini Kotmaravas pri Celovcu. Plešivec leži, krog in krog z gozdom obdan, na hribu med Dravo in Vrbskim jezerom. Tam je gospodaril naš Matija vsa svoja leta. Da ni stopil v ospredje v narodnem in političnem življenju, bi izven njegove domače fare komaj kdo vedel zanj. Ali mož se je zavedal, kaj je dolžan svojemu narodu. Delal je neumorno in nešebično, nele kar mu je veleval stan — mnogo, mnogo več. Po tem delu je bil znan vsem zavednim koroškim Slovencem, poznala pa ga je tudi ostala slovenska domovina.

Pri premostrivanju Prosekarjevega narodnega dela moramo v prvi vrsti poudariti, da je bil navdušen član Družbe sv. Cirila in Metoda. V težkih razmerah, obdan od nemčurjev, oviran po šovinistični nemški oblasti, je ustanovil leta 1888. v Kotmarivasi podružnico imenovane družbe. Kakor vse poznejše redne skupščine, se je tudi ustanovni občni zbor vršil na Razajevem domu dne 4. marca 1888. Dasi so nemškutarji nasprotovali na vse pretege, smešili in zaničevali vsak narodni pojav med Slovenci in strahovali omahljivce, se je vendar že pri ustanovni skupščini vpisalo nad sto kmetov. Na tej skupščini je nastopil Prosekar kot pooblaščenec glavne družbe in pojasnil družbeni pomen v boju proti nemškemu Schulvereinu, ki je bil iz Nemčije in od avstrijskih Nemcev dobro denarno podprt in je s svojim raznarodovalnim delom hotel tirati v propast ves slovenski živelj. Vlada je ustanovljeno podružnico potrdila in se je vršil prvi redni občni zbor 29. aprila 1888. Ta dan je štela podružnica že 167 članov, ki so izvolili za svojega predsednika Matijo Prosekarja. Leta 1891. je poročal »Mir«, da je bilo v kotmirski fari sedem cirilmetodovih kresov, kar pomeni mnogo, če pomislimo, da so ti kresovi goreli ob ponemčenem Vrbskem jezeru

in pred vrati Celovca. Kakor omenjeno, so se skupščine vršile na Razajevem domu. Za ta dan je dobil Prosekar vedno pravico točenja »pod vejo« in je ves, iz tega izviraajoči dobiček naklonil podružnici. Po oficijelnem zborovanju, ki je vsakokrat končalo kot narodna manifestacija, se je razvila prisrčna zabava. Mladina je plesala, starejši ljudje pa so se pomenkovali o vsem, kar jih je veselilo in težilo. Mnogo so si imeli povedati ti narodni prijatelji, zakaj navzoči niso bili samo člani domače podružnice; ta dan so prišli v obisk na Razajevino še drugi cirilmetodarji iz oddaljenih krajev, sami krepki, narodni, značajni možje. Med njimi ni manjkalo Pajevca z Ločila, Špicarja iz Ulmata in drugih korenin... Kje so danes vsi tisti? Z Matijo počivajo po težkem trudu in delu za narod. Po krivičnem plebiscitu je morala prenehati tudi podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda v Kotmarivasi in s tem je bil tudi Prosekar razrešen predsedniškega mesta, ki je ležalo na njegovih ramah od ustanovitve podružnice. Prosekar pa je deloval tudi pri glavni družbi. Od leta 1909. do 1911. je bil član nadzorstva, do leta 1919. pa član glavnega odbora.

Dne 8. septembra 1888. je slavil ljubljanski Sokol 25 letnico svojega obstoja, ki jo je posetila 23 članov broječa deputacija koroških Slovencev, med njimi Prosekar in prinesla trak iz težke svile z jugoslovenskim grbom Sokolu v dar. Na banketu je pozdravil Prosekar Sokole kot branitelje zatiranega slovenskega rodu na Štajerskem, Koroškem in Primorskem in jih vabil na Koroško, kjer naj se pripravijo, »da tudi slovenskim kmetom na Koroškem toplo srca bijejo za slovensko domovino«. Štirideset let je minulo, odkar so prinesli slovenski kmetje iz Korotana v Ljubljano jugoslovenski grb, znak združenja in bratstva, opomin k slogi in osvobojenju vseh južnih Slovanov! Kako gleda njihova deca na nas osvobojenca danes? Gosposvetsko polje spi v težkih sanjah o zapravljeni svobodi, jugoslovensko

Primorje ječi v torturah fašizma, osvobojena majka Jugoslavija praznuje svoj desetletni jubilej s solzami v očeh, ihti in plaka nad nehlvaležno, osvobojeno deco, ki je v strankarskih strasteh zavrgla vse ideale človeštva in drvi v pogubo in propad. Blagor Ti, Matija, da spiš in ne vidiš! Srečno Tvoje srce, da ne čutiš več!

Dasi Prosekar ni bil organiziran član Sokola, ker na Koroškem ni bilo sokolskih društev, vendar z vso pravico lahko trdim, da je bil v resnici po nazorih in načelih boljši Sokol kot marsikateri, po vojni vstopivši član v rdeči srajci. Posetil je vsesokolski zlet v Pragi leta 1907, in pri vsaki večji sokolski prireditvi si ga ime! priliko videti v Ljubljani. Posebno rad je posečal sokolske prireditve na Jesenicah, a nikdar sam. Pripeljal je s seboj svoje rojake, da jih prepriča, da niso osamljeni v boju za domovino in jih okrepi in osveži med nami. Ko je sokolski oder na Jesenicah februarja leta 1909. prvič uprizoril »Miklovo Zalo«, so bili vlaki s Koroškega vzlic skrajno slabemu vremenu nabito polni gledalcev. Tudi to pot jih je v velikem številu pripeljal Prosekar. Tako je posečal naše prireditve do vojne.

V Celovcu se je ustanovilo Kat. politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem in je bil Prosekar tudi tukaj izvoljen 17. aprila 1890. za odbornika. Bil je ustanovitelj Hranilnice in posojilnice v Kotmarivasi in do zadnjega njen odbornik. Pomagal je ustanoviti izobraževalno društvo »Gorjanci« in v njem neutrudljivo deloval; bil pa je tudi v nadzorstvu Zveze koroških zadrug. Kakor vidite, je bil dokaj mnogostranski, pri vsem pa vedno židane volje, z dobrim tekom in veselim humorjem.

Znani tabori, večji in manjši shodi, ki so jih prirejali takratni narodni voditelji po Koroškem, so vzbudili v ljudstvu narodno zavest in zato so pričele padati nemčurske trdnjave v občinah. Med drugim so tudi v Kotmarivasi novembra 1891 zmagali v

drugem in tretjem razredu Slovenci in dobili s tem občinsko upravo v svoje roke. Med izvoljenimi odborniki je bil tudi Razaj, poznejši župan.

Ni bilo dosti, da se je moral boriti za obče narodne pravice, boriti se je moral celo za svoje ime. O tej zadevi je poročal »Slovenski Narod« leta 1903 v številki 297: Boj za slovensko ime. Prosekarja so pisali v šoli »Preseker« in tako se je on sam tudi podpisoval, dokler se ni zavedel svoje narodnosti. Ker se mu pa ta pisava ni zdela pravilna, se je začel podpisovati Prosekar. Tako se je pisal do konca leta 1893. Ko se je l. 1893. zgradila nova državna cesta čez Humberški klanec in so na tem klanecu postavili spomenik takrat še živemu dežel. predsedniku Schmidt-Zabierowu, ni hotela kotmirska občina ničesar prispevati zanj in se tudi občinski odbor ni udeležil otvoritvenih slavnosti. Prosekar se je seveda kot župan te občine politični oblasti hudo zameril. Dotični spomenik je bil delo zloglasnega »prijatelja« Slovencev Mac Nevina, da bi se prikupil dežel. predsedniku, ker so ta čas njegove šanse stale zelo slabo. Ker se je ta zadeva glede spomenika pojasnila v »Slov. Narodu«, je sumil, da je to storil Prosekar. Zato je snoval naklep, kako bi se maščeval. Ker ga ni mogel drugače prijeti, hotel mu je napraviti sitnosti zaradi — imena. Meseca decembra 1893 je dobil Prosekar povabilo na okrajno glavarstvo celovško zaradi »Berichtigung« rodbinskega imena. Sluteč, kaj namerava zvití Mac Nevin, je takoj odšel k župnemu uradu in vložil kolkovano prošnjo na deželno vlado potom škofijstva, naj se mu dovoli, da se sme v bodoče podpisovati Prosekar, ne Presegger. Prišedšemu na povabilo k okrajnemu glavarstvu, se mu je ukazalo, da se mora pisati Presegger, čemur pa se je odločno ustavil, češ, da je že itak vložil v tem oziru prošnjo na deželno vlado. Mac Nevin je bil seveda silno jezen in presenečen, ker mu ni mogel do živlega. Med tem je škofijstvo dalo to prošnjo deželni vladi; ta pa jo je odstopila okraj-

nemu glavarstvu v Celovcu v poizvedbo. Zdaj se je začela natančna preiskava! Po vseh krstnih knjigah, po vseh župnijah, kjer je bilo in je še kaj Prosekarjev, se je poizvedovalo. Razni župni uradi, kjer so staknili kakega sorodnika, so morali poslati služ-

Vaclav Tušar.

bene krstne liste vseh živih in mrtvih Prosekarjev in našle so se različne pisave: Proseger, Prohsnerger, Prosekar, Preseger, Preseker itd. Prosekar je bil klican na okrajno glavarstvo in nagovarjalo se ga je, da naj odtegne svojo prošnjo radi rodbinskega imena. Zaslišane so bile priče in v njegovi navzoč-

nosti vprašane, ali pod priimkom Prosekar poznajo dotičnega gospoda ali ne. Pisali so se debeli zapiski in akt je narastel v teku let za par cm. Meseca februarja 1902. pa je dobil Prosekar nenadoma od deželne vlade potom okrajnega glavarstva odlok, da se ne sme več pisati Prosekar, ampak Pressegger, ker je njegov oče nosil ime Presseger. Tedaj celih deset let je potrebovala vlada, da je dognala, ali je prav Prosekar ali Pressegger! Koliko pisarij, koliko potov, nepotrebnega dela in stroškov so napravili samo zaradi slovenskega imena, samo da bi zabranili se podpisovati s slovenskim pravopisom. In navzlic temu ukazu je vztrajal Prosekar pri pravilni pisavi svojega imena.

Tu se nam pokaže ves kremenit značaj Prosekarjev. Bil ju župan, pri svojem delu dosti odvisen od nemških oblasti, kakor vlade, glavarstva, deželnega odbora, pa se ni ustrašil in ne umaknil s svojega narodnega stališča.

Preganjanje radi imena se nam zdi, kakor pre-roška predpoda preganjanja, ki je zadelo Prosekarja med svetovno vojno. Kakor nam je znano, so od poginule Avstrije plačani denuncianti in provokaterji imeli nalog, da spravijo v zapore in pred puškino cev kolikor mogoče »nevarnih elementov«, ki so obstojali iz lojalnih državljanov s podedovanim grehom, da so Slovani. Po vseh slovanskih pokrajinah so obešali in streljali nedolžne žrtve nemškega imperializma. Koroško lahko štejemo med prve pokrajine vojnih persekucij, izvzemši one, ki so bile prav na fronti. Ni prostora, da bi našteval posamezne slučaje. Imenujem le imena: Einspieler, Meško, Ražun, Gabron, Grafenauer, Fale! Vsak teh je preživel svojo dramo in koliko, koliko jih je še drugih! Med prvimi žrtvami ni smelo manjkati našega Matije! Iz jeze, da se je tik Celovca dvignila po nemali zaslugi Prosekarjevi slovenska trdnjava, ki je vplivala na vso okolico, so si nemčurji na kratko izmislili veleizdajo, ki jo je po njihovi ovadbi

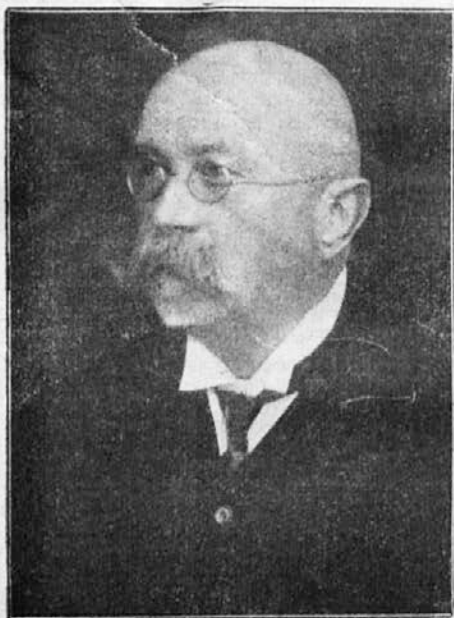

zakrivil Prosekar. Odvedli so ga v celovške zapore in od tam tirali v Gradec. Koliko je moral pretrpeti tak eskortiranec, sem na kratko opisal v Gabrončevem življenjepisu. Tudi Prosekarju ni prizanesla graška pocestna druhal, tako da so ga spremljajoči orožniki komaj obvarovali linčanja. Pripovedoval mi je o tem potu s takim občudovanja vrednim humorjem, da sva se oba smejala. »Sem žinjov, da bom bek!« je dejal, »sem pa le še to (tu); kropiva ne pozebe!« Vojaško sodišče ga je obsodilo na smrt in le srečnemu slučaju se je imel zahvaliti, da se je eksekucija zavlekla do razglasitve amnestije za politične kaznjence, ki mu je rešila življenje. Pomiloščen je bil na večletno težko ječo, iz katere ga je rešil razpad Avstrije.

V jeseni in pozimi leta 1918. je pridno deloval zopet pri Narodnem svetu, ali pomladi po ponesrečeni vojaški akciji, ga je čakalo drugo gorje. Po slovenskem Koroškem so se valile nedisciplinane mase Heimwehra in ogrožale mirne naše rojake. Vsak zaveden Slovenec je bil »čuš« in kot tak nevaren novi Avstriji. Zato so po šegi Turkov odganjali naše ljudi, kakor živino v za to določene taborne. Med mnogimi seveda ni smel manjkati Prosekar. Odgnali so ga v Litzlhof in pozneje v Trabesing. Njegovi nekdanji sotrpini pripovedujejo, da je bil tudi v internaciji dobre volje in je premišljeval, kako bi bilo mogoče pobegniti. Kar se mlajšim ni posrečilo, se je posrečilo skoro 60 let staremu Matiji; iz Trabesinga je pobegnil in srečno prišel na svoj dom. Med tem časom je slovenski del Koroške zasedlo jugoslovensko vojaštvo in Prosekarju se ni bilo treba več bati preganjanja.

Trpljenje je moža utrudilo in mu pustilo kal bolezní. Zato je izročil tudi svoje posestvo sinu in se umaknil. Kazalo je, da Razaja ne bomo več videli v veseli družbi med nami. Zato pa me je nad vse veselo iznenadil njegov pozdrav na velesejmu. Vračajoč se iz Ljubljane me je obiskal. Sedela sva v

priznani Lectarjevi gostilni v Radovljici po dolgem času zopet pri kapljici vina. Bil je tak, kakor zmiraj: dovtipen, zdravih lic in veselega srca. Čudil sem se mu, da se po vsem trpljenju ni postaral. »Star lovec, veš!« odvrne na to in mi skuša dokazati, da se tudi jaz nisem postaral. Po kratkem odmoru me nekako v zadregi vpraša: »Ali si ti še napreden,

Janko Rahne.

ali si še, kakor smo bili včasih?« Začudeno ga pogledam in ga vprašam, čemu to vprašanje. »Veš, sedaj je vse drugače, vse drugače! Ljudje niso več stanovitvi! Jaz sem, kar sem bil!« Dvignil je z nasmehom kozarec, trčila sva in izpila do dna. Nisva mislila, da sva trčila zadnjikrat v življenju, ne, obnoviti sta hotela zopet medsebojno občevanje, zato

me je prosil, naj mu gotovo pošljem vabilo, kadar bomo na našem sokoškem odru v Radovljici igrali kako stvar, ki bi bila zanj. Pravil je, da je sedaj prost, ker ni več posestnik in da ima zadosti časa, da bo živel zase in svobodno. Hodil bo zopet, kakor v prejšnjih časih na Jesenice, sedaj k našim prireditvam v Radovljico. Obljubil sem mu, da bom njegovo željo izpolnil in se že sedaj ob slovesu veselil zopetnega svidenja. Pozneje mi je še parkrat pisal in me spomnil moje obljube. Čudno! Gabron me je prišel obiskat pred smrtjo, Prosekar tudi. Prvi v zavesti, da bo kmalu zapustil svet, drugi v upanju na novo, brezskrbno življenje.

Bilo je 6. novembra 1927. Ta dan sem pričakoval Prosekarjevega poseta gledališke predstave, za katero sem mu poslal lepake in prav iz srca sem se ga veselil. Lahko si mislite, kako me je pretresla vest v »Jutru«, da je Prosekar umrl. Težko sem se gibal na odru, ki je bil ta dan poln življenja. Tam gori v moji ožji domovini pa je ravnokar zasanjal večni sen moj prijatelj Matija.

Kakor ni bila njegova življenska pot posejana s cveticami, tako je usoda zgostila svoje hotenje nad Razajevo hišo tudi še sedaj. Konec oktobra 1927 sta umrla mlademu Razaju dvojčka prvorojenca. Na dan vseh svetih je šla stara mati, Matijeva žena Helena, na pokopališče, da ovenča grob svojih vnukov. Pri tem ji je postalo slabo, zgrudila se je in v sosedni hiši, kamor so jo prenesli, umrla. Matija, ki se je že prej počutil nekoliko slabo, je moral že na dan pogreba svoje žene v Celovec, kjer je 4. novembra 1927. preminul, star 67 let. V resnici torej ni bil tako čvrst, kakor je bil na videz. Zahrbtna je bila bolezen, ki mu jo je prizadelo nemčursko človekoljubje v avstrijskih ječah. Umrl je v mestu, ki mu je bilo vedno sovražno in ki je narekovalo zanj smrtno obsodbo. Sedaj počiva naš Matija na domačem pokopališču pri svojih sosedih, prijateljih in nasprotnikih v Kotmarivasi, pri cerkvi, ki jo je kot dober

kristjan z vnemo posečal, pod domačimi šumami, ki so ga kot kmeta in lovca vedrile in mu pele svojo sladko pesem v srečnih in žalostnih dneh. Pojdi, ti koroška, slovenska mladina, na njegov grob, kakor k svetišču, tam najdeš nov vir življenja in moči, ki ti je je treba v teh težkih, žalostnih dneh. Vi pa širom naše osvobojene domovine, ki čitate te vrstice, roko na srce, vse predsodke ob stran, pogled kvišku in v mislih samo eno: *DOMOVINO!*

Za večno so nas zapustili . . .

Z obupno naglico se redčijo vrste onih nenadomestljivih narodnih dobrotvorcev starega kova, ki so v nesebični ljubezni do naroda in domovine posvečali tema dvema idealoma vse svoje duševne in gmotne moči. Tudi naša Družba sv. C. in M. objokuje izza lanske glavne skupščine premnogo takih trpkih izgub. Slovenski rod ohrani trajno hvaležni spomin vsem, ki so delovali zanjo in se preselili v večnost.

Ivan Andlovic, posestnik in mlinar v Hočah pri Mariboru, ki je umrl dne 27. okt. 1927., je bil navdušen rodoljub in do svoje smrti predsednik ondotne C. M. podružnice.

Matija Prosekar. — Glej nekrolog J. Špicarja, str. 58.

Dr. Robert Kermavner, fin. komisar v p., je 30. novembra l. l. v Ljubljani smrtno ponesrečil, star 51 let. Pokojnik je bil posebno v mlajših letih narodno zelo delaven ter je kot visokošolec v Gradcu par let predsedoval ondotni akademski C. M. podružnici.

Gabrijel Jelovšek. Dne 6. dec. l. l. je na Vrhniki nenadoma preminul najznamenitejši, po vsej Sloveniji znani domačin **Gabrijel Jelovšek**, v sta-

rosti 70 let. Pokojnik je bil potomec najstarejšega ondotnega rodu, ki je že celih 500 let gospodar veleposestva Hruševica tik trga. Pokojni Gabrijel je bil v kljub lepemu premoženju vse življenje mož dela. Visoko naobražen, mož svetovnih manir, se je posvetil predvsem kulturnemu in gospodarskemu procvitu svojega rojstnega trga. Bil je mnogo let župan, par let tudi dež. poslanec. Ob njegovem sodelovanju

Dr. Ljudevit Stiker.

je dobila Vrhnika železnico, dobre ceste, vodovod, krasno novo šolo, posojilnico itd. Z neumorno vne-
mo je širil med sorojaki narodno zavest in prosveto
z dobrimi knjigami in časopisi. Kot poverjenik Slov.
Matice, pozneje Vodnikove družbe, je nabral prese-
netljivo visoko število udov. Aktivno je sodeloval
pri vseh narodnih, kulturnih in gospodarskih napra-
vah. Skoraj 20 let je bil podpredsednik ondotne

C. M. podružnice. Ker pa je predsednik po letu 1908. pustil, da je podružnica zaspala, jo je leta 1911. pok. Jelovšek z velikimi napori znova oživel, toda na izrecno njegovo željo so morale priti v vodstvo nove, mlajše moči.

Gdč. Sonja Kalanova. Na lanski božični večer je v Ljubljani rešila smrt dolgotrajne živčne bolezni učiteljico K a l a n o v o. Kot učiteljica v Kostanjevici na Dolenjskem je pokojnica mnogo let marljivo delovala pri vseh narodnih društvih, posebno agilna pa je bila pri ondotni C. M. podružnici kot tajnica, ozir. blagajničarka.

Ferdo Pirnat. V Slovenjgradcu je 17. jan. 1928. umrl v najlepši moški dobi ondotni odvetnik dr. F e r d o P i r n a t. Pokojnik je bil delaven in požrtvovalen rodoljub. Naša šolska družba ga ima med svojimi pokrovitelji.

Ivan Jakopič. Dne 24. jan. 1928. smo v Ljubljani spremili k večnemu pokoju knjigoveškega mojstra J a k o p i č a, ki je bil izredno delaven ne samo pri svojih stanovskih organizacijah, temveč pri narodnih društvih sploh. Pri Šentjak.-trnovski moški podružnici je bil par let odbornik, a glavni družbi pokrovitelj.

Vinko Jamnik, veleposestnik v Otiškem vrhu pri Dravogradu, je umrl dne 8. febr. t. l. Pokojnik je bil več let podpredsednik C. M. podružnice Mežašt. Janž in dvakratni pokrovitelj C. M. D.

Ignacij Žargi, ugleden ljubljanski trgovec in goroč rodoljub, ki je preminul dne 14. febr. t. l., se je tik pred smrtjo spomnil naše šolske družbe ter ji volil 500 Din.

Leopold Hude, trgovec in gostilničar na Grosupljem, ki je izdihnil 25. febr. t. l., je bil štiri leta tajnik ondotne C. M. podružnice.

Janko Škrbinec. Dne 31. marca t. l. je umrl v Višnji gori mnogoletni ondotni nadučitelj, starosta slovenskega učiteljstva J a n k o Š k r b i n e c. Pokoj-

nik je bil 25 let tajnik, ozir. blagajnik C. M. podružnice za Stično in Višnjo goro.

Edo Vencajz, višji davkar v p., preminul v Mokronogu 8. apr. t. l. Pokojnik je bil duša vsega ondotnega društvenega življenja, posebno tudi pri C. M. podružnici.

Dr. Radoslav Pipuš, odvetnik in industrijec v Mariboru, je umrl istotam 1. maja t. l., star 63 let. Pokojnik je bil rojen v obmejni župniji Sv. Križ nad Mariborom ter se je že kot dijak navduševal za narodne boje. Aktivno je začel nastopati kot politični in prosvetni organizator v Celju, kjer je bil koncipijent v pisarni nepozabnega voditelja štajerskih Slovencev dr. Dečka. Naselivši se v Mariboru kot samostojni odvetnik je posvetil vse svoje velike zmožnosti kulturnemu in gospodarskemu napredku svojih ožjih rojakov. Neumorno je deloval pri vseh kulturnih in gospodarskih napravah ter se z žilavo delavnostjo, vztrajnostjo in varčnostjo povzpел do uglednega tovarnarja. Celih 8 let je bil podpredsednik ondotne m. C. M. podružnice in trikratni pokrovitelj naši šolski družbi.

Fr. Ahačič. Prve dni meseca maja t. l. so v Tržiču pokopali uglednega tovarnarja in odličnega rodoljuba Fr. Ahačiča. Pokojnik je bil celih 12 let v odboru ondotne C. M. podružnice.

Josip Cukjati, trgovec, gostilničar in mnogoletni župan v Št. Gotardu pri Trojanah, je umrl 6. maja t. l. Pokojnik je vsa leta od ustanovitve (1909) marljivo sodeloval pri trojanski C. M. podružnici kot tajnik, ozir. podpredsednik.

Dr. Tomo Horvat. V visoki starosti 77 let je šel 18. maja t. l. prostovoljno v smrt odlični odvetnik in rodoljub v Ptujju T. Horvata. Pokojnik je bil več let odbornik pri ondotni C. M. podružnici in tudi naš pokrovitelj obenem s pok. soprogo Vido.

Vaclav Tušar, posestnik in trgovec v Cerknem na Goriškem, je našel mučeniško smrt kot žrtev nasilnega laškega fašizma v začetku meseca junija t. l.

Pokojnik je bil visoko naobražen mož, saj je imel gimnazijsko maturo in dovršene pravoslovne študije. Naši zaslužjeni rojaki so imeli v njem najboljšega svetovalca, tolažnika in bodrilca. Prav zato pa je bil fašistom na poti. Zadnje dni maja se je odpeljal v Trst po opravkih, a se ni več vrnil. Šele teden pozneje so ga našli ubitega v neki reki v Gorenji Italiji. Pokojnik je bil marljiv odbornik domače C. M. podružnice.

Janko Rahne, notar in posestnik na Brdu, je umrl istotam 3. julija t. l. Pokojnik je bil vedno naši šolski družbi izredno naklonjen. Že kot notar v Ilirski Bistrici je bil 8 let tajnik ondotne C. M. podružnice. Preselivši se na Brdo kot naslednik našega slavnega pisatelja Janka Kersnika je zbudil ondotno podružnico k novemu delovanju ter ji po vojni predsedoval do smrti. V mlajših letih se je tudi publicistično in leposlovno udeleževal ter napisal za »Slov. Narod« mnogo satiričnih podlistkov. »Ljubljanski Zvon« ga je štel med svoje sotrudnike.

Ljudevit Stiker. Dne 9. julija t. l. so v Brežicah pokopali razmeroma še mladega odvetnika Lj. Stikerja, ki je bil duševni vodja narodnega življa v brežiškem okraju. Od leta 1910. do 1913. je bil podpredsednik, od leta 1914. pa predsednik ondotne C. M. podružnice.

Dr. Lev Brunčko. — Glej dr. Iv. Laha nekrolog str. 47.

Andrej Kneisel, železniški nadzornik v p., je umrl na operaciji v Zagrebu meseca julija t. l. Pokojnik je bil zelo agilen narodni delavec, več let je bil marljiv v odboru Šentpeterske m. C. M. podružnice v Ljubljani.

Anton Koblar, dekan in mestni župnik v Kranju, zlatomašnik itd., je umrl v Kranju 9. avg. t. l., star 74 let. Pokojnik je bil vse življenje narodno čuteč duhovnik, ki je hodil v politiki svoja pota. Koblar, tedaj kurat prisilne delavnice v Ljubljani, je zagovarjal in branil Družbo sv. C. in M. na l. slov. kato-

liškem shodu leta 1892. ter odbil dvojni napad najo. Nasproti agitaciji za solnograško vseučilišče je povdaril potrebo slovenske univerze. Od povsod so prihajale brzojavke in dopisi, odobrujoči njegov odločni nastop, ki je rodil zanimanje za po krivici napadeno Družbo in ji pridobil mnogo novih prijate-

Anton Koblar.

ljev. Glavna skupščina je izvolila neustrašenega branitelja Koblarja leta 1893. za člana glavnega odbora, v katerem je 5 let izvrševal blagajniški posel in vztrajal do leta 1899., hkrati je bil blagajnik m. šentpeterski podružnici. Tudi ga šteje naša šolska družba med svoje pokrovitelje. Pokojnik je bil marljiv

zgodovinar ter je obogatil naše slovstvo z mnogimi temeljitimi zgodovinskimi razpravami.

Zdravko Vončina. Vsa Ljubljana je poznala tega častitljivega in dobrodušnega starčka, saj je živel med nami kot vpokojeni sodni oficijal celih 20 let. Dne 28. avg. pa smo ga spremili k Sv. Križu. Dosegel je lepo starost blizu 80 let. Blagi pokojnik se je na vseh svojih službenih mestih neustrašeno udeleževal v prosvetnem delu, posebno še za našo družbo. V Litiji je bil pred 20 leti marljiv odbornik C. M. podružnice. V Ljubljani se je oklenil moške C. M. podružnice za šentjakobsko-trnovski okraj, kateri je mnogo let predsedoval in kot tak vodil vse priprave za vsakoletno jurjevanje na Gradu. Dasi kronski vpokojenec z zelo skromno pokojnino, je plačal ob svoji zlati poroki pred tremi leti pokroviteljino naši šolski družbi na ime svoje zakonske družice ge. Klementine.

B.:

Deset let češkega narodnega dela v svobodni republiki.

Češkoslovaška republika slavi letos prvo desetletnico svojega obstoja. Narod, ki si je pridobil svobodo in nezavisno državo z dolgotrajnim delom in z mnogimi žrtvami, se v polni meri zaveda, kaj znači ta jubilej. Ne slavi ga zaradi parad, ker bi to pomenilo, da trati čas in denar. Slavi ga, da pregleda, kaj je ustvaril v teh desetih letih. Država se nikdar ne utrjuje z besedami, temveč le z dejanji; pozitivno delo gradi njene najtrdnjše stebre. Tako je učil sedanji prezident Masaryk v dobi, ko narod še ni utrjeval lastne države, marveč je le pripravljaj lastno svobodo, ki naj bi mu obnovila nekdanjo državo.

Ker so bili Čehi pripravljene za svobodo, jim je sedaj lažje betonirati državo. Lažje pa jim je prav za prav le zato, ker so vajeni smotrenega narodnega dela. Okoliščine, v katerih se vtrjuje češkoslovaška republika, niso ni malo ugodne. Na zunaj je obdana skoraj z vseh strani z Nemci oziroma z Madžari, le na neznatnem delu meje se naslanja na Poljake. Na znotraj ima močne nemške in madžarske manjšine, ki segajo ponekod globoko na češko ozemlje, ali pa so razkropljene kakor otoki med Čehi in Slovaki. Državna politika mora upoštevati pravice teh manjšin; dasi jo vodijo Čehi, med njimi znani narodni bojevniki in delavci izza predvojnih let, je vendar ta politika predvsem državna in šele v drugi vrsti narodna. Na nekdanjem češkem in slovaškem narodnem ozemlju se preveč poznajo stoletja zgodovinskega razvoja; nemški oziroma madžarski kolonisti so ponekod izrinili domačine in ustvarili stanje, ki ga vsi poznamo. Država ne more preko njega; za njo so tujerodni državljani enakopravni člani. In kdor je potoval po Češkoslovaškem, mora priznati, da ondotne manjšine nimajo razlogov za pritožbe. Naš človek se često čudi, koliko nemških šol je še tamkaj — od osnovnih do visokih —, koliko nemških, v nekaterih primerih zelo zagrizenih nacionalnih organizacij, koliko nemških napisov itd. To je posledica neizogibnega kompromisa v državni politiki, poizkus, da se milijonske manjšine pridobe za to državo. Zaradi tega so se morali Čehi odreči idealu nacionalne države.

In vendar —. Rekli smo, da **betonirajo državo**. Utrjujejo jo z dejanji, s smotrenim delom. Dobro vemo, da je za češko srce bolešno čitati pritožbe iz narodnostno mešanih krajev, da so državne oblasti preveč obzirne nasproti tujerodcem, ki so pred osvobojenjem zatirali vsako češko besedo. Ti v narodnostnih borbah zrasli in preizkušeni narodnjaki se čudijo, zakaj jih država — njihova lastna, z narodnimi žrtvami zgrajena država — ne podpira za-

dosti pri utrjevanju češkega življa. To bomo razumeli, če vemo, da je po statistiki iz l. 1925. obiskovalo 3122 čeških otrok v republiki nemške šole. Čehi se potemtakem pod pritiskom gospodarskih in političnih razmer celo v lastni državi potujčujejo! Vendar ne smemo prezreti, da je proces obrambe in ekspanzije češkega življa v sedanjih razmerah počasen in da bi praška vlada otežkočala utrditev državnih temeljev, če bi vodila nacionalno politiko (ki v sedanji vladi z dvema nemškima ministroma ni niti mogoča). Take pritožbe pa postajajo čedalje bolj osamljene, ker se gradi vedno več šol in država nudi češki deci pouk; na drugi strani pa češki narodnjaki pravilneje presojujejo položaj in skušajo z organiziranim delom nadomestiti državo ondi, kjer bi bila potrebna njena nacionalna premoč. Tako so se Čehi danes v splošnem zopet navadili organiziranega narodnostnega dela v mešanih krajih, kakor so ga opravljali pred vojno, ko so bili tudi nam vzor. Spoznali so, da si **narod mora tudi v lastni državi sam pomagati!**

Zato je za češkega narodnjaka poglavitna zahteva: **d e l o**. Podrobno, sistematično zasnovano delo. Bili smo na jubilejni razstavi češkoslovaške kulture v moravskem glavnem mestu Brnu in smo se na lastne oči preverili, kako se da svoboda zavarovati z delom in da so pozitivni uspehi dela edini beton, ki lahko drži moderno demokratično državo. Brno je po dobri tretjini nemško mesto; največ lokalnega kapitala je v nemški posesti. Po ulicah še vidiš dvojezične in celo nemške napise, »Deutsches Haus« še bahavo izziva in vsepovsod se kažejo znaki, da je nemška manjšina gospodarsko močna in vplivna, zato je lahko tako ošabna. Vzlic temu v Brnu — kakor po vsej Češki — stalno napreduje češki življ. Ne bi napredoval — in čeprav bi ga državna oblast še tako podpirala — če ne bi imeli Čehi toliko izkušenih in pametnih narodnih delavcev. Ogledali smo si oddelek na omenjeni razstavi, ki nas sezna-

nja s češkimi narodnoobrambnimi organizacijami, z Narodnimi jednotami, ki so si razdelile delo po pokrajinah in ki imajo centralo v Pragi. Videli smo, kako in koliko še delujejo te izza časa pred vojno tako dobro znane organizacije. V nekaterih krajih, zlasti na severnem Češkem, se boj še vedno vrši za

Zdravko Vončina.

vsak košček zemlje, za posameznega človeka. Nič za to, da češki manjšinski delavci delajo danes z drugo zavestjo, saj vedo, da stoji za njimi večina, državotvoren narod, češkoslovaška republika. Toda staro narodno delo še ni zastarelo, treba je delati. Kako bi pač zastarelo, ko je treba češko zemljišče reševati pred nemškimi kupci, skrbeti, da pride nem-

ška posest v češke roke, podpirati šolstvo, dajati pobudo državnim oblastim, ščititi gospodarsko šibkejšega češkega človeka pred nemškim industrijalcem itd.

Videli smo to razstavo, ki je razstava smotrenega dela in smo spoznali trdno voljo Čehov, da **poleg države**, tam, kjer njen aparat iz političnih razlogov ne more poseči v sedanje stanje, **rešijo interese češkega naroda**. Zato je narodno delo postavljeno na čvrsto gospodarsko podlago, organizacijsko pa je pod enotnim vodstvom. Kulturno je zmerom pozitivno, ker gre ojačevanje češtva roko v roki s šolami, s knjižnicami itd. Smoter tega dela je: preprečiti potujčevanje, omogočiti renegatom povratek k narodu, ki so ga morali ali hoteli zatajiti in tako pripraviti v narodnostno mešanih krajih **ekspanzijo češkega življa**, asimilacijo onih, ki so postali Nemci le pod vplivom okoliščin ali pod nasilnim pritiskom.

Če smo povedali, da se dela v tem pravcu pametno in smotreno, da se češke narodne organizacije v polni meri zavedajo svoje naloge, da so dovolj žive, delavne in bojevite in da ne vidijo v državi svojih bergelj, smo povedali za danes dovolj. Desetletnica obstoja češkoslovaške republike pomeni desetletnico napredka češkega življa nasproti tujemu življu na čeških historičnih tleh, pomeni ogromno prebujenje slovaške zavesti in nič manj ogromne uspehe češkega in slovaškega dela proti madžarskim vplivom na Slovaškem. Skratka: to je **prvo desetletje likvidacije starih razmer**. Ne čudimo se, če je počasnejša, nego bi kdo želel. Delo stoletij se ne da kar z gobo brisati. Treba je betonirati svobodo, utrditi republiko. To je prva skrb nove narodne politike. In ker so Čehoslovaki pokazali pri tem delu krasne uspehe, jim smemo iz polnega srca čestitati in se — učiti od njih. Dela, organizacije, sloge...

Vestnik

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

XLIII.

Manifestacijsko zborovanje

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ptuju 7. in 8. sept. 1928.

1908 — 1928.

Ptujsko slovenstvo je praznovalo dne 7. in 8. septembra tega leta dvajsetletnico zločinskih napadov ptujske renegatske klike in spodnještajerskega nemčurstva — zbranega nalašč v Ptuju — na skupščinarje DCM in Sokole. Bila je to krasna proslava. Z njo je Ptuj posvedočil, da se zaveda svojega narodnega in kulturnega poslanstva ob meji. Vdeležba je bila ogromna.

Zvečer 7. septembra se je vršila slavnostna sokolska telovadna akademija v gledališču. Starosta br. dr. Šalamun nam je orisal v dovršenem govoru trnjevo pot ptujskega slovenstva, zlasti sokolstva.

Na praznik 8. septembra nas je dvignila budnica mestne godbe in kmalu potem so se množice pričele strinjati pred kołodvorom, z zastavami in smrečjem okrašeni peron pa so zavzeli skupščinarji in Sokoli z varaždinsko sokolsko fanfaro in mestno godbo. V krasno jutro so zadoneli akordi sokolske koračnice v pozdrav milim gostom, ki so se pripeljali na slavnost, nakar se je razvila veličastna povorka; na čelu sokolska konjenica, za njo mestna godba, poleg mlade ptujske sokolske zastave zgodovinski triglavanski prapor, vodstvo DCM s svojim predsednikom, g. Aleksandrom Hudovernikom, razna odposlanstva, varaždinska sokolska fanfara, za njo dolge vrste sokolske družine, narod v množicah. Z narodnih hiš so nas pozdravljale naše trobojnice; Slovenci, stanujoči v hišah naših neprijateljev, so okrasili okna svojih stanovanj, a nežne roke so sipale cvetje na goste.

Pred mestno hišo je povorka obstala. Na improvizirano govorilnico je stopil ptujski borec g. dr. Tone Gosak in pozdravil zbrani narod in opisal Golgato ptujskega slovenstva in strah nasprotno opredeljenih o prevratu. A mehka slovenska duša ni nastopila z maščevanjem, temveč z odpuščanjem. Omenja tudi veliko narodno požrtvovalnost ptujskih narodnjakov, včlanjenih v ptujskih podružnicah DCM, ki sta zbrali od svoje ustanovitve poldrug milijon dinarjev za Družbo.

Nato je govoril starosta sokolskega društva v Ptuju br. dr. Šalamun, ki je predočil septemberske dogodke l. 1908. ter beležil, da si je Ptuj takrat pritisnil sramotni žig.

Po pozdravnem govoru g. zastopnika Triglava je krenila povorka pred Narodni dom, ki je bil ta dan kakor pomlajen v rožah, vencih in zastavah

V slavnostni dvorani se je vršil manifestacijski zbor, ki ga je vodil družbeni predsednik g. Aleksander Hudovernik, ki je pozdravil navzoče:

Častita gospoda! Dvajset let bo čez nekaj dni minulo, kar se je vršila v Vašem mestu XXIII. velika skupščina naše družbe, katera je nam, osebito onim, ki so ji prisostvovali, v neizbrisnem spominu. In ko praznujete danes dvajsetletnico teh dogodkov, tudi Družba sv. C. in M. ne sme manjkati, ker je povod tem dogodkom bila uprav njena velika skupščina dne 13. septembra 1908.

Naši stari sovragi in še bolj naši odpadniki so nas sprejeli tako, kakor to ni med olikanimi ljudmi običajno. Hoteli so na vsak način preprečiti naše zborovanje, kar se jim pa ni posrečilo. Kako so sodili naše zborovanje, naj Vam pojasni poziv, katerega so ponoči pred 13. septembrom 1908 nalepili po ptujskih hišah: «Deutsche! Der windische Gegner will unserer deutschen Stadt Pettau ein Schandmal aufdrücken. Zu diesem Zwecke wurde für Sonntag den 13. September nach Pettau die Hauptversammlung des windischen Cyrill- und Metod Vereines einberufen und wird zugleich ein Sokol-Verein gegründet. Von allen Gauen werden Rothemdlar und andere Panslavisten kommen, um uns auf unserem eigenem Boden zu verhöhnen. Wir betrachten diese freche Vorgangsweise als eine unglaubliche Herausforderung, die abzuwehren unsere heiligste Pflicht ist. Deutsche! Wir wollen von unserem Hausrechte Gebrauch machen!»

Ti naši sovragi so pokazali ob tej priliki ves gnev in vse sovraštvo ne samo do naše družbe, temveč do vsega slovenskega naroda. Naša družba jim je bila trn v peti, ker je po svojih skromnih močeh skušala zaječiti tuji naval in ropanje naših otrok.

Naravno je, da je ta nastop ptujskih Nemcev in renegatov zbudil v vseh krajih, kjer stanujemo Slovenci, neskončno ogorčenje. Na raznih protestnih shodih smo najodločneje protestirali, da se nam kot državljanom v državi kratijo najprimitivnejše politične pravice in da nam državna oblast ne da nobene zaščite. Prišel je dan 20. septembra 1908., nastopila je krvava noč v Ljubljani, ko so nemški vojaki streljali na naše ljudi in je tekla pristna slovenska kri po ljubljanskih ulicah. Ta izbruh sovraštva pa je v nas rodil dober sad. Osamosvojili smo se; zavedali smo se, da z našim mehkim nastopom ne opravimo ničesar, zbudila se je v nas odporna sila in učili smo se od naših sovražnikov, kako brezobzirno je treba nastopati proti njim, če hočemo rešiti našo narodnost in utresti se nemškega varuštva. «Svoji k svojim» je postala naša parola! Družba sv. C. in M. pa se je z Vašo pripomočjo

vrгла s podvojeno silo v boj proti našim zatiralcem, proti Schulvercinu in Südmarki.

Ta naš boj pa še ni izvojevan. S paznim očesom zasledujemo delovanje naših sovražnikov, kateri še vedno škilijo čez naše meje in postavljajo ob naših mejah nove postojanke, v katere skušajo loviti našo deco, ki živi preko avstrijske meje. Zatorej, rojaki, podpirajte obilno našo družbo v njenem stremljenju!

Ptujski dogodki leta 1908. so imeli torej za nas te dobre posledice, da so nam odprli oči ter nas prisilili k intenzivnejšemu delovanju na narodnoobrambnem polju; oni so nam predrugačili vse naše stremljenje in mišljenje. Bili so zadnja etapa in zadnji pojav nemške ekspanzivnosti v nas.

Čas hiti — prišla je svetovna vojna, ki je napravila konec nemškemu nasilstvu. Zasijalo nam je čez toliko sto in sto let solnce zlate svobode. Naši sovražniki so bili poraženi, mi pa smo postali svobodni državljani v svobodni državi in ni se nam več bati, da nas bodo narodno ali gmotno upropastili. Želimo le, da bi tudi našim zaslužnjem bratom kmalu zasijala zlata svoboda. In ko smo se otresli tujega jarma, ko je konec stoletnemu našemu trpljenju in mučeništvu, zakličemo narodu s samozavestjo in ponosom:

Le vstani, vborni narod moj,
Do danes v prah teptan,
Pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je — vstajenja dan!

Za navdušeno sprejetim govorom g. predsednika je povzel besedo družbeni tajnik g. ing. Janko Maček o v š e k :

Ko se spominjamo 20letnice septemberskih dogodkov in ko obenem ugotavljamo, kako so takrat z nami ravnali na našem ozemlju, v naši hiši, je tudi prav, da pogledamo nekot hko na današnjo n e m š k o d i a s p o r o p r i n a s i n n a n j e n o osnovno šolstvo; slednje bi naši Nemci napram inozemstvu najrajši povsem utajili. Ako mislijo naši Nemci s takim zatajevanjem dejstev koristiti sebi, je to njihova stvar; za nas je njihovo najnovejše postopanje v toliko zanimivo, ker nam način njihovega informiranja inozemstva kaže, da čutijo zopet rastoče rožičke in da se držijo izreka: dobrota je sirota.

Spominjamo se samo na dobo po prevratu, ko je naša država osnovala v Vojvodini nemško šolstvo, kajti pod madžarsko vladavino ni bilo niti ene nemške državne osnovne šole severno od Drave in Dunava; danes jih je skoraj 200. Takrat so bili nemški političarji in publicisti polni hvale in hvaležnosti; sedaj pa skušajo z novo pognanimi rožički, posebno pred inozemsko javnostjo, vzbuditi mnenje, da se Nemcem v Jugoslaviji godi skoraj tako hudo, kot pod Italijo na južnem Tirolskem. V tem pogledu so pač značilna izvajanja vojvodinskega n e m š k e g a p o s l a n c a G r a s s l a, izišla pred

nedavnim v «Tagespost»; ker so izvajanja tega poslanca beograjske skupščine nekaka zgostitev nemških pritožb, si jih nekoliko oglejmo. Grassl postavlja naslednji dve glavni trditvi: 1.) da se nemška manjšina v Jugoslaviji omalovažuje in da se nemški del manjšine v Sloveniji kratkomalo zatajuje; 2. navaja kot «einzige Tatsache, dass über 600.000 deutsche Menschen ohne eine einzige Schule, ja ohne eine einzige Schulklasse dastehen.»

Kaj pa je resnica? V Jugoslaviji je bilo leta 1921. v resnici naštetih 513.472 Nemcev in ne preko 600.000, kot trdi članek; od teh jih je prebivalo v Sloveniji 39.631, ne pa 100.000, kot jih hoče Grassl sramežljivo v svojem članku prihitopiti; v Sloveniji je torej ena trinajstina celotnega nemškega prebivalstva Jugoslavije, ki je raztreseno v glavnem po Vojvodini in Sremu.

Nemštva v Sloveniji ne moremo smatrati kot avtohton element, pa tudi če privlečemo na plan onih 12.000 Kočevarjev, ki so se v 15. stoletju naselili v okolici Kočevja; ne pomaga niti ono malo kmečkega prebivalstva okoli Apač, kajti vse drugo so le raztreseni ostanki nekdanjega «Dranga nach Süden». Pripovedka o 100.000 Nemcih, ki naj bi bili v Sloveniji, spada res med pripovedke in če trdimo, da jih ni 100.000, marveč niti ne 40.000, s tem vendar nemške diaspore ne zatajujemo. Razumemo pa lahko, da se našim Nemcem nekoliko milo stori, ko primerjamo rezultate avstrijskega ljudskega štetja po občevalnem jeziku z zadnjim uradnim štetjem, ki se je vršilo pred osmimi leti in pri katerem se je določeval materinski jezik. V tem pogledu seveda je nepoučenim nemškimi publicistom stvar težje razumljiva ali dokazali smo in lahko dokažemo zopet ob tej priliki, da so bili podatki avstrijskega štetja glede narodnosti pogrešni in na mnogih krajih lažjivi. In to lahko dokažemo baš na podlagi istega samega avstrijskega ljudskega štetja.

Naši Nemci so svoj čas postavljali na bivšem slovenskem Štajerskem svoj Festungsdröckel, ki naj bi ga tvorili: Maribor, Celje, Ptuj. Ali ta trdnjavski sistem je bil na slabih nogah, kajti struktura prebivalstva v svoji ogromni večini ni bila nemška. To je sicer moral zapaziti vsak popotnik, ki se je le pol ure mudil v teh krajih. Ali to spoznanje svojčas ni zadostovalo, kajti pomolili so ti pred oči uradne številke, ki so ti pravile, da je n. pr. l. 1910. prišlo na 100 prebivalcev v Mariboru le 14 Slovencev, v Celju le 29, v Ptujju zopet le 13 Slovencev. Taki uradni podatki so bili seveda z resničnim etnografskim stanjem v najostrejšem nasprotju.

Vzemimo kot primer Maribor. Ljudska štetja nimajo namena ugotavljati samo število prebivalstva in ga razčleniti po narodnosti, veri, spolu in eventualni starosti, marveč se na podlagi rezultatov ljudskega štetja lahko doženejo razni zanimivi sociološki in socialni pojavi. Med najzanimivejše

take pojave spada vsekakor vprašanje notranjega preseljevanja, in baš ti podatki so za nekdanji «Festungsdreieck» nad vse značilni. Leta 1900. se je vršilo popisovanje domovinstva; to je bilo zadnje popisovanje pred noveliranjem zakona o domovinstvu, na podlagi katere novele si je po letu 1900. lahko vsakdo po desetletnem bivanju pridobil domovinstvo one občine, kjer je to dobo strnjeno preživel. Leta 1900. so se torej lahko še dognale domovinske občine vseh onih ljudi, ki so se tekóm zadnje polovice 19. stoletja naselili v Mariboru. In kaj nam pravi uradna avstrijska statistika v tem pogledu. Ta statistika nam pravi, da je živel leta 1900. v Mariboru le 2520 ljudi, ki so imeli domovinsko pravico v mestu samem. Nadalje je bilo v mestu 3438 ljudi, ki so imeli domovinsko pravico v raznih nemških glavarstvih. Bilo pa je nadalje še 14.645 ljudi, ki so imeli domovinsko pravico v slovenskih glavarstvih. Te nad vse zanimive uradne številke nekdanje avstrijske statistične komisije lahko porazdelimo tako: Sma-
 trajmo vse one, ki so se priselili in imeli domovinsko pravico v nemških glavarstvih, kot Nemce. Od pravih Mariborčanov prisodimo lahko, da bo pravica na obeh straneh enaka, polovico Nemcem, ostalo polovico pa nam in nam ostane tudi ves dotok iz slovenskih glavarstev. Na ta način pridemo do naslednjih zaokroženih števil; leta 1900. je bilo v Mariboru poleg 4700 ljudi iz nemških krajev še 15.900 ljudi iz slovenskih krajev. To se pravi, da je bilo leta 1900. v Mariboru 79 % ljudi slovenskega rodu. In baš te rezultate avstrijske uradne statistike, ki so bili sicer zelo skriti v njenih publikacijah, je potrdilo skoraj do procenta natančno dvajset let pozneje tudi naše uradno štetje, ko se je ugotovilo razmerje med Slovenci in Nemci v Mariboru na 77 proti 23. Vidimo torej, da je zavratna, stara avstrijska specijaliteteta pri določevanju obče-
 valnega jezika kar sama sebe ugonobila in smo sedaj z našim štetjem prišli na p r a v i l n o p o d l a g o, pri čemur so se gotovo tudi marsikateri «iči in «eki, ki svoj čas niso vedeli, ali bi končnice pisali s tremi ali večimi črkami, nekoliko za-
 vedli svojega pokolenja; v ostalem je pravilno in prav, da se gospod Woschütz imenuje zopet Božič in gospod Sauercher imenuje zopet Zavrhar. Pri mnogih je odločevala seveda tudi ekonomska stran; ako je bila odločilna tudi ekonomija časa pri podpisovanju, nič zato, dobro nam došli. Je pa še nekaj takih ljudi, ki jim je težko, da bi postali zopet skromni Sršeni, ker je, ah, priimek Sehrs Schön vse lepši. Ne pogrešamo jih, ali oni tudi ne smejo misliti, da so vsled tega že pravi Nemci.

Tudi za Celje velja v bistvu isto, kar smo videli pri Mariboru. Tu je bilo leta 1900., ako postopamo tako kot pri Mariboru, 82 % ljudi slovenskega rodu in pri našem štetju je bilo naštetih 87 %. In končno velja isto za P t u j, kjer je avstrijska statistika leta 1900. naštel 78 % ljudi iz slovenskih krajev in naše štetje šteje 20 let pozneje 76 % Slovencev. Tako

je torej avstrijska statistika skrivoma že 20 let pred našim službenim štetjem ugotovila, da nemški Festungsdreieck Maribor, Celje, Ptuj ni tisto, za kar so ga Nemci smatrali, ampak je to, kar je ugotovila naša službena štetev: to se pravi manjšina, ki bi bila v našem javnem življenju skoraj neopažena, ako bi je slovenske stranke o priliki raznih volitev in sklepanja kompromisov preveč ne gladile.

Gospod Grassl s svojo pritožbo, da se nemška manjšina v Sloveniji zatajuje, torej ni imel sreče; prišla pa je do izraza nekdanj baš od nemške strani v resnici zatajevana etnografska pripadnost naših mest.

Kako pa je z nemškim osnovnim šolstvom? Do sedaj smo bili mnenja, da obstoja tako šolstvo v Jugoslaviji in seveda tudi v Sloveniji. Na celem pa pride gospod Grassl in pravi, da preko 600.000 ljudi nemškega jezika nima niti ene nemške šole in celo niti enega samega šolskega razreda. Taka trditev je preveč neokretna, da bi učinkovala pri onih, ki poznajo tudi najpovršneje naše prilike. Namenjena je seveda onemu delu inozemstva, ki naših prilik ne pozna in ki misli, da mu nemški narodni poslanec beogradske skupščine servira čisto resnico. Že početkoma smo ugotovili, da je naša država tekom prvih poveljnih let ustanovila vse polno nemških manjšinskih šol. Ali naši Nemci se kaj radi sklicujejo tudi na to, da so v Sloveniji nekatere nemške šole prenehale s poukom, bodisi ker so bile šulverajnske, torej skrajno napadalne, bodisi ker ni bilo obiska. Da se pa našim Nemcem v Sloveniji ne godi nobena krivica in da so celo še vedno na boljsem od Slovencev, nam pričajo naslednja fakta: V Sloveniji so 804 osnovne šole. Od teh osnovnih šol jih je 35 takih, kjer se poučujejo nemški otroci v nemških razredih in nemščini, ter je od teh 35 šol celo 9 takih, kjer morajo še celo slovenski otroci obiskovati povsem nemški pouk. Te šole so v Gotenici, Grčaricah, Oneku, Ovčjaku, Rajhenau, Spodnjem logu, Starem bregu, Svetlem potoku in Verdrengu, kamor je pohajalo preteklo leto 283 učencev. Na teh šolah je bilo 15 % slovenskih otrok, s slovanskimi priimki pa še celo 26 %; vsi ti so bili deležni povsem nemškega pouka. Zanimivo je n. pr., da ima na povsem nemški šoli v Ovčjaku od 21 učencev 16 slovanske priimke, na povsem nemški šoli v Verdrengu pa od 24 učencev 17 slovanske priimke. Menda lahko rečemo, da to že ni več velikodušje od naše strani; tako negovanje sicer zanimivega kočevskega jezikovnega otoka gre skoraj nekoliko predaleč. Na kočevskih šolah poučuje 20 nemških učnih moči, dočim je edini slovenski učitelj na Koroškem (g. Aichholzer) še vedno izgnan iz slovenskega ozemlja in mora poučevati na nemškem ozemlju.

Na Nemce v Sloveniji, ki jih je 39.631, pride 35 osnovnih ljudskih šol, kjer se uče otroci v nemškem jeziku, to se pravi,

da pride ena šola na 1132 Nemcev. Na 985.155 Slovencev, kolikor jih je v Sloveniji, pa pride ostalih 769 osnovnih šol, torej ena slovenska osnovna šola na 1281 Slovencev. Če torej ima kdo kako pritožbo, smo to mi, ker smo na slabšem od naših Nemcev. Če pa pomislimo, da stanujejo Nemci v diaspori razstreseno, da torej nimajo strnjenegega ozemlja, potem je njihovo stanje še ugodnejše od našega, kar nam v ostalem potrjuje tudi šolstvo na kočevskem otoku, kjer pride že na 515 Kočevarjev ena šola z nemškimi poukom. Tako so torej naši Kočevarji s šolami dva in polkrat bolj založeni od Slovencev v Sloveniji.

Gospodu Grasslu kot predstavniku naših Nemcev se je torej tudi druga njegova glavna trditev temeljito ponesrečila. Ni pa baš glavno, da predstavnik naših Nemcev ni uspel, pač pa je zanimivo, da ob 20letnici ptujskih dogodkov, ko je bila napadena naša Družba dejansko radi delovanja na našem ozemlju, lahko ugotovimo: da naša deviza ni po prevratu bila: maščevanje je sladko in da je stala in stoji naša Družba vedno od svojega postanka pa do danes na istem načelnem stališču: *mi hočemo samo, kar je naše!* — Burno odobravanje.

Predsednik Narodne Čitalnice, lastnice Narodnega doma, g. ravnatelj dr. Komljanec, je opisal naposled tesno sodelovanje DCM in Čitalnice v prešlih dneh in pozdravil Družbo najpristicneje.

Popoldne se je vršila v Ljudskem vrtu krasno uspela javna telovadba na letnem telovadišču, ki ga je Sokol otvoril prav za 20letnico ptujskih dogodkov. Sledila je velika narodna slavnost ob ogromni udeležbi zavednega prebivalstva. Pri tej priliki moramo s priznanjem povdariti rodoljubno uslužnost naše narodne vojske in njenih vzglednih častnikov.

Bil je prekrasen slovanski večer tam na vznožju rodovitnih Slovenskih goric! Tako so minuli naši jubilejni dnevi v najlepši harmoniji ter pokazali DCM, kdo ve ceniti njeno delo in kje ima svoje korenine.

F. J.

ČRNI KOLEK 20. IX. 1908,

**v bivši Avstriji zaplenjen, sedaj iznova izdan —
toplo priporočamo.**

Naročite družbene

božične razglednice!

Družbe sv. Cirila in Metoda redna XXXIX. velika skupščina

v Novem mestu, dne 16. septembra 1928.

39. velika skupščina Družbe sv. C. in M. se je vršila v Novem mestu. Novomeščani so sprejeli številne goste, ki so prihitali iz vseh krajev Slovenije, z izredno prisrčnostjo in gostoljubnostjo. Prepeljali so jih s kolodvora z avtomobili do mesta, odkoder se je razvil skozi mesto, kjer so skoraj z vseh hiš vihrale zastave, mogočen sprevod z mestno godbo na čelu, s Sokoli in šolsko deco. Na kolodvoru je pozdravil došle skupščinarje g. profesor Josip Germ, predsednik moške C. M. podružnice, z naslednjimi besedami: Velečastiti skupščinarji! Bratje in sestre! Prihitali ste k nam iz širne Slovenije v neodoljivi skrbi za naš mladi rod onstran naših meja, ki je skrajno ogrožen, da izgubi najdragocenejšo stvar, svoj materin jezik; prišli ste, da vzpodbudite z živo besedo našo dolenjsko stran k novemu obrambnemu delu; prišli, da slišimo poročila o sedanjem obrambnem delu in gmotnem položaju ter vzajemno vzbudimo nove misli o preorojevalnem delu v prosep vsenarodnega duhovnega življenja, da iščemo ono mogočno vez, ki nas bo na veke združila z vzhodnimi in severnimi brati in uresničila to, kar sta prvotno zamislila solunska brata: «En narod — en Bog!» Sprejmite te moje besede kot iskren pozdrav; v imenu moške in ženske podružnice Vam kličem: Dobro došli! — Na prostornem glavnem trgu pred mestno hišo se je ustavila povorka, ki jo je obdala množica domačinov. Odjeknili so nežni glasovi mladih grl šolske mladine v pozdrav gostom. Nato je stopil na pripravljeni oder mestni župan g. dr. Josip Režek, ki je v prelestnem govoru povdarjal potrebo dela za Družbo sv. C. in M. V imenu sokolstva je nastopil g. dr. Ivan Vasič, ki je v kristalno zbrujenem govoru vnel navzoče za narodno prosveto in kulturno povzdigo naroda. V imenu okrajnega učiteljskega društva je govoril njegov predsednik g. Viktor Pirnat, ki je v navdušenih besedah bodril navzoče na delo za Družbo. Vsem govornikom, kakor tudi prebivalstvu Novega mesta se je zahvalil za lep sprejem predsednik g. Aleksander Hudovernik.

Nato so odkorakali skupščinarji v gimnazijsko poslopje, kjer se je vršil ob 11. z a u p n i s h o d. Z velikim zanimanjem so sledili delegati poročilu g. predsednika, ki je bilo

vseskozi izcrpno. Nato je sledilo v telovadnici zborovanje velike skupščine.

Predsednikov govor.

Velecenjene dame! Velespoštovani gospodje! Otvarjam 39. veliko skupščino v dolenski metropoli ter konstatujem, da smo sklepčni. Pozdravljam Vas vse skupščinarje in delegate, ki ste se odzvali našemu vabilu ter prisostvujete današnjemu našemu zborovanju, osobito pa mi je čast pozdraviti gospode: šefa prosvete ljubljanske oblasti dr. Karla Cepudra, ministra n. r. Ivana Hribarja, novomeškega župana dr. Josipa Režeka, starostov novomeškega Sokola in zastopnika Sokolskega saveza dr. Ivana Vasiča, sreskega glavarja Mateja Kadlja, zastopnika okrajnega učiteljskega društva novomeškega Viktorja Pirnata, predsednico novomeške ženske podružnice gospo Regino Vasičevó in predsednika moške podružnice prof. Josipa Germa, dr. Tomo Romiha, meščanskega ravnatelja v pokoju v Krškem, in gospe Bevkovo, Svetčevo in Šentjurčevó, ki je danes 36ič navzoča na naši skupščini. 34 let je minulo, kar smo zborovali v Vašem mestu; 9. glavna skupščina se je namreč vršila v Vaši sredi dne 7. avgusta 1894. — Mnogo let je preteklo od tega časa, Družbe kurz pa je ostal vso to dobo neizpremenjen. V okviru naših pravil smo delali ves ta čas, da rešimo našo mladino iz tujega žrela, da ji damo možnost vzgoje v materinem jeziku, da jo okrepimo v narodnem mišljenju ter jo stalno pridobimo za naš rod. Prišli smo po tolikem presledku med Vas, dragi Novomeščani, da Vam damó račun o našem delovanju in točen vpogled v naše stremljenje ter se Vam zahvalimo za vso Vašo podporo, katere je bila naša družba deležna, hkrati pa Vas prosimo tudi nadaljne podpore, katere nam gotovo ne odrečete, ko boste čuli naša poročila.

Podružnic smo šteli v minulem letu 76; torej se je njihovo število pomnožilo za 3. Potrebovali bi jih pa z ozirom na naše ogromne izdatke najmanj še enkrat toliko. Vzor vsem podružnicam bodi šentpeterska ženska podružnica v Ljubljani, ki je za Družbo v minulem letu nabrala 24.470 Din 45 p. Ko izrekamo tej podružnici našo najiskrenejšo zahvalo na njenem domoljubnem in požrtvovalnem delovanju, jo priporočamo v posnemanje vsem drugim podružnicam, katerim se pa tudi iskreno zahvaljujemo za njihovo delovanje v prilog Družbi.

Dne 8. februarja 1928. je praznovala 60 letnico svojega plodonosnega življenja voditeljica slovenskega ženstva in podpredsednica naši družbi velezaslužna gospa Franja dr. Tavčarjeva. Tudi naša družba ji je čestitala k temu slavlju po svojih zastopnikih. Od zadnje skupščine nam je

kruta smrt pobrala mnogo odličnih prijateljev in podpornikov, ki so se nas spomnili v svoji poslednji volji. Tako smo prejeli vilolo po pokojnem g. Ivanu Velkovrhu, nadporočniku v Ljubljani, v znesku 3580 Din, po pokojnem g. Ignaciju Žargiju v znesku 500 D, po pokojnem g. dr. Rihardu Bergmannu v znesku 250 Din. Zupustili so nas pa tudi še nastopni prijatelji naše družbe gg.: Matija Prosek, posestnik v Kotmari vasi na Koševskem, ki je bil dolgoletni odbornik naši družbi; Ivan Andlovic, posestnik v Hočah, večletni predsednik podružnice v Hočah; dr. Robert Kermavner, predsednik bivše akademične podružnice v Gradcu; Vinko Otisek, veleposestnik v Otiškem vrhu, podpredsednik tamošnje podružnice; Janko Škrbinec, nadučitelj v p. v Višnji gori, ki je bil 25 let tajnik, odnosno blagajnik podružnice Stična Višnja gora; dr. Radoslav Pipuš, odvetnik v Mariboru, ki je bil 8 let podpredsednik podružnice v Mariboru, večkratni pokrovitelj in velik podpornik naši družbi; Janko Rašne, notar na Brdu, ki je bil 8 let tajnik, odnosno predsednik podružnice na Brdu; Václav Tušar, trgovec v Cerknem na Goriškem, ki je našel mučeniško smrt meseca junija t. l., marljiv odbornik nekdanje tamošnje podružnice; Andrej Kneisel, železniški inspektor v Ljubljani, večletni marljivi odbornik šentpeterske moške podružnice v Ljubljani; Josip Cukjati, trgovec in župan v Trojanah, bivši podpredsednik tamošnje podružnice; dr. Ludovik Stiker, odvetnik v Brežicah, večletni predsednik tamošnje podružnice; dr. Ferdo Pirnat, odvetnik v Slovenjgradcu; Fr. Ahačič, tovarnar v Trzinu; Leopold Hudec, trgovec na Grosupljem, štiri leta tajnik tamošnje podružnice; Gabriel Jelövsšek, veleposestnik na Vrhniki; dr. Tomo Horvat, odvetnik v Ptuj; dr. Leon Brunčko, vladni svetnik v Ljutomeru, ki je že kot akademik deloval na obrambnem polju in bil stalni sodelavec našemu kolektivu, za katerega je spisal mnogo aktualnih in dragocenih člankov; Anton Koblar, dekan v Kranju, pokrovitelj Družbi, pet let član glavnega odbora in blagajnik šentpeterske moške podružnice; on se je krepko zavzel za našo družbo na I. slov. katoliškem shodu leta 1892. v Ljubljani; Zdravko Vončina, sodni oficijal v p. v Ljubljani, dolgoletni predsednik šentjakobsko-trnovske moške podružnice, ki je z veliko vnemo do svoje smrti agitiral za Družbo in nabiral prispevke zanjo. Vsem tem in drugim našim pokojnim prijateljem in dobrotnikom, katerih imena mi niso znana, bodi lahka zemlja domača! Vas pa, častita gospoda, naprošam, da blagovolite vstati s svojih sedežev ter jim zaklicati: Slava!

Če ste mislili, da bodo naši stari sovrazi Nemci po polomu stare Avstrije opustili svoje delovanje proti nam, ste se motili. Nemško stremljenje gre na to, da zidajo v

obmejnih krajih svoje šolske trdnjave. Tako so razširili s pomočjo nemškega Schulvereina obmejno šolo v Račah v lipniškem okraju, v katero bodo brezdvomno skušali dobivati otroke iz naših obmejnih krajev. V Mariboru so si Nemci ustanovili svoje politično in gospodarsko društvo, nadalje 18 ljudskih knjižnic in 31 bralnih krožkov; pri volitvah v skupščino (voljen je bil en nemški poslanec) pa so dobili 1438 glasov, več nego leta 1925. To je žalosten pojav v našem političnem življenju. Nemci so nadalje ustanovili dne 22. januarja t. l. tako zvano «gesammtdeutsche Völkerbundlige für Südslawien» v Beogradu, kateri je prideljena kot samostojen oddelek tudi doslej oblastno še ne odobrena «deutsche Völkerbundlige für Slovenien». Celjski Nemci zahtevajo za vsakih 24 otrok državno manjšinsko šolo, za vsakih 10 otrok manjšinski razred in za vsakih 5 nemških otrok manjšinski oddelek. Tako raste Nemcem greben v naši državi.

Nemci so pripravljene dati našim koroškim bratom kulturno avtonomijo. Kakšna pa bo ta kulturna avtonomija, ako bodo v slovenskih šolah poučevali nemški in ponemčeni učitelji, ki našega jezika niti večči niso! Zato pa trdijo nemški obrambni listi, da je nemško obrambno delo na Koroškem še bolj potrebno, če se bo uvedla slovenska kulturna avtonomija. Nemški Schulverein »Südmark« je izjavil na svoji skupščini leta 1927. v Leobnu, da smatra za svojo dolžnost, podpirati svoje rojake iz nasledstvenih držav in jo tudi dejansko izvršuje. Posebno pa mora podpirati one svoje rojake iz nasledstvenih držav, ki študirajo na visokih šolah v Avstriji in v nemški državi, ker le na ta način bodo poskrbeli za bodoče voditelje nemških rojakov v nasledstvenih državah. Čisti dohodek loterije nemškega Schulvereina »Südmark« je znašal leta 1927. 49.171 šilingov ali 393.368 Din. Ves ta denar se porabi po večini za okrepitev nemštva v obmejnih krajih in v naši državi.

In kaj storimo mi? Naša družba deluje že 42 let v pro-speh našega naroda ter vestno izvršuje svoj program. Delovala bo tudi v bodoče z vso vnemo in navdušenostjo. Koliko bo pa mogla doseči, je odvisno od Vas in Vaše podpore. Zato Vas prosim, ostanite ji še nadalje naklonjeni in zvesti ter jo podpirajte z vsemi močmi, da bo mogla tem uspešneje izvrševati svoje narodnoobrambno delo.

Pozdravi.

Po dolgem odobrovalnem ploskanju se je oglasil k besedi gimnazijski ravnatelj g. I v a n M a s e l j, ki je pozdravil skupščinarje kar najpristrčneje kot hišni gospodar, ki ga ne izrečeno veseli, da si je izbrala Družba baš gimnazijsko poslopje za svoje zborovanje. Zeleč zborovanju kar največ uspehov jim je zaklical: Dobro došli! Nato se je oglasil prosvetni

šef g. dr. Karel Cepuder, ki je pozdravil Družbo v imenu velikega župana ljubljanske oblasti, ter vzbujal spomine na mlade dni, ko je valovalo veliko navdušenje zlasti med akademsko mladino za Družbo sv. C. in M. Želi, da bi se to idealno razpoloženje naselilo zopet v mladih srcih naše mladine, da naj bi se z vnemo lotila zopet idealnega dela za prosveto in obrambo našega naroda. Delo za Družbo je sveto delo, ker je delo za brate. Naj bi se vsi Slovenci poprijeli z ljubeznijo dela na narodnoobrambnem polju, vse dotlej, dokler ne zasije svoboda vsem našim bratom. Dal Bog, da pride kmalu čas, ko bo naš narod od Gospe Svete tja do sinje Adrije užival isto svobodo, ki o uživamo mi v odrešeni domovini. V tem imenu naj bo pozdravljena velika skupščina! — V imenu Jugoslovenske Matice je pozdravil skupščino g. profesor I. Kovač, želeč Družbi mnogo uspehov v korist narodu.

Na vrsto je prišlo tajnikovo poročilo, ki ga je podal g. inž. Janko Mačkovišek. Poročal je takole:

Tajnikovo poročilo.

Slavna skupščina!

Iz blagajnikovega poročila bo razvidno, da se je število delujočih podružnic naše družbe v preteklem letu dvignilo za 3, in sicer od 73 na 76. Kakor nas mora še tako malenkosten napredek razveseliti, se je vendar treba ob današnji priliki vprašati, v kakšnem razmerju je število sedaj delujočih podružnic z onim izza časa največjega razmaha naše družbe, iz dobe balkanskih vojn. To primerjanje ni baš ugodno; na bivšem Kranjskem in Štajerskem je bilo pred 15. leti 171 podružnic, ki so nabrale po sedanji vrednosti okroglo pol milijona dinarjev, dočim so sedaj delujoče podružnice, ki jih je skoraj za 100 manj, nabrale okroglo 128.000 Din. Razlika je vsekakor velika tako glede na število podružnic, kakor tudi glede na višino prispevkov. Deloma opravičuje to neveselo dejstvo težka gospodarska kriza, v kateri se nahajamo, pa vendar je treba tudi ugotoviti, da to ni edini vzrok. Zanimanje za našo obrambo, za našo šolsko družbo še izdaleka ni tako visoko in veliko, kakor svoj čas, dasi so potrebe narastle do ogromnih dimenzij, ako bi povsod vsaj nekoliko hoteli pomagati, kjer je sila največja. Pri ugotavljanju relativno in absolutno manjših sedanjih dohodkov napram onim pred 15. leti pa ne smemo misliti, da je smoter Družbe edinole nabiranje prispevkov; ne tudi moralna in posebno vzgojna stran ne sme biti pozabljena. In ako prispeva recimo naša deca samo po par dinarjev, ki jih dobi o priliki kake svoje otroške priveditve, je Družba prva, ki ve ceniti izredno visoko tak najmanjši dar naših malčkov; saj je v njih na ta način vzbujena zavest in napravljena duševna vez z našimi najbednejšimi.

V času od zadnje skupščine so doživeli naši rojaki onstran meja zopet premnogo novih trpkih in bridkih preizkušenj.

Na Koroškem, kjer so bile takoj po plebiscitu uklenjene zadnje 3 slovenske šole, slovenskega šolstva v pravem pomenu besede ni, in kar se naša deca uči v 80 šolah na slovenskem ozemlju Koroške v slovenščini, je le pripomoček tekom prvih mesecev za priučenje nemščine. Slovenskega učiteljstva na teh šolah ni, kajti eden ali dva, ki sta Slovenca, morata poučevati na povsem nemškem ozemlju, kamor so ju deportirali. Pod pritiskom Berlina se je sicer pričelo na Koroškem razpravljati o takozvani kulturni avtonomiji, katero pa hočejo koroški Nemci in nemškutarji izigrati, ter tako onemogočujejo resnični sporazum med obema narodoma. Na Koroškem so službeno našli leta 1923. le 37.224 Slovencev. Zanimivo pa je, da je pri zadnji proračunski razpravi v finančnem odboru dunajskega parlamenta na kritiko socialističnega poslanca Lagerja, ki je kritiziral koroške razmere, odgovarjal velenemški poslanec dr. Straffner in v obrambi priznal, da je na Koroškem 90.000 Slovencev. Lager je nato objavil v dunajski «Arbeiterzeitung» članek, v katerem pravi, «da se Slovenci na Koroškem povsem upravičeno pritožujejo radi razmer v kulturnem oziru, ker so zapostavljeni in se to zapostavljanje kaže v docela svojevrstnem poučevanju slovensčine na takozvanih dvojezičnih šolah. Radi vporabljanja povsem nezadostnih in zastarelih šolskih knjig nastajajo neznosne razmere. Učitelji, ki poučujejo na dvojezičnih šolah, niso zadostno podkovani.» Mislimo, da tej sodbi nemškega poznavalca koroških prilik ni treba nadaljnjih komentarjev, saj povsem potrjuje naše trditve.

Za razmere na Koroškem je nad vse značilno tudi to, da Schulverein-Südmark prireja med Nemci vsako leto zbirke za nemško šolstvo na meji in v inozemstvu. Nič nimamo proti temu, da se nabira denar za nemško šolstvo na nemškem ozemlju, ali take šole postavlja Schulverein-Südmark tudi na slovenskih koroških tleh in da je prišel cinizem do viška, je preteklo leto koroški deželni šolski svet dovolil tej napadalni družbi pobiranje tudi po vseh šolah na slovenskem koroškem ozemlju. Tako postopanje pač najbolj osvetljuje, koliko je koroškimi vlastodržcem res do resnične kulturne avtonomije.

V tajnikovem poročilu na skupščinah zadnjih let smo se vedno ozirali tudi na nemško manjšino pri nas in primerjali njeno stanje z onim koroških Slovencev, zato bi skoraj ne bilo treba to primerjavo zopet obnavljati. Ker so pa bili baš v zadnjem času v nemškem časopisju objavljeni povsem napačni popisi manjšinskih prilik pri nas, je prav, da ugotovimo naslednje:

Nemška manjšina v Sloveniji ne zavzema skupnega ozemlja, marveč je raztresena, v popolnem nasprotju s koroškimi

Slovinci, ki so avtohtoni element, živeč strnjen med Turami in Karavankami. Nemcev ni bilo naštetih v Sloveniji, ko se je določeval materinski jezik, niti ne 40.000, in še to so večinoma le ostanki nekdanjega «Dranga nach Süden». Ali kljub temu, da ima Slovenija 804 osnovne šole pri 1.056.464 prebivalstva, pride na že omenjenih slabih 40.000 Nemcev 35 šol, v katerih se vrši pouk v nemščini; to se pravi, da pride na 1314 ljudi celokupnega prebivalstva Slovenije 1 osnovna šola, dočim pride že na 1132 Nemcev ena šola z nemškim poukom. V naši neposredni bližini ležeči kočevski otok je v tem pogledu razmeroma še na boljšem, kajti tu pride na vsakih dobrih 500 Kočevarjev 1 šola z nemškim poukom, to iz razloga, ker živi 12.000 Kočevarjev dosti strnjeno. Vpoštevaje nadalje, da poučuje samo na tem otoku 20 nemških učnih moči, vidimo, da je govoričenje nemških poslancev beograjskega parlamenta ne le neresnično, marveč tudi hudobno. Mi želimo samo, da bi se Slovencem na Koroškem godilo tako, kot nemški diaspori pri nas, pa bo spor na celem izravnal.

Kljub težkim prilikam, v katerih živijo koroški Slovenci, pa lahko beležimo razveseljiv pojav. Pri občinskih volitvah, ki so se vršile letos spomladi na Koroškem, so napredovali za 883 glasov in 25 odbornikov in so prejeli 9592 glasov in 256 odbornikov.

Onkraj Snežnika je naša narodna nesreča čezdalje večja. Predolgo bi trajalo, ako bi naštevali vsa posamezna nasilstva in grozodejstva, katerim so bili izpostavljeni naši rojaki tudi v preteklem letu. Gentilijeva šolska reforma je svoje delo dokončala, 490 naših šol je potujčenih. Gentilijev naslednik Fedele je razpršil in upokojil naše učiteljstvo, kolikor ga je še bilo na teh šolah. Pripravlja se še končna in zadnja iztrebitev slovenščine; z letom 1931. bo izgnana slovenščina tudi iz veronauka celo v prvih razredih, v kolikor to še ni izvršeno.

Razpustu naših kulturnih organizacij se je pridružilo sedaj še razpuščanje povsem gospodarskih društev; tako je bila razpuščena Kmetijska družba za Trst in okolico, ki je toliko dobrega storila za gospodarski procvit svojega okoliša. Prišle so na vrsto tudi naše gospodarske zadruge. Najprej so bile primorane istrske zadruge, da zapustijo tržaško Zvezo slovenskih zadrug in se priključijo puljski italijanski zvezi. Nato je prišla na vrsto goriška Zadruga zveza, v kateri sedaj vlada fašistični komisar, in končno še tržaška Zadruga zveza s 170 zadrugami, ki je prešla v fašistično upravo nasilnim potom.

Takozvanemu prostovoljnemu poitalijančevanju priimkov se je pridružilo tudi nasilno službeno poitalijančevanje. Izpodriva se naša govorica iz cerkva in kako daleč gre v tem pogledu fanatizem, pač najbolj osvetljuje dejstvo, da se morajo v reškem seme-

nišču gojenci celo spovedovati, ako so med seboj govorili po naše. Vse se torej še godi v znamenju požiga Narodnega doma, saj pa je tudi podtajnik v rimski vladi poslanec Giunta, požigalec Narodnega doma. Sedaj prihaja na vrsto še časopisje. «Edinost» je ustavljena. Ali v istem času zopet, ko dosega razdejanje kulturnega in gospodarskega življenja svoj višek, se pojavlja spoznanje, da se asimilacija (kakor se na Primorskem imenuje raznarodovanje) ne da doseči v nekaj letih, niti desetletjih, marveč prihaja spoznanje, da se narod ne izpreminja po željah mogotcev. Baš te dni smo čitali v tržaških listih, da bo šele v teku treh do štirih stoletij lahko jugoslovensko ozemlje do Snežnika in Triglava poitalijančeno in dokler se to ne zgodi, da meja ne bo varna. Še celo v tem prerokovanju se Italijani motijo, kajti narodi ne menjujejo svoje osebnosti in individualnosti tudi po stoletjih po željah režima, pa naj je ta še tako krvav in nasilen.

Tajnikovo poročilo je bilo z velikim odobravanjem soglasno sprejeto.

K besedi se je oglasil delegat g. Anton Hren, ki je povdarjal, da naj skuša Družba sv. C. in M. najti v denarnih zbirkah večji razmah s tem, da poišče razne vire, ki bodo dajali večji dotok blagajni. Družba mora predvsem zainteresirati za svoje delo mladino. Treba je gojiti ideale. — G. predsednik je pozdravil njegove nasvete ter pozval govornika, da naj pošlje Družbi konkretne predloge, katere bo vodstvena seja pretresala in potrebno ukrenila.

Nato je sledilo poročilo blagajnika g. dr. Janka Keršnik a, ki se je glasilo:

Blagajnikovo poročilo.

Slavna skupščina! Denarni uspeh leta 1927. ni zadovoljiv. Dohodki so znašali leta 1927. 864.543 Din 53 p, leta 1926. 833.024 Din 53 p, prejeli smo sicer več za 31.519.50 Din; toda ta povišek je nastal le zaradi večjih izrednih prejemkov, redni prejemki pa so se v preteklem letu žal zmanjšali.

Stroškov je bilo leta 1927. 886.363 Din 41 p, leta 1926. 889.901.35 Din, torej v preteklem letu manj za 3.537.94 Din. Izdatki presegajo dohodke za 21.819.88 Din.

Delavnih podružnic je bilo leta 1927. 76, ki so nabrale članarine, podpor in pri veselicah skupaj 128.052.07 Din, leta 1926. pa 73 podružnic 134.074.16 Din. Nazadovali smo v preteklem letu, dasi so delovale 3 podružnice več, za 6.022.09 Din.

Najagilnejša je bila zopet šentpeterska ženska podružnica v Ljubljani, ki je nabrala članarine, daril in pri veselicah 21.245.85 Din, za obrambni sklad 1.850.— Din, za Ivana Vrhovnika sklad 1.375.— Din, skupaj 24.470.85 Din.

Nadalje so prispevali med drugimi: šentpeterska moška v Ljubljani 10.953.— Din, šentjakobsko-trnovska moška v Ljubljani 8.616.14 Din, mestna ženska v Ljubljani 8.604.25 Din, podružnica za Savo, Javornik in Koroško Belo 8.001.45 Din, šentjakobsko-trnovska ženska v Ljubljani 5.094.— Din, Ptuj m. 5.000.— Din, Ptuj ž. 5.000.— Din, Celje ž. 4.526.30 Din, Trbovlje m. 3.814 Din 75 p. — Tudi nekatere manjše podružnice so storile svojo dolžnost.

Vsem delujočim podružnicam izrekamo na tem mestu toplo zahvalo ter jih prosimo, da bi tudi v bodoče krepko podpirale družbeno vodstvo; speče podružnice pa kličemo na delo.

Družbeni nabiralniki so dali Družbi leta 1927. 2.238 Din 25 p, leta 1926. 2.510 Din 40 p, dobili smo v preteklem letu manj 272 Din 15 p.

Za družbene vžigalice smo prejeli leta 1927. 23.810 Din, leta 1926. 22.880 Din, v preteklem letu več 930 Din. Pri pomnim, da je monopolska uprava od 1. januarja t. l. začela prodajati sama vžigalice, zato odpade prispevek od vžigalice že za celo tekoče leto.

Naša sveta dolžnost bodi, da povišamo druge družbene dohodke in da iščemo novih virov.

Razpečavanje družbenega blaga je v preteklem letu nazadovalo. Manj smo prejeli: pri narodnem kolku 343 Din 82 p, pri razglednicah 1.302 Din 25 p, pri računskih listkih 462 Din 05 p.

Koldar je prinesel Družbi leta 1927. 34.870 Din 90 p, leta 1926. 28.751 Din 55 p, napredovali smo pa 6,119 Din 35 p, to pa zato, ker so nekatere podružnice same uspešno razpečavale koledar.

Pomemben uspeh je bil v preteklem letu pri izrednih dohodkih. — Prejeli smo za Ivana Vrhovnika sklad 9.334.— Din, za Andreja Senekoviča sklad 5.573.— Din, volil 33.900 Din 40 p. Brez teh izrednih prispevkov bi bili pri skupnih družabnih dohodkih leta 1927. proti onim leta 1926. občutno nazadovali, kakor smo navedli že uvodoma.

Glede družbenih izdatkov pripomnimo: Za osnovne šole in otroške vrtce se je izdalo leta 1927. 623.237.— Din, a leta 1926. 526.029.— Din. Izdali smo v preteklem letu več za 97.208.— Din. Ti višji stroški so bili neobhodno potrebni; izdani so bili za glavni namen Družbe.

Podpore obmejnim šolam za učila, šolske in mladinske knjige ter razne šolske potrebščine so znašale leta 1927. 46.416 Din 30 p, a leta 1926. 53.291 Din 15 p; izdali smo v preteklem letu v to svrhu manj 6.874 Din 85 p. Družbeno vodstvo je štedilo s krvavečim srcem, ker ni moglo in smelo zadostiti vsem nujnim potrebam; kajti družbeno premoženje je treba vzdržati, vsaj kolikor moči, neokrnjeno.

Čista imovina je znašala koncem leta 1927. 1,278.611 Din 34 p, koncem leta 1926. 1,298.418 Din 08 p, v preteklem letu se je torej zmanjšala za 19.806. Din 74 p.

Stanje pokojninskega sklada je bilo dne 31. decembra leta 1927. 234.656 Din 84 p, dne 31. decembra leta 1926. 220.527 Din 20 p; pokojninski sklad se je v preteklem letu pomnožil za 14.129 Din 64 p. Celokupno premoženje, t. j. čista imovina in pokojninski sklad skupno znaša dne 31. decembra 1927. 1,513.268 Din 18 p in se je zmanjšalo v minulem letu za 5.677 Din 10 p.

Iz citiranih števil je razvidno, da smo v preteklem letu nazadovali pri družbenih rednih prejemkih, dasi je v slednjih še zapopaden zvišani dohodek pri družbenih vžigalicah, ki je od početka tekočega leta Družbi stalno odvzet.

Povdariti pa moram z zadoščenjem, da se zavedajo neuspeha preteklega leta mnoge podružnice, ki so začele v tekočem letu z živahnejšim delovanjem. Razpečava se več razglednic, nabiralniki delujejo uspešneje, darovi se javljajo v večjem številu. Z najtoplejším priznanjem spajamo enako prošnjo za nadaljno uspešno delo in podporo.

Slavna skupščina! Na braniku zoper našega sovraga stoji še vedno naša družba, naše edino slovensko obrambno šolsko društvo v državi. Oklenimo se naše družbe odločno, podpirajmo jo izdatno po svojih najboljših močeh, dokler krvave odprte rane našega narodnega telesa.

Poročilo se je vzelo odobruje na znanje.

Poročilo nadzorstva.

V imenu nadzorstva je poročal g. dr. Vladimir Ravnihar in predlagal, da naj skupščina podeli blagajniku in vsemu vodstvu absolutorij. Predlog je bil soglasno z odobravanjem sprejet.

Volitve.

Pri volitvah odbornikov, ki so se vršile z vzklikom, so bili zopet izvoljeni izstopivši člani, i. s. v vodstvo gg.: dr. Ernest Dereani, ing. Janko Mačkovšek, Ivan Prekoršek in dr. Fran Vodopivec. V nadzorstvo gg.: Matko Kante, dr. Vladimir Ravnihar, Matija Rode, Albert Sič in Alojzij Virbnik. V razsodništvo gg.: Matija Marinček, dr. Karel Koderman, Fran Pahernik, dr. Fran Tekavčič, dr. Janko Žirovnik.

Odobril se je proračun za l. 1929.

Soglasno je bila sprejeta izprememba pravil, po kateri je potrebna za razpust društva štiripetinska večina.

Slučajnosti.

G. predsednik je prečital došle brzojavke: Jugoslovske Matice, C. M. podružnice v Laškem, podružnice v Ko-

njicah, ž. podružnice v Mariboru in ge. Line Koprivškove iz Maribora.

Darovi.

Družba je prejela o veliki skupščini naslednje darove: Ljublančan 20 dolarjev, neimenovana 200 Din, neimenovana 50 Din, ga. J. Šentjurčeva za žensko podružnico Trbovlje 320 Din in g. Iv. Vrhovnik, ker se ni udeležil skupščine, 100 Din.

G. predsednik se je po sklepu skupščine vsem vdeležencem kar najiskrenejše zahvalil, posebno pa obema novorojenkama C. M. podružnicama za ves trud in delo, ki sta ga imeli, da se je mogla velika skupščina tako odlično vršiti.

Po končanem sporedu je bil v Sokolskem domu skupen obed, ki ga je oskrbel damski odbor novomeške podružnice. Po obedu se je vršila intimna družabna prireditev z godbo in petjem, ki je trajala do odhoda večernega vlaka v Ljubljano. Iz ust vseh udeležencev je bila čuti le pohvala in zadovoljnost. Pri obedu je bila izgovorjena marsikatera navduševalna beseda.

Zahvala.

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani se o priliki završitve nad vse pričakovanje lepo uspele velike skupščine v Novem mestu, kar najiskrenejše zahvaljuje C. M. podružnicama, moški in ženski, za ves trud ter plemenito požrtvovalnost, ki sta jo skazali za to slavje. Posebno se zahvaljujemo g. profesorju Josipu Germu za pozdravni govor na kolodvoru, županu g. dr. Josipu Režeku za govor pred mestno hišo, g. dr. Ivanu Vasiču za pozdrav v imenu Sokolskega saveza, Sokolom za sprejem in vdeležbo, g. Viktor Pirnatu na pozdravu za sresko učiteljsko društvo, gg. učiteljem in mladini za lepo petje, g. ravnatelju Ivanu Maslju za prepustitev šolskih prostorov v zborovalne namene, častitim damam za veliko požrtvovalnost in skrb za skupno kosilo, pevskemu društvu za lepo petje, mestni godbi za prijazno naklonenost in marljivo sodelovanje, p. t. meščanom za okrašenje hiš z zastavami, ki so izborno dvignile slavnostni dan, in naposled prav vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli, da se je letošnja velika skupščina tako sijajno izvršila. Iskrena hvala vsem!

**Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda
v Ljubljani.**

Bilanca

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani za leto 1927.

Prejemki.

Blagajniški ostanek dne 31. grudnia 1926. l. . . . 42.487 Din 73 p

Dohodki leta 1927.

1. Podružnice i. s. članarine, pokroviteljnine, darovi, veselice i. t. d.	128.052	Din	07	p
2. Podpore občin, denarnih zavodov	661	"	—	"
3. Razni darovi	203.029	"	36	"
4. Družbeni nabiralniki	2.238	"	25	"
5. Zbirke časnikov	900	"	—	"
6. Družbene vžigalice	23.810	"	—	"
7. Družbena kava.	500	"	—	"
8. Družbeni cilindri za sve- tilke	2.000	"	—	"
9. Družbeni čaj.	1.000	"	—	"
10. Narodni kolek	889	"	20	"
11. Družbene razglednice	12.058	"	80	"
12. Družbeni rač. listki.	1.070	"	50	"
13. Družbene knjige.	168	"	75	"
14. Družbeni koledar.	34 870	"	90	"
15. Obresti od nalož. denarja	33.702	"	86	"
16. Družbena posestva	25.503	"	84	"
17. Družb. koledarček „Kra- ljevič Marko“	5.427	"	50	"
18. Obrambni sklad	3.800	"	—	"
19. Ivana Vrhovnika sklad	9.334	"	—	"
20. Andr. Senekoviča sklad	5.573	"	—	"
21. Dr. Ivana Tavčarja sklad	1.000	"	—	"
22. Vinjeni predujmi	2.032	"	50	"

Odnos . . . . 497.622 Din 53 p

Odnos . . . . 42.487 Din 73 p

	Prenos . . .	42.487	Din 73 p
	Prenos . . .	497.622	Din 53 p
23.	Vrnjena posojila	2.000	„ — „
24.	Volila	33.900	„ 40 „
25.	Razni prejemki	331.020	„ 60 „
	Dohodki znašajo torej leta 1927 skupaj . .	864.543	„ 53 „
	Prehodni prejemki	20.716	„ 33 „
	Dvignjeni zneski i. s.		
	a) iz družbene glavnice	54.250	Din 40 p
	b) iz Karol Kotnikovega sklada	10	„ — „
	c) iz pokojn. sklada	12.000	„ — „
		66.260	„ 40 „
	Skupaj . . .	994.007	Din 99 p

Izdatki.

1.	Za ljudske šole in otroške vrtce	623.237	Din — p
2.	Družbenā posestva	24.319	„ 04 „
3.	Manjšinski inštitut	14.200	„ — „
4.	Podpore raznim šolam za šolske in mladinske knjige, učila itd.	46.416	„ 30 „
5.	Povrnjena posojila	1.291	„ 80 „
6.	Obresti od posojil	8.939	„ 20 „
7.	Družbeni koledar	30.964	„ — „
8.	Družbene razglednice	18.195	„ — „
9.	Predujemi	2.000	„ — „
10.	Pokojninski sklad i. s.		
	a) Prispevek družbe	12.000	Din — p
	b) Izplačana pokojnina	12.000	„ — „
		24.000	„ — „
11.	Družbena pisarna i. s.		
	a) Plače uradnikom	33.600	Din — p
	b) Plača strežnici, najem- nina, kurjava in raz- svetljava	4.227	„ 50 „
	c) Potni stroški raznim funkcionarjem	5.028	„ — „
	Odnos	42.855	Din 50 p
	Odnos	793.562	Din 34 p

	Prenos . . .	793.562	Din 34 p
	Prenos . . .	42.855	Din 50 p
c) Tiskovine, poštnina			
in drugo	<u>3.024 „ 50 „</u>	45.880	„ — „
12. Koledarček „Kraljevič Marko“		27.255	„ — „
13. Razni stroški		<u>19.666</u>	<u>„ 07 „</u>
Lzdatki znašajo torej leta 1927 skupaj		886.363	Din 41 p
Prehodni stroški		20.716	„ 33 „
Plodonosno naloženi zneski i. s.			
a) na glavnico	37.500	Din 40 p	
b) na obrambni sklad	3.800	„ — „	
c) na Ivana Vrhovnika			
sklad	9.334	„ — „	
d) dr. Ivana Tavčarja			
sklad	1.000	„ — „	
d) na Andr. Senekovičev			
sklad	<u>5.573</u>	<u>„ — „</u>	57.207 „ 40 „
Blagajniški ostanek dne 31. grudna 1927 leta		29.720	„ 85 „
Skupaj		994.007	Din 99 p

Račun družbene glavnice.

Stanje dne 31. grudna 1926. l.	123.498	Din 07 p
Prirastek leta 1927	<u>40.844</u>	<u>„ 65 „</u>
Skupaj	164.342	Din 72 p
Odpadek leta 1927	<u>54.250</u>	<u>„ 40 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	110.092	Din 32 p

Račun pokojninskega sklada.

Stanje dne 31. grudna 1926. l.	220.527	Din 20 p
Prirastek leta 1927	<u>26.129</u>	<u>„ 64 „</u>
Skupaj	246.656	Din 84 p
Odpadek leta 1927	<u>12.000</u>	<u>„ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	234.656	Din 84 p

Račun obrambnega sklada.

Stanje dne 31. grudna 1926. l.	153 742 Din 65 p
Prirastek leta 1927	<u>11.347 „ 63 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	165 090 Din 28 p

Račun dr. Ivana Tavčarja sklada.

Stanje dne 31. grudna 1926. l.	63.308 Din 69 p
Prirastek leta 1927	<u>5.451 „ 54 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	68.760 Din 23 p

Zapuščinski sklad Karola Kotnika.

Stanje dne 31. grudna 1926. l.	20 Din — p
Odpadek leta 1927	<u>10 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	10 Din — p

Zapuščinski sklad Viljema Polaka.

Stanje dne 31. grudna 1926. l.	50.615 Din 91 p
Prirastek leta 1927	<u>— „ 33 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	50.616 Din 24 p

Zapuščinski sklad dr. Josipa Georga.

Stanje dne 31. grudna 1926. l.	264.111 Din 94 p
Prirastek, oziroma odpadek leta 1927	<u>— „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	264.111 Din 94 p

Račun Ivana Vrhovnika sklada.

Stanje dne 31. grudna 1926 l.	37.580 Din — p
Prirastek leta 1927	<u>12.190 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	49.770 Din — p

Račun Andreja Senekoviča sklada.

Stanje dne 31. grudna 1926 l.	5 144 Din 65 p
Prirastek leta 1927	<u>5.938 „ 20 „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927 l.	11.082 D n 85 p

Račun brezobrestnega posojila.

Stanje dne 31. grudna 1926. l.	21.150 Din — p
Odpadek leta 1927	<u>2.000 „ — „</u>
Stanje dne 31. grudna 1927. l.	19.150 Din — p

Družbeno blago:

Kolinska tovarna, kavine primesi.
Fr. Kollmann, cilindri za svetilke.
Tvrška Perdan, čaj.

V družbeni pisarni (Narodni dom v Ljubljani) se dobivajo:

razglednice (1 Din) — **kolki** (po 10 in 25 p), **računski listki** (po 25 p), knjižici »**Slava Podlimbarskemu!**« (po 3 Din) in »**Kraljevič Marko**« l. 1929 (po 6 Din).

Priporočajte in kupujte!

Družbena imovina

dne 31. grudna 1927. l.

A. Aktivna imovina.

I. Posestva.

a) Posestvo v Trstu . . .	300.000	Din	—	p
b) Posestvo v Velikovcu .	25.000	„	—	„
c) Posestvo v Velikovcu .	5.000	„	—	„
č) Posestvo na Savi . . .	50.000	„	—	„
d) Posestvo v Studencih .	30.000	„	—	„
e) Posestvo pri Sv. Mariji Magdalení v Trstu . . .	10.000	„	—	„
f) Posestvo v Škednju, Trst	10.000	„	—	„
g) Posestvo v Rožnem dolu pri Črnomlju	2.500	„	—	„
h) Posestvo v Ljubljani . .	200.000	„	—	„
i) Posestvo v Ljubljani . .	200	„	—	„
j) Posestvo v Ljubljani . .	30.000	„	—	„
	<u>Skupaj . . .</u>	662.700	Din	— p
II. Šolski inventar in učila	2.080	„	—	„
III. Inventar družbene pisarne	66	„	80	„
IV. Zaloga družbenih knjig	86	„	20	„
V. Terjatve (gotove)	21.081	„	30	„
VI. Brezobrestna posojila	19.150	„	—	„
VII. Družbena glavnica.				
a) Vložna knjiž. posojilnice v Mariboru, št. 2386 pr.	50	Din	—	p
b) Vložna knjiž. posojilnice v Mariboru, št. 10.492 pr.	25	„	—	„
c) Delnica ljubljanske kred. banke, št. 1422 pr. . .	150	„	—	„
č) Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski . . .	5.232	„	50	„
	<u>Odnos . . .</u>	5.457	Din	50 p
	<u>Odnos . . .</u>	705.164	Din	30 p

	Prenos . . .	705.164 Din 30 p
	Prenos . . .	5.457 Din 50 p
d)	Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski . . .	6.250 „ — „
e)	Zadružna knjižica posojilnice in hranilnice v Trstu, št. 6022 pr. . . .	15 „ — „
f)	Vložna knjižica Kmetijske posojilnice v Ljubljani, št. 30 890 pr.	17.869 „ 82 „
g)	Vlož. knjižica posojilnice v Mariboru, št. 18.817 pr.	61 250 „ — „
h)	5% obveznica avstrijske republike, ddt. Wien 15. 7. 1926 serija 1216 št. 0.003 pr 100 funtov angleških po kurzu . .	19.25 „ — „
i)	3 kom. ogrskih Josziv srečk à 4 K	— „ — „
j)	VI. avstr. vojno posojilo	— „ — „
k)	2 kom. 4½ % zastavnih listin občinske hranilnice v Gradcu à 10.000 K — skupaj 20.000 Ka . . .	— „ — „
	<u>Skupaj . . .</u>	<u>110.092 „ 32 „</u>

VIII. Pokojninski sklad.

a)	Vink. 4 ⁰ / ₀ avstr. kronska renta pr.	5.425 Din — p
b)	Vink. 4·2 ⁰ / ₀ avstr. srebrna renta pr.	11.250 „ — „
c)	Vink. 4·2 ⁰ / ₀ avstr. papirna renta pr.	2.000 „ — „
d)	Vložna knjižica Kmetijske posojilnice v Ljubljani, šte. 19.842 pr.	<u>215.981 „ 84 „</u>
	Odnos . . .	234.656 Din 84 p
	<u>Odnos . . .</u>	<u>815.256 Din 62 p</u>

	Prenos . . .	815.256 Din 62 p
	Prenos . . .	234.656 Din 84 p
d) Vink. III. avstr. vojno posojilo za 20.000 K . .	— „ — „	
e) Vink. IV. avstr. vojno posojilo za 5.000 K . .	— „ — „	
f) Vink. V. avstr. vojno posojilo za 4.000 K . .	— „ — „	
	<u>Skupaj . . .</u>	234.656 „ 84 „

IX. Ciril-Methodov obrambni sklad.

a) Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani št. 120 pr.	116.267 Din 85 p	
b) Vložna knjižica Ljudske posoj. v Gorici št. 4105 pr.	500 „ — „	
c) Vlož. knjižica posojilnice v Celju št. 16.098 pr. .	350 „ — „	
d) Vlož. knjižica Jadransko- Podunavske banke, po- podruž. v Kranju, št. 1710	150 „ — „	
e) Vlož. knjižica posojilnice v Mariboru št. 10579 pr.	250 „ — „	
f) Vložna knjižica zadruge Lastni dom, Celje, št. 859 pr.	250 „ — „	
g) 70/o državno posojilo . .	5.600 „ — „	
g) Intab. terjatev pri Mestni občini ljubljanski . . .	41.722 „ 43 „	
	<u>Skupaj . . .</u>	165.090 „ 28 „

X. Zapuščinski sklad Viljema Polaka.

a) Vložna knjiž. ljubljanske mestne hran. št. 958 pr.	26.500 Din — p	
b) Vložna knjižica posojilnice v Radovljici, št. 6221 pr.	2.125 „ 74 „	
c) Vložna knjižica Kmetске pos. v Ljubljani št. 9146 pr.	2.273 „ 50 „	
	<u>Odnos . . .</u>	30.899 Din 24 p
	<u>Odnos . . .</u>	1,215.003 Din 74 p

Prenos . . . 1,215.003 Din 74 p

Prenos . . . 30.899 Din 24 p

c) Vlož. knjižica Kmet. pos. v Ljubljani št. 35.217 pr.	11.854	„	—	„
d) 1 kom. 4 1/2 0/0 obveznice bosensko-herceg. železn. posojila (izžrebana) v no- minalni vrednosti	500	„	—	„
e) 1 turška srečka št. 385.276 pr. 100 frankov po prvotni kronski vrednosti 382 K	95	„	50	„
f) Intab. terjatev pri mestni občini ljubljanski	7.267	„	50	„
g) 2 zadolžnici priv. avstr. zavoda za zemljiški kredit à 200 K nom. vrednosti, skupaj 400 K	—	„	—	„
h) 2 zadolžnici posojila za regulovanje Tise à 200 K nom. vrednosti, skupaj 400 K	—	„	—	„
i) 1/3 vrednosti od 2 kre- ditnih srečk v nom. vred- nosti 400 K — 133·33	—	„	—	„
	<hr/>			
	Skupaj . . .	50.616	„	24 „

XI. Zapuščinski sklad Karola Kotnika.

a) 1 kom. srečk ljublj. mesta a 10 Din nom. vrednosti	10	Din	—	p
b) 1 bilet Il. ruskega notr. posojila iz leta 1866, pr. 100 rublj.	—	„	—	„
	<hr/>			
	Skupaj . . .	10	„	— „

XII. Dr. Ivana Tavčarja sklad.

Vložna knjižica Kmetске posojilnice v Ljubljani, št. 539 pr.	68.760	„	27	„
	<hr/>			
Odnos . . .	1 334.390	Din	25	p

Prenos . . . 1,334.390 Din 25 p

XIII. Zapuščinski sklad dr. Josipa Georga.

a) 144 kom. delnic Ljublj. kreditne banke po 150 Din v nom. vrednosti skupaj	21.600	Din	—	p
b) Vložna knjižica Kmetijske posojilnice v Ljubljani št. 28.625	202.561	„	74	„
c) Vlož. knjižica posojilnice v Celju, št. 20.621 pr.	35.000	„	—	„
d) Terjatev do M. Č.	2.175	„	—	„
d) Dragocenosti v vrednosti	2.775	„	—	„
Skupaj	264.111	„	74	„

XIV. Ivana Vrhovnika sklad.

Vlož. knjižica Ljubljanske kreditne banke, št. 714 . . . . . 49.770 „ — „

XV. Andreja Senekoviča sklad.

Vlož. knjižica Kmetijske posojilnice v Ljubljani, št. 35.251 pr. . . . . 11.082 Din 85 p

XVI. Blagajniški ostanek . . . . . 29.720 „ 85 „

Skupaj . . . 1,689.075 Din 69 p

Pogled na družbeno bilanco
nas priganja
k marljivejšemu delovanju za
Družbo sv. C. in M.

B. Pasivna imovina.

1. Posojila in dolgovi pri denarnih zavodih . . .	173.522	Din 54 p
2. Razni neporavnani računi	2.284	„ 97 „
3. Pokojninski sklad	234.656	„ 84 „
Skupaj	410.464	Din 35 p

C.

Ako od aktivne imovine	1,689.075	Din 69 p
odštejemo pasivno imovino	410.464	„ 35 „
dobimo čisto imovino dne 31. grudna 1927. l.	1,278.611	Din 34 p
Ako primerjamo čisto imovino z dne 31. grudna 1926. l.	1,298.418	„ 08 „
s čisto imovino z dne 31. grudna 1927. l. . .	1,278.611	„ 34 „
vidimo, da se je čista imovina v letu 1927 zmanjšala za	19.806	Din 74 p

Družba je imela dne 31. grudna 1926.

a) lastne imovine . . . . . 1,298.418 Din 08 p

b) imovine za pokojninski
sklad . . . . . 220.527 „ 20 „

Skupaj . . . . . 1,518.945 Din 28 p

Dne 31. grudna 1927.

a) lastne imovine . . . . . 1,278.611 Din 34 p

b) imovine za pokojninski
sklad . . . . . 234.656 „ 84 „

Skupaj . . . . . 1,513.268 „ 18 „

Skupna imovina (t. j. lastna imovina

in imovina za pokojninski sklad)

se je zmanjšala v letu 1927 za . . . . . **5.677 Din 10 p**

Vodstvo:

Aleksander Hudovernik l. r.,
predsednik.

Dr. Janko Kersnlk l. r.,
blagajnik.

Za nadzorstvo:

Dr. Vladimir Ravnihar l. r.

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani

pokrovitelji:

A.

ki so izza dne 31. okt. 1927. do 30. sept. 1928. po § 4. družb. pravil plačali po 100 Din.

1029. Dr. Milan Vidmar, univ. prof., Ljubljana; 1030. Fran Bar, trgovec, Ljubljana; 1031. Leopold Zupančič, pos., Ljubljana; 1032. Ivan Ušlakar, notar, Sevnica; 1033. Dr. Ciril Ažman, prof., Novo mesto; 1034. Josip Matko, trg. in pos., Gotna vas; 1035. Alojzij Reitz, zlatinar in pos., Novo mesto; 1036. Povh & Medic, tovarna perila, Novo mesto; 1037. Dr. Vladimir Foerster, viš. sod. svetnik, Novo mesto; 1038. Andrej Agnitsch, klepar in pos., Novo mesto; 1039. Josip Pavčič, trg., Novo mesto; 1040. Alojzij Drenik, pos. in gost., Bršljin; 1041. Julij Kobe, trg. in pos., Novo mesto; 1042. Ferdo Miholič, kroj. mojster in pos., Novo mesto; 1043. Josip Klemenčič, tovarnar peči in pos., Novo mesto; 1044 — 1063. Ivan Arh, sekc. šef v p.; Praga; 1064 Dr. Rado Kušej, vseučil. profesor, Ljubljana; 1065. Josipina Blumaer, Ljubljana.

B.

ki so plačali izza dne 31. okt. 1927. do 30. sept. 1928. za Ciril Metodov obrambni sklad po 100 Din.

2375. Josip Potočnik, sod. ofic. v p., Ljubljana; 2376 — 2385. Moška šentpeterska C. M. podružnica v Ljubljani, v proslavo 70letnice predsednika g. Viktorja Rohrmana; 2386. — 2387. Stanislav in Bogomila Volarič, Beograd; 2388 — 2407. Moška šentpeterska C. M. podružnica v Ljubljani in postajno osebje glavnega kolodvora v Ljubljani o godu postajenačelnika, viš. ravnatelja g. Avgusta Ludvika; 2408. Josip Potočnik, sod. ofic. v p., Ljubljana.

Doneski podružnic leta 1927.

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokroviteljnine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabirainiki		Obrambni sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
1.	Ljubljana: šentpeterska ženska .	21.245	85	—	—	1.850	—	1.375	—	—	—	24.470	85
2.	Ljubljana: šentpeterska moška .	6.703	—	—	—	1.650	—	2.600	—	—	—	10.953	—
3.	Ljubljana: šentjakob.-trnovska m.	6.902	24	1.248	90	—	—	465	—	—	—	8.616	14
4.	Ljubljana: mestna ž.	4.894	25	—	—	—	—	3.710	—	—	—	8.604	25
5.	Sava, Javornik in Koroška Bela	8.001	45	—	—	—	—	—	—	—	—	8.001	45
6.	Ljubljana: šentjakob.-trnovska ž.	4.624	—	—	—	—	—	470	—	—	—	5.094	—
7.	Ptuj: m.	5.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.000	—
8.	Ptuj: ž.	5.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.000	—
9.	Celje: ž.	4.526	30	—	—	—	—	—	—	1.500	—	4.526	30
10.	Trbovlje in okolica, m.	2.314	75	—	—	—	—	—	—	—	—	3.814	75
11.	Grobelno: za Slivnico in Št. Vid	3.055	—	—	27	—	—	—	—	2.859	50	3.082	—
12.	Rogaški okraj	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	2.959	50
13.	Maribor: m.	2.780	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.780	—
14.	Maribor in okolica ž.	2.653	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.653	—
15.	Novo mesto: ž.	2.636	50	—	—	—	—	—	—	—	—	2.636	50
16.	Celje: m.	1.926	90	—	—	—	—	—	—	—	—	1.926	90
17.	Konjice	1.900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.900	—
18.	Ribnica na Pohorju	1.668	25	—	75	—	—	—	—	100	—	1.841	—
		85.831	49	1.348	65	3.500	—	8.720	—	4.459	59	103.859	64
		<i>Odnos . . . . .</i>											

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina, pokroviteljnine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabiralniki		Obrambni sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
	<i>Prenos . . .</i>	85.831	49	1.348	65	3.500	—	8.720	—	4.459	50	103.859	64
19.	Ljubljana: Šiška, ž.	1.779	39	58	—	—	—	—	—	—	—	1.837	39
20.	Ljubljana: I. ljublj. m.	1.530	—	—	—	—	—	285	—	—	—	1.815	—
21.	Kamnica pri Mariboru	1.754	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.754	—
22.	Trbovlje in okolica: ž.	1.680	30	—	—	—	—	—	—	—	—	1.680	30
23.	Gornji grad: m. in ž.	1.600	45	—	—	—	—	—	—	—	—	1.600	45
24.	Kostanjevica	1.514	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.514	—
25.	Kranj: ž.	1.511	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.511	—
26.	Slovenjgradec in okolica: m.	1.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.500	—
27.	Ljubljana: Šiška, m.	1.429	39	24	30	—	—	—	—	—	—	1.453	69
28.	Ruše in okolica	1.400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.400	—
29.	Brežice	1.393	50	—	—	—	—	—	—	—	—	1.393	50
30.	Novo mesto: m.	1.325	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.325	—
31.	Trebnje in okolica	855	50	376	50	—	—	—	—	300	—	1.232	—
32.	Litija in Smartno	735	—	—	—	—	—	129	—	—	—	1.164	—
33.	Jesenice: m. in ž.	1.188	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.188	—
34.	Št. Pavel pri Preboldu, ž.	674	—	—	—	—	—	—	—	460	—	1.134	—
35.	Stari trg in Lož	1.123	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.123	—
36.	Cerknica	1.119	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.119	—
37.	Ribnica (Dol.): ž.	1.002	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.002	—
38.	Ormoški okraj: m.	1.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.000	—
	<i>Odnos . . . . .</i>	111.945	02	1.807	45	3.500	—	9.134	—	5.219	50	131.605	97

Št.	Ime podružnice	Članarina, pokroviteljnine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabiralniki		Obrambni sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
	<i>Prenos</i>	111.945	02	1.807	45	3.50	—	9.134	—	5.219	50	131.605	97
39.	Laško in okolica	950	—	—	—	—	—	—	—	—	—	950	—
40.	Krško: m	946	—	—	—	—	—	—	—	—	—	946	—
41.	Vrhnika	915	—	—	—	—	—	—	—	—	—	915	—
42.	Slovenska Bistrica	888	45	—	—	—	—	—	—	—	—	888	45
43.	Velike Lašče	878	50	—	—	—	—	—	—	—	—	878	50
44.	Radeče in okolica	800	60	—	—	—	—	—	—	—	—	800	60
45.	Dol pri Hrastniku	678	50	—	—	—	—	—	—	—	—	678	50
46.	Krško in okolica, ž.	621	50	—	—	—	—	—	—	—	—	621	50
47.	Fam in okolica	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—
48.	Kamnik in okolica: m.	600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—
49.	Kapla	591	50	—	—	—	—	—	—	—	—	591	50
50.	Hrastnik in okolica: ž.	509	—	—	—	—	—	—	—	53	50	562	50
51.	Bled	550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	550	—
52.	Slovenjgradec: ž.	518	—	—	—	—	—	—	—	—	—	518	—
53.	Vransko	500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—
54.	Tržič in okolica	495	—	—	—	—	—	—	—	—	—	495	—
55.	Železniki	467	—	—	—	—	—	—	—	—	—	467	—
56.	Črnomelj: ž.	440	—	—	—	—	—	—	—	—	—	440	—
57.	Sv. Lenart v Slov. goricah	270	—	150	—	—	—	—	—	—	—	420	—
58.	Unec	400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400	—
	<i>Odnos</i>	124.564	07	1.957	45	3.500	—	9.134	—	5.273	—	144.428	52

Tek. št.	Ime podružnice	Članarina; pokroviteljnine, darovi, veselice, i. t. d.		Nabiralniki		Obrambni sklad		Ivana Vrhovnika sklad		Andreja Senekoviča sklad		Skupaj	
		Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
	<i>Prenos . . .</i>	124.564	07	1.957	45	3.500	—	9.134	—	5.273	—	144.428	52
59.	Sevnica	360	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360	—
60.	Brdo	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	—
61.	Hrastnik m.	300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	—
62.	Slatina Radenci	295	25	—	—	—	—	—	—	—	—	295	25
63.	Mokronog	270	—	—	—	—	—	—	—	—	—	270	—
64.	Ribnica (Dol.) m.	251	—	—	—	—	—	—	—	—	—	251	—
65.	Dravjska za Poljane, Studenice in Makele	250	—	—	—	—	—	—	—	—	—	250	—
66.	Crnomej: m.	200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—
67.	Hoče, Slivnica in okolica	167	50	—	—	—	—	—	—	—	—	167	50
68.	Sv. Duh na Ostrem vihu	165	—	—	—	—	—	—	—	—	—	165	—
69.	Št. Rupert (Dol)	160	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160	—
70.	Kamnik: ž.	158	25	—	—	—	—	—	—	—	—	158	25
71.	Sv. Jurij ob j. žel.	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—
72.	Ormoški okraj: ž.	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—
73.	Kočevje in okolica	110	—	—	15	50	—	—	—	—	—	125	50
74.	Šoštanj in okolica	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—
75.	Sv. Barbara pri Mariboru	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	70	—
76.	Sv. Kungota ob Pesnici	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31	—
	Skupaj	128.052	07	1.972	95	3.500	—	9.134	—	5.273	—	147.932	02

Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani:

A. Vodstvo.

po volitvi na 39. veliki skupščini v Novem mestu
dne 16. septembra 1928.

1. Predsednik: Aleksander Hudovernik, predsednik notarski zbornici, častni član Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, izvoljen 1926.
  2. Dr. Ernest Dereani, zdravnik v Ljubljani, 1928.
  3. Fran Jamšek, šolski upravitelj na Bregu pri Ptujju, 1926.
  4. Blagajnik: dr. Janko Kersnik, ravn. Kmetijski posojilnici za ljubljansko okolico v Ljubljani, 1927.
  5. Dr. Rado Kušej, vseučiliški profesor v Ljubljani, 1927.
  6. Avgust Ludvik, višji nadzornik in postajenačelnik glavnega kolodvora v Ljubljani, 1926.
  7. Tajnik: ing. Janko Mačkovšek, mestni gradbeni nadsvetnik v Ljubljani, 1928.
  8. Ana Podkrajškova, zasebnica v Ljubljani, 1927.
  9. Ivan Prekoršek, upravitelj drž. bolnice v Celju, 1928.
  10. Viktor Rohrmann, veletrgovec v Ljubljani, 1926.
  11. Namestnica predsednikova: Franja dr. Tavčarjeva, dvorna dama v Ljubljani, 1927.
  12. Dr. Fran Vodopivec, veliki župan v Ljubljani, 1928.
- Ožji odbor: Načelnik Hudovernik, Janko Mačkovšek, Viktor Rohrmann, dr. Janko Kersnik, Franja dr. Tavčarjeva in dr. Rado Kušej.

B. Nadzorništvo.

1. Mate Kante, okr. šolski nadzornik v pok. v Ljubljani.
2. Dr. Vladimir Ravnihar, odvetnik v Ljubljani.
3. Matija Rode, kontrolor Mestne hranilnice v Ljubljani.
4. Albert Sič, prof. v p. v Ljubljani.
5. Alojzij Virbnik, gimn. prof. v p. v Ljubljani.

C. Razsodništvo.

1. Mat. Marinček, notar v Novem mestu.
2. Dr. Karel Koderman, odvetnik v Mariboru.
3. Fran Pahernik, veleposestnik v Vuhredu.
4. Fran Tekavčič, odvetnik v Ljubljani.
5. Dr. Janko Žirovnik, odvetnik v Ljubljani.

Č. Pisarna.

Vodja: Aleksander Hudovernik.

Uradniki: Knjigovodja: Emanuel Josin.

Pisarniški tajnik: Fran Skulj.

Pisarica: Franja Benedikova.

Ljubljana, Narodni dom: uradne ure ob delavnikih
od 3.—6. popoldne.

Slovenke! Slovenci!

Pred desetimi leti je klical pokojni dr. Ivan Tavčar skupščinarjem Družbe sv. Cirila in Metoda: Ne mislite, da bo delo končano z vojno, nasprotno, po vojni bo treba še bolj intenzivnega dela in pri tem naj pomaga edinost in navdušenje. Isti opomin je ponovil na skupščini leta 1919.: Kakor danes stvari stoje, mora Družba sv. C. in M. ne samo še obstati, temveč delati mora s podvojeno močjo, okrepiti se mora še bolj, kajti delo, ki jo še čaka, je ogromno in neodložljivo, zato kličem: Na delo za Družbo sv. Cirila in Metoda! — Vojna, ki je ovirala Družbo v njenem delovanju, je bila končana. Ob mnogih spečih podružnicah in prazni blagajni je jela prodajati svoja posestva, da je mogla zadostovati svojemu vzvišenemu smotru. Polagoma so vtihnili glasovi, da je nepotrebna, prihajali so darovi, dramile se podružnice. Na družbena vrata je trkalo ogromno, neodložljivo delo, ki ga ji je napovedal njen podpredsednik dr. Ivan Tavčar — delo ob naših mejah, ki jih je treba vtrditi; tamkaj mora vzrasti nov rod, vnet za Jugoslavijo; obmejne šole, prejšnje potujčevalnice, treba preleviti v narodne trdnjave, oskrbeti jim učila, knjižnice, razne šolske potrebščine, kar so prej dobivale od Schulverein-Südmarke in od Madžarjev. V take namene je Družba sv. C. in M. v preteklem deset-

letju radodarno odpirala svojo blagajno. Kolikor je mogla in smela, je storila tudi za rešitev slovenske mladine v odtrganih pokrajinah, tam, kjer so se pred vojno lepo razvijali njeni zavodi. O svojem delu je dajala na vsakoletnih skupščinah natančen račun. Za reševanje slovenske dece je skušala navdušiti rojake, ki naj bi se zopet združevali v podružnicah in dovajali glavni družbi sredstva za intenzivno delo. Zato je pošiljala križem domovine svojega odposlanca, ki je dajal potrebna pojasnila.

Ob desetletnici naše svobode moramo žal priznati, da se nahaja velik del našega naroda v nikdar poprej sluteni pogibli: Ne odtegnimo mu rešilne roke! Sedanji jubilej proslavimo najlepše, ako se odzovemo pozivu našega velikega dr. Ivana Tavčarja: **Na delo, na intenzivno delo za Družbo sv. Cirila in Metoda!**

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani,
dne 7. oktobra 1928.

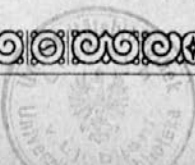

25 letnico

doživita leta 1929.

podružnici

na **Uncu** in v **Kozjem**

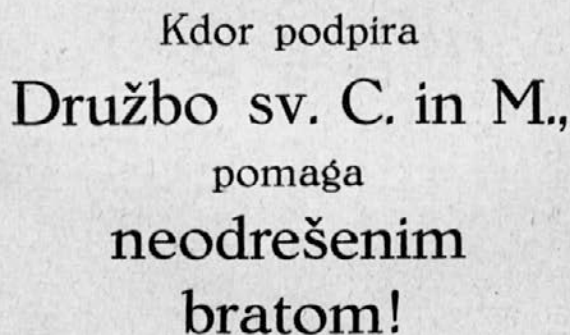

VSEBINA.

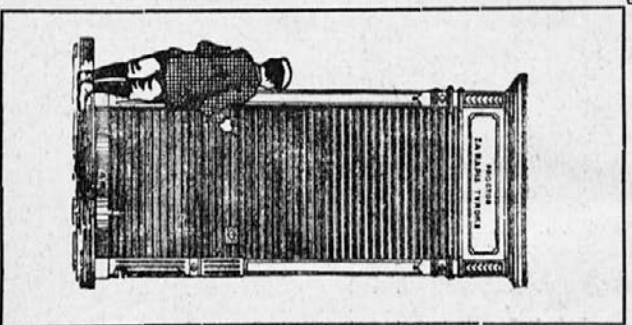
Rodoslov našega kraljevskega doma.
Kraljevine Jugoslavije barve in grb.
Koledar.
Pristojbine. poštna in brzojavna.
Lestvice za kolke.

Korotan	31
Udarec s kolom	32
Zakrita bajna je dežela	41
Cesta	43
Utrinek	46
V spomin † dr. Leva Brunčka	47
Čuvajmo starine	52
Iz ptujske kronike	57
Matija Prosekar	58
Za večno so nas zapustili	68
Deset let češkega narodnega dela v svobodni republici	74

Vestnik Družbe sv. C. in M. v Ljubljani.
Inserati.

Kdor podpira
Družbo sv. C. in M.,
pomaga
neodrešenim
bratom!

Ustanovljeno leta 1879

Telefon št. 2553

Ključavničarstvo Avgust Martinčič Ljubljana, Rimska cesta 14

se priporoča za naročila novih valčnih zas-
torov (rolet) in solnčnih plahit ter za po-
pravilo istih. – Stalna zaloga vseh potrebnih
za rolete in solnčne plahite, raznovrstnih
štedilnikov in vseh potrebnih za stavbe. –
Izvršuje vsa ključavničarska dela in popra-
_____ vila. – Avtočeno varenje. _____

Točna postrežba!

Zmerne cene!

Priporočamo

Kolinska cikorijo!

Izvrsten domač izdelek

TEODOR KUNC

damska konfekcija

LJUBLJANA, MESTNI TRG ŠTEV. 14

(Pod trančo 2)

Zaloga izgotovljenih kostumov, toalet in bluz
ter kožuhovine, modnega blaga, svil itd.

Izdelujejo se po meri angleški
kostumi, plašči, francoske
toalete in bluze ter vsa
v to stroko spa-
dajoča dela

Medić - Zankl,

tvornice olja, firneža,
lakov in barv

družba z o. z.

CENTRALA V LJUBLJANI

TOVARNE: LJUBLJANA — MEDVODE

Podružnice in skladišča: Maribor, Novi Sad

Lastni domači proizvodi:

lanenega in kokosovega olja, firneža,
vseh vrst lakov, emajlno lakastih,
oljnatih kakor tudi prstenih in
kemičnih barv, steklar-
skega kita itd. marke
„MERA KL“

Prvovrstne kakovosti.

Točna in solidna postrežba.

Modna in športna trgovina

P. MAGDIČ

V LJUBLJANI

== NASPROTI GLAVNE POŠTE. ==

TELEFON ŠT. 2438

ČEK. URAD ŠT. 10.790

Priporočila za gospode :

KLOBUKE,
PERILO,
KRAVATE,
NARAMNICE,
NOGAVICE,
PLETENE TELOVNIKE
(PULOVER)
DEŽNE PLAŠČE,
DEŽNIKE I. T. D.
KAKOR TUDI VSE POTREB-
ŠČINE ZA TURISTIKO
= IN TELOVADBO =

Priporočila za dame :

PLAŠČE,
KOSTUME,
OBLEKE,
BLUZE,
ČEPICE,
ŠPORTNE KLOBUKE,
NOGAVICE,
ROKAVICE
IN VSE MODERNE
NAKITNE PREDMETE.

NARODNE ZASTAVE, TRAKOVE, ZNAKE ITD.

NAJVEČJA IZBIRA ANGLEŠKEGA VOLNENEGA IN
PERILNEGA BLAGA, SVILE, BARŽUNA ITD.
ZA DAMSKE OBLEKE IN PLAŠČE.

— — —

»VEDNO ZADNJE NOVOSTI.«

Ustanovljena leta 1881

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

== v Ljubljani ==

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Sprejema hranilne vloge v tekočem
računu

Čekovni promet

Eskont in inkaso menic

Stanje vlog nad Din 150 milijonov.

Učiteljska tiskarna

V LJUBLJANI

je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarniška dela od najpreprostejšega do najmodernejšega.

Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. Brošure in knjige v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije in mladinske liste.

Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov.

Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole. Risanke, dnevniki in beležnice.

Zvezki za okroglo pisavo št. 1, 2 in 3.

UČITELJSKA KNJIGARNA

prodaja slovenske znanstvene, strokovne, leposlovne, pripovedne in mladinske knjige; dalje knjige za osnovne šole, srednje in obrtne šole; zaloga vsakovrstnega papirja, pisalnih, risalnih in šolskih potrebščin in učil; razglednice, umetne in pokrajinske v veliki izbiri.

ZAHTEVAJTE CENIKE!

SOLIDNE CENE in
DOBRO BLAGO

Vam nudi

modna trgovina P. ŠTERK naslednik

Miloš Karničnik
LJUBLJANA, STARI TRG 18

Velika izbira voln. pletenin, modernih
damskih oblek, bluz, damskega in
moškega perila, rokavic, nogavic, do-
kolenic, čepic, kravat, damskih torbic,
listnic, dežnikov, palic i. t. d.

Najboljši v materialu in kon-
strukciji so kolesa in šivalni
stroji znamke

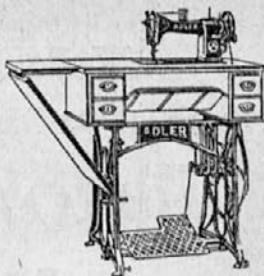
„GRITZNER“

in

„ADLER“

za dom, obrt in industrijo.

Švicarski pletilni stroji

»DUBIED«, pisalni »URANIA«

v treh velikostih le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Poduk v vezenju brezplačen!

Na obroke!

Večletna garancija!

LESKOVIC & MEDEN

TRGOVINA S SPECI-
RIJSKIM BLAGOM NA
DROBNO IN DEBELO

LJUBLJANA-JURČIČEV TRG 1

Veležganjarna

M. ROSNER & Co. nasl.

Viktor Meden

v Ljubljani

kupuje slive in drugo sadje za žganjekuho

Izdeluje po ugodnih cenah najboljše likerje:

pelinkovec, planinec grenčica, vanille, rum,

konjak medicinal, brinjevec, janeževac,

slivovko, sadjevec, tropinovec.

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

5%

vloge na tekoči račun po dogovoru tudi višje, brez odbitka rentnega in invalidskega davka, katera plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle in nevzdignjene vložne obresti pripisuje h kapitalu vsako leto — to je dne 31. decembra — ne da bi bilo treba vlagateljem se zglašati radi tega pri hranilnici.

Z dnem 30. junija 1928 je bilo stanje hranilnih vlog na knjižicah in tekoči račun nad
28 milijonov Din.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam
nad 13 milijonov Din.

CENIKE
URADNE
TISKOVINE
KUVERTE
RAČUNE
NAZNANILA
in vsa v
TISKARSKO STROKO
spadajoča
DELA

IZVRŠUJE TOČNO, OKUSNO IN CENO
NARODNA TISKARNA

LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA 5.

